هیندۆسیەت لە تەرازووی فێرکاریە بنچینەییەکانی وئەقڵ وفیترەتی پاک و سەلامەت

پرسیار و وەڵام

د.هیثم طلعت

بسم الله والحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه ومَن والاه، أما بعد:

هیندۆسیەت لەوەیە ئاین بێت بەڵام پێناساندنی بەزیاتر وردیەوە بریتیە لە : ڕێگایەکە لە ژیان

هیندۆسیەکان نزیکەی 15% ی دانیشتوانی جیهان پێکدەهێنن، شوێنکەوتووانی زیاتر لە ملیارێک ودوو سەد ملیۆن کەسە.

وهیندۆسیەت بەدرێژایی مێژوو گۆڕانکاری زۆری بەسەردا هاتووە..

هیندۆسیەت لەپاش سەردەمی ڤیداس Vedas پڕبوو لە ناڕوونی وکێشەی زۆری ئەقڵی -درککردن- وزانستی وفیتری کە ئاماژە بۆ هەندێکیان دەکەین لەم کتێبەدا.

بەڵێ!

هیندۆسیەت زۆر دوورکەوتەوە لە ڕێنمونیەکانی ڤیداسی بنەڕەتی (سەرچاوەی بنەڕەتی ئاینی هیندۆسیەت)، وشوێنی ڕێنموێنیەکانی خەڵکی وڕاهیب وبهاگاڤاد گیتا Bhagavad Gita و

و تانترای باتینی Tantras کەوتن.

لەم کتێبەدا هەوڵدەدەم دادگایی هیندۆسیەتی ئێستا بکەم لەپێش ئەقڵ وزانستی سەردەم ومەنتیق -لۆژیک- وڕێنماییەکانی ڤیداسی بنەڕەتی کە هێشتا لەنێو دەستی هیندۆسیەکاندایە، وە من دڵنیام ئەوەی ماوەتەوە لە هەق لە ڤیدات وئەوەی لە فیترەتی مرۆڤی هیندۆسیدایە بەسن بۆئەوەی هیندۆسی بەسەلامەتی بگات بە ئاینی هەق وڕاستی.

ڤیدات: پیرۆزترین کتێبی هیندۆسیە بەڕەهایی.

وفیترەت: ئەو پاڵنەرەیە کە وا لە مرۆڤ دەکات بیر بکاتەوە لە بوونی وسەرەنجامی، وئاراستەکردنی ئەم پاڵنەرە بۆ ئیمان هێنان بە الله و بەندایەتی کردن بۆی بەپێی شەریعەتەکەی.

وئاینی هەق: ئەو پەیامەیە کە پاشماوەی هەقی تێدایە لە ڤیدا وئەمیش دەنگی فیترەتە و وەحی خودایە بۆ هەموو جیهان، وئەم پەیامە ئاماژە دەکات بۆ نیشانەکانی باوەڕهێنان بە یەک خوا پەرستی -تەوحیدی الله- لە ڕێنموێنیەکانی ئابانیشاد उपनिषद् Upanishad .

لەم کتێبەدا هەوڵدەدەم بەراوردێکی بچووک بکەم لەنێوان هیندۆسیەت لەسەردەمی ڤیدا وهیندۆسیەتی ئەمڕۆ!

چونکە هیندۆسیەت زۆر گۆڕاوە ..

زۆر دوور کەوتەوە لە ڕێنموێنیە تەوحیدیە پاکەکان لە ڤیدا، لە هیندۆسیەتی ئێستادا بیروباوەڕ بە یەکگرتنی خوڵقێنەر لەگەڵ بوونەر -وحدة الوجود- هەیە کە باوەڕیان وایە خوڵقێنەر تێکەڵ دەبێت لەگەڵ خوڵقێنراوەکان، واتا خوڵقێنەر وخوڵقێنراو دەبنە یەک شت، وئەم بیروباوەڕە سەیرە تەنها پێچەوانەی ڕێنماییەکانی ڤیدا نیە بەڵکو پێچەوانەی بیرکردنەوەیەی سادەی ئاقڵانەیە، چۆن خوا لەگەڵ هەموو شتێک تێکەڵ دەبێت، پاشان تۆ ئەی هیندۆسی هەوڵ دەدەیت بە کۆمەڵێک ڕێوڕەسم وهەڵسوکەوت بگەیت بەو خودایە لەکاتێکدا ئەو لەنێو تۆدایە؟

ئایا ئەمە ناڕوونی ودژیەکیەکی ئەقڵی ئاشکرا نیە؟

پاشان باوەڕهێنان بە یەکگرتنی خوڵقێنەر لەگەڵ خوڵقێنراو -وحدة الوجود- بانگەشە دەکات بۆ بەڕاستدانانی ئاینەکانی تر بەڕێژەیی، هەموو ئەو ئاینانەی بت وبەرد پەرستی تێدایە ؛ مانای ئەوەیە خوا دەپەرستن، چونکە بەپێی ئەم بیروباوەڕە خوا بریتیە لە بت وبەرد بۆیە خوا تێکەڵی هەموو شتێک بووە وهەموو شتێکە.

وئەم بەڕێژەیی دانانە لەڕاستیدا دەبێتە هۆی وێرانکردنی مانا وبەهاکان هەروەکو لەم کتێبەدا ڕوونی دەکەمەوە.

ڤیدا بەئاشکرایی بانگەشە دەکات بۆ ئیمان هێنان بە خودایەک کە جیاوازە لە خوڵقێنراوەکان، ئەم خوڵقێنراوانە الله دروستیانی کردووە، وخوای گەورە لەنێو خوڵقێنراوەکانی شوێنی نابێتەوە بۆئەوەی تێکەڵیان بێت.

ڤیدا لە ریج ڤیدا ऋग्वेद دەڵێت: (یا الله ! خۆر وجهیان هەموویان، ناتوانن تۆ سنووردار بکەن وشوێنی تۆیان تێدا بێتەوە).[1]

ئەمە بەڵگەیەکی ڕوونە لە ڤیداوە سەبارەت بە هەڵەیی بیرباوەڕەی تێکەڵبوونی خوڵقێنەر لەگەڵ خوڵقێنراو -وحدة الوجود-، خوای گەورە جیاوازە لە خوڵقێنراوەکانی.

ولە هیندۆسیەتی ئێستادا باوەڕیان بە لاشە گۆڕکێی ڕۆحەکان -تناسخ الأرواح- هەیە کە پێیان وایە لەپاش مردن ڕۆحی مرۆڤ دەچێتە نێو بوونەوەری تر بۆئەوەی سەر لە نوێ لەدایک بێت لە بوونەوەرێکی نوێدا، هەموو مرۆڤێک پێشتر ژیانێکی هەبوو لەنێو بوونەوەرێکی زیندوو وبەو شێوەیە، وئەم بیروباوەڕە دەبێتە هۆی کێشەی زۆر، ئەگەر ئەم بیروباوەڕە ڕاست بێت بۆچی ئەو منداڵانەی لەدایک دەبن هەمان توانای ئەقڵی باڵغەکانیان نیە؟ خۆ پێشتر ژیانیان هەبووە و لە نێو لاشەی بوونەوەرێکی تردا بوون؟[2]

پاشان بیروباوەڕی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان لەسەر کۆمەڵێک لەدایکبوونی دووبارە بنیات نراوە، چۆن ئەمە ڕوودەدات لەکاتێکدا زانست سەلماندوویەتی کە ژیان سەرەتای هەیە، وزەوی لەخودی خۆیدا سەرەتای هەیە وبە ئەزەلی نەبووە.

پاشان ئەگەر لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان ڕاست بێت ئەوا دەبێت ژمارەی بوونەوەرە زیندووەکان جێگیر بێت، چونکە لاشەگۆڕکێ دەکەن لەنێو خۆیاندا، وهیچ مرۆڤێک نیە ئەم قسەیە بکات لەم ڕۆژەدا !

لەکاتێکدا ڤیدا دان بە لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان نانێت، تەنانەت زانای هیندۆسی شری ستیاکام ودیالنکار دەڵێت: (بیروباوەڕی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان لە ڤیدات نیە، ومن تەحەدای هەرکەسێک دەکەم وابڵێت).[3]

وباشترین بەڵگە لەسەر ڕاستێتی قسەکەی ودیالنکار ئەوەیە هیندۆسیەکان هەندێک مەراسیمی ئاینی کۆن جێبەجێ دەکەن بەناوی (شەڕادە Śrāddha श्राद्ध)، وئامانج لەم مەراسیمانە بۆ : هێورکردنەوەی ڕۆحی مردووەکانە.

---

[1] [http://[1]stholistic.com/prayer/hindu/hol_hindu-samsara-and-karma.htm[22 (ئەم ماڵپەڕە سەر بە گۆڤارێکی بوزییە کە توێژینەوەی زانستی پێشکەش دەکات سەبارەت بە بوزییەت وڕێوڕەسمەکانی).

[2] .Cogan, Robert. (1998), Critical Thinking: Step by Step, University Press of America, pp. 202–203

[3] أواكمن، ل 104، لەکتێبی: (دعوة الهندوس إلى الإسلام)، ل 99.

چۆن ڕۆحەکان لاشەگۆڕکێ دەکەن لەکاتێکدا ئەوان لە نێو لاشەی مردووەکاندان؟

ولە بیروباوەڕی هیندۆسیەکان لەئێستادا : باوەڕیان بە کارما هەیە، بەشێوەیەک باوەڕیان وایە بەپێی کارما لەدایک دەبن بەپێی سەرەنجامی کارەکانی پێشوویان، هەرکەسێک خراپ بێت ئەوا جارێکی تر لەدایک دەبێت لەژیانێکی نوێ لە چینێکی کەمتر یان بەناڕەحەتی گەورەتر.

بۆیە هیندۆسیەکان سەیری کەسێک دەکەن کە تووشی ناڕەحەتی بووە بەهۆی ئەو گوناهانەی لەژیانی پێشووتردا کردوویەتی، وئەم بیرکردنەوە هەڵە ونامۆیە دەبێتە هۆی تێکدانی هەموو ژیان وهیچ خزمەتێک بە مرۆڤایەتی پێشکەش ناکات، بەڵکو دان بەوەدا دەنێت کە ئەوەی تووشی خەڵکی بووە لەناخۆشی وکارەسات بەهۆی سزادانی سروشتەوەیە لەسەر تاوانێک کە پێشووتر کردوویەتی لەژیانی ڕابردووی، ئەمە جۆرێکە لە بەچاکدانانی دواکەوتن وستەم وچینایەتی.

بەڵام گەورەتریش کێشە ئەوەیە: ئایا بیروباوەڕی کارما لە چی شوێنێکی ڤیدا هەیە؟

ڤیدات بەڕوونی باسی ئەوە دەکات کە بەهەشت ودۆزەخ هەیە خوای گەورە دەیبەخشێت بەخەڵکی بەپێی کارەکانیان، نەک لەدایکبوونی نوێ هەبێت لە بوونەوەری تردا.

ریج ڤیدا دەڵێت: (بەهەتاهەتایی بمکە ئەو شوێنەی کە هەموو جۆرەکانی چێژ وئاسوودەیی تێدایە، کە دەبەخشیت بە نەفسەکان ئەوەی حەزی لێدەکەن).[4]

وهەروەها لە بیروباوەڕە سەرەکیەکان لە هیندۆسیەتی سەردەم: هەوڵدانە بۆ لەناوبردنی لەدایکبوونە دووبارەکان ولاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان وگەیشتن بە قۆناغێک ناسراوە بە (موکشا मोक्ष Moksha") کە تێیدا مرۆڤ یەکدەگرێت لەگەڵ زاتی خودایی، بەڵام ئەم بیرۆکەیە بنیات نراوە لەسەر تێڕوانینێکی تەواو شوم بۆ بوون، چونکە مەبەست لە بوون بریتیە لە لەناوبردنی بوون لەلای ئەوان!

وئەم بیرۆکەیە جێی مەترسیە بۆ سەر کۆمەڵگا چونکە وا لە مرۆڤ دەکات نەترسێت، گرنگ نیە چەنێک تاوان دەکات ئەو سەر لەنوێ لەدایک دەبێتەوە وهەر ڕۆژێک ڕزگاری دەبێت لە یەکێک لە لەدایکبوونەکان.

وئەمە پێچەوانەی ڕێنماییەکانی ڤیدایە کە دەق لەسەر سزادانی ستەمکاران وتاوانباران هەیە لەشوێنی تایبەت بۆیان هەروەکو لە ریج ڤیدا دەڵێت: (شوێنێکی زۆر قوڵ کە بنەکەی دوورە بۆ تاوانباران).[5]

ئەم شوێنە لەکوێ، وبیرۆکەی دووبارەبوونەوەی لەدایکبوونەکان لەکوێ؟

سەبارەت بە بەناوبانگترین کێشە زانستیەکانی هیندۆسیەکان لەئێستادا: تێڕوانینیەتی بۆ سروشتی دروستبوونی گەردوون، هیندۆسیەتی ئێستا پێی وایە گەردوون دەتوێتەوە -لەناودەچێت- ودووبارە دروست دەبێتەوە وبەم شێوەیە بەردەوامە بێ کۆتایی، وئەمە هەڵەیەکی زانستی سەیرە پێچەوانەی زانستی سەردەمە.

زانراوە کە زانستی سەردەم دان بەوەدا دەنێت کە ئەم گەردوونە سەرەتایەکی هەبوو وپێشی هیچ گەردوونێکی تر نەبووە.

گەردوون لەڕوانگەی زانستیەوە دروستکراوە وخوڵقێنراوە لەسەر نموونە وشێوەیەک کە پێشتر نەبووە.

وئەمە هەمان ئەو بیروباوەڕەیە کە لە ڤیدا هەیە، لە ڤیدا هاتووە کە ژیانێک دەرکەوت لەناکاو وقیامەت هەیە، بەڵام لە فەلسەفەکان کە لەسەردەمەکانی کۆتا پەیدا بوون لە هیندۆسیەت وەکو بوراناتەکان Puranas ، تێیدا بەئاشکرا باسی دووبارەبوونەوەی جیهان وئەزەلیەتی کردووە.

هیندۆسیەتی ئێستا پێچەوانەی بیروباوەڕی ڤیدایە، وپێچەوانەی زانستی سەردەمە، وپێچەوانەی ئاینی ئیسلامە کە ئەو هەقەی تێدایە وهەڵیگرتووە کە ڤیدا وتوویەتی.

بیروباوەڕی مسوڵمانان کە خوای گەورە لە قورئانی پیرۆزدا باسیکردووە ئەوەیە کە گەردوون دروستکراوە بەبێ ئەوەی هیچ نموونەیەکی هەبێت لەپێشتردا، خوای گەورە لە قورئاندا دەفەرموێت: (بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُونُ) واتە: ((هەر ئەو زاتە بەدیهێنەری ئاسمانەکان و زەویە بەجوانترین شێوە، جا هەر کاتێك بڕیاری هەر شتێك بدات، تەنها ئەوەندەی بەسە کە فەرمانی بوون یان پێشهاتنی بدات، ئیتر خێرا ئەو شتە، یان ئەو کارە، دەبێت و ئەنجام دەدرێت) [البقرة: 117].

گەردوون بەدیهێنراوە بەپێی ئاینی ئیسلام، واتە پێشتر هیچ نموونەیەکی نەبووە.

وئەمیش سەرەنجامی زانستی سەردەمە، وکەسێک هەواڵی سەبارەت داوە کە شوانێتی مەڕی کردووە پێش زیاتر لە 1400 ساڵ، بەناوی موحەمەدی کوڕی عبداللە پێغەمبەری خودا وپێغەمبەری ئیسلام -صلى الله عليه وسلم-.

لەم کتێبەدا زۆر کێشە وناڕوونی باس دەکەم کە تووشی هیندۆسیەت دەبێت، و لەبەرامبەردا باسی تێڕوانینی ئیسلام دەکەم بۆ جیهان وژیان وپاداشت وسزا ومەبەستی بوون کە بەپێی فیترەت وڕێنماییە ماوەکانی ڤیدایە.

وڕوونی دەکەمەوە چۆن ئاینی ئیسلام وردترین ومتمانەپێکراوترین وتوندوتۆڵترین نموونەیە بۆ وەڵامدانەوەی پێویستیەکانی مرۆڤ بۆ زانینی شێوازی ژیان -چۆن بژین؟-، وهەروەها بۆ شیکردنەوە مانای بوونی مرۆڤ ومەبەستی بوونی مرۆڤ بەو پێیەی لەگەڵ ئەقڵ وفیترەت وزانست دەگونجێت.

وئەم کتێبە هەندێک بەڵگەی تێدا باسکراوە سەبارەت بە دروستی ئاینی ئیسلام، وموژدەکان سەبارەت بەم ئاینە لە ڤیدا، ڤیدات موژدەی داوە بە ئیسلام وبە هاتنی پێغەمبەر موحەمەد -صلى الله عليه وسلم-، وبانگەوازی هیندۆسیەکانی کردووە بۆ باوەڕهێنان پێی.

وئیسلام تەنها ئاینێک نیە لەسەر زەوی وەکو ئاینەکانی تر، بەڵکو تاکە ئاینی تەوحیدیە کە خوای گەورە هەموو پێغەمبەرانی پێ ناردووە، هەموو پێغەمبەران تەوحیدیان هێناوە بۆ خەڵکی وتەنها ئاینی ئیسلام لەسەر ئەو تەوحیدە پاکە ماوە کە پێغەمبەران هێنایان، لەکاتێکدا ئاینەکانی تر شیرک وهاوبەشدانانی بۆ الله ی تێکەڵ بووە جا زۆر یان کەم بێت.

وخوای گەورە هیچ ئاینێک قبوڵ ناکات لە مرۆڤ جگە لە ئیسلام، خوای گەورە دەفەرموێت: (وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ) واتە: (جائەوەی بێجگە لە ئاینی ئیسلام پەیڕەوی هەر ئاینێکی تر بکات لێی وەرناگیرێت، لەقیامەتیشدا لە خەسارەتمەندو زەرەرمەندانە) [آل عمران: 85].

ئیسلام ئەو ئاینەیە کە خوای گەورە هەموو پێغەمبەرانی پێ ناردووە.

سەرەکیترین تایبەتمەندی ئیسلام بریتیە لە : بەمانای تەسلیم بوون وملکەچی بۆ خوای گەورە و بەتەنها پەرستنی ئەو زاتە دێت، ونکۆڵی کردن لە بەرجەستەکردنی خوای گەورە لە بت وشتی تر وەکو هیندۆسیەت لەئێستادا.

پاشان کتێبەکە کۆتایی دێت بە ڕوونکردنەوەی ئەوەی چۆن مرۆڤ مسوڵمان بێت بۆ خوای گەورە، وڕوونکردنەوەی گرنگی ومانای ئیسلام.

با گەشتی کتێبەکە دەست پێبکەین بە بەرەکەتی خوای گەورە ..

---

[4] ریج فیدا، مندل: 9، سوکت: 113، منترا: 9-11.

[5] ریج فیدا، مندل: 4، سوکت: 5، منترا: 5.

1- هیندۆسیەت چیە؟

هیندۆسیەت: ئاینێکە یان بەمانایەکی وردتر: (بریتیە لە شێوازی ژیان)، ئەمیش کۆمەڵێک دروشم ورێوڕەسم وپەرستن وکتێبی پیرۆز وتێگەیشتنی گەردوونی وبوون دەگرێتەوە.[6]

هیندۆسیەت پێکهات لە سەردەمانێکی کۆنەوە لەڕێگای کۆبوونەوەی کۆمەڵێک بیروباوەڕی مەزهەبی بۆ دانانی ڕێکخستەیەکی باوەڕی هەمەجۆر وهەندێ جار دژیەک، وهیندۆسیەت لەئێستادا هیچ ڕەخنەیەکی لەمە نیە، چونکە لەئێستادا هیندۆسیەت خاوەنی یەک عەقیدە وسەرچاوە ودەق نیە کە خەڵکی پابەندی بن وحوکمی پێبکەن.

ئەگەرچیش ڤیدات پیرۆزترین کتێبەکانی هیندۆسیەتە بەڵام هیندۆسیەکان هەروەکو لەم کتێبەدا پیشانی دەدەین پێچەوانەی دەبنەوە بەشێوەی جۆراوجۆر وسەیر، هیندۆسیەت بە سەرپێچیکردنی ڤیدا تێڕوانینی هەمەجۆر قبوڵ دەکات وبیرکردنەوەی دووریەک کە هیچ پەیوەندیەکی بە سەردەمی ڤیداتی یەکەمەوە نیە.

بەشێوەیەکی گشتی هیندۆسیەت هەوڵدەدات بۆ خۆڕزگارکردن لە ئازارەکان، ودواتر شیدەکەینەوە چۆنیەتی خۆڕزگارکردن لە ئازار لەتێڕوانینی ئەوان چۆنە، وچۆن سەرپێچی بیروباوەڕی ڤیدایان کرد سەبارەت بە خۆ ڕزگارکردن کە هێشتا هەقی تێدا ماوە.[7]

2- چۆن ئەم ئاینە سەری هەڵدا بە ئەم تێکەڵاوییە؟

هیندۆسیەت واتا هیند، هیند بریتییە لە دەوڵەت وکەشوهەوا ومێژوو وتێکەڵی وکلتوورەکان.

ئاینێکە نزیکە لەوەی تایبەت بێت بە هند، کە 95% ی هیندۆسیەکانی جیهان لەوێ دەژین.[8]

هیندۆسیەت لەسەر بنەماکانی ڤیداتی یەکەم دامەزرا بەڵام تێکەڵ بوو بە فەلسەفە وبیروباوەڕ وکتێب وبۆچوونی تر بەدرێژایی سەردەمەکان، هیندۆسیەت لەپاش سەردەمی ڤیدات شوێنی ڕێنمایی ڕاهیل وتانترای باتینی Tantras و بهاغاڤاد ڤیتا भगवद्गीता کەوت.

وله پێش زیاتر لە 1500 پێش زایین هەتاوەکو ساڵی 500 ی زایینی زۆرێک لەم بۆچوون وفەلسەفانە تێکەڵ بە ڤیدات بوون وزاڵ بوون بەسەریدا، لەئەمڕۆدا هیندۆسیەت لەڕووکەشدا تەنها ئەم بۆچوون وفەلسەفانەیە.

3- ئایا بەوردی بیروباوەڕی هیندۆسەکان چییە؟

هیندۆسیەت لەئێستا ئەو بیروباوەڕەیە کە باوەڕی بە زۆر خوا هەیە، لە هیندۆسیەتدا ژمارەیەکی نادیاریکراو خوا هەیە، وهیندۆسەکان لەگەڵ ئەمەشدا باوەڕیان تەنها بە یەک خوا هەیە ئەویش الله یە.

ئەوان باوەڕیان وایە خوا تێکەڵی هەموو ئەم شتانە دەبێت کە بەپیرۆزیان دادەنێن.

ولەوەیە هەندێک بۆچوونیان وابێت: بیروباوەڕی هیندۆسیەکان بە یەک خوا و باوەڕیان بەوەی ئەو بت وشتانەی لایان پیرۆزە شێوەی خودان ؛ ئەمە بت پەرستی نیە!

ئەمە هەڵەیەکی گەورەیە!

باوەڕ بەوەی ئەو بت وپەیکەرانە نمونەن بۆ شێوەی خودا ؛ ئەمە بنچینەی بیروباوەڕی بت پەرستیە کە پێچەوانەی ڕێنموێنیەکانی پێغەمبەران وفێرکردنەکانی ڤیداتە لە هەموو مێژووی مرۆڤدا.

هەموو موشریکەکان کە پێچەوانەی پێغەمبەران وپێچەوانەی فێرکردنەکانی ڤیدات بوون ؛ باوەڕیان بە الله هەبووە، بەڵام ئەوان بت وپەیکەریان دروست دەکرد ودەیانووت ئەمانە نوێنەری خودان، باوەڕی موشریکەکان بە بوونی الله کە ئەو تاکە، ئەمە مانای ئەوە نیە کوفریان پێنەکردووە وکوفریان بە پەیامبەران وڤیدات نەکردووە بەهۆی بیروباوەڕیان بەو بتانە وپەرستنیان.

ڤیدات ڕوونە ویەکلاییە سەبارەت بە حەرامبوونی بت وپەیکەر پەرستی، یان نزیکبوونەوە لێیان یان بەپیرۆز دانانیان،

ڤیدا دەڵێت: (ئەوەی جگە لە الله دەپەرستێت لە شتە دروستکراوەکان، ئەوا ڕۆ دەچێت لە تاریکی وسزای ئاگر دەچێژێت ماوەیەکی نادیاریکراو).[9]

هەرکەسێک ئەم بتانە بپەرستێت ئەوا بەپێی ڤیدا ئەو کەسە بەهەتاهەتایی لە دۆزەخدا دەمێنێتەوە ؛ لەکاتێکدا ئەمڕۆ لە ئاینی هیندۆسیەت هەموو شوێنێکیان ئەم بتانەی تێدایە.

وڤیدا دەڵێت: (خاوەنداری هەموو زانای غەیب، کە پێویستی بە یارمەتی پەرستراوەکانی تر نیە، ئەو الله یە کە شایستەی ئەوەیە مرۆڤ بیپەرستێت، ئەوانەی پەستراوی تر دەپەرستن ئەوانە تیاچووەکانن، بەردەوام کارەساتی گەورە وترسێنەر دێتە پێشیان).[10]

بەڵکو لە بهاغاڤاد گیتا भगवद्गीता Bhagavad Gītā هاتووە : (ئەوانەی خوایەکان دەپەرستن دەگەن بە خواکان، وئەوانەی پێشین دەپەرستن دەگەن بە پێشین، ئەوانەی شەیتان دەپەرستن دەگەن بە شەیتان، ئەوانەی من دەپەرستن دەگەن پێم).[11]

ئەم دەقانە وهاوشێوەکانیان زۆرن کە بانگەوازی هیندۆسیەکان دەکەن بۆ بەتاکدانانی الله و وازهێنان لە بت پەرستی، هەتاوەکو مهارشی دیانند سرسوتی دەڵێت: (هیچ پیتێک نیە لە ڤیدات کە ئاماژە بکات بۆ پەرستنی بتە دروستکراوەکان لە بەرد وشتی تر).

هیندۆسیەکان لەسەردەمەکانی پاشتر وازیان لە بیروباوەڕی تەوحید هێنا لە ڤیدات وشوێنی ڕێنموێنی پوچەڵ کەوتن.

قورئانی پیرۆز کە خوای گەورە دایبەزاند بۆ سەر پێغەمبەرەکەی موحەمەد -صلى الله عليه وسلم- جەخت لەسەر ئەوە دەکاتەوە کە بت پەرستەکان هەرچەندە بانگەشەی ئەوە دەکەن باوەڕیان بە الله ی تاک هەیە بەڵام لەگەڵ ئەمەشدا ئەوان بەم بت پەرستیەیان کوفریان بە الله کردووە.

خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:{وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّـهُ} (وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّـهُ}) واتە: (ئەگەر لە بێ باوەران بپرسیت: کێ ئاسمانەکان و زەوی دروست کردووە؛ بێ دوودڵی و بەئەوپەڕی دڵنیاییەوە دەڵێن: الله)[الزمر: 38].

وخوای گەورە دەفەرموێت:{وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّـهُ} (وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّـهُ) واتە: (سوێند بەخوا ئەگەر لەو خوا نەناسانە بپرسیت: کێ دروستی کردوون، ئەوە بەدڵنیاییەوە دەڵێن (الله))[الزخرف: 87].

پەرستنی ئەم بتانە ونزیک بوونەوە لێیان بە جۆرەکانی پەرستن ؛ وا دەکات مرۆڤ کافر بێت بە الله بەپێی قورئان وڤیدا.

---

[6] دراسة الهندوسية، أرفيند شارما (غير مترجم).

[7] الهندوسية: العقيدة والممارسة، جينين د. فاولر (وەرنەگێڕدراوە).

[8] http://www.pewforum.org/files/2012/12/globalReligion-tables.pdf

[9] يجر فيدا، سوكت:40، منترا:9.

[10] ريج فيدا، مندل1، سوكت:7، منترا:9.

[11] بهاغافاد غيتا، 9-25.

خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرمویت:{إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّـهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا ۚ إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّـهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِندَ اللَّـهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ ۖ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ} (إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّـهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا ۚ إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّـهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِندَ اللَّـهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ ۖ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) واتە: (بەڕاستی ئەو شتانەی کە لەجیاتی خوا دەیانپەستن تەنها بت و پەیکەرن، ئێوە بوختان و شتی نابەجێ دروست دەکەن، بێگومان ئەو شتانەی کە لەجیاتی خوا دەیانپەرستن خاوەنی هیچ ڕزق و ڕۆزیەك نین بۆ ئێوە، کەواتە هەر داوای ڕزق و ڕۆزی لە خوا بکەن، هەر ئەویش بپەرستن، هەر سوپاسگوزاری ئەو بن، بۆ لای ئەویش دەبرێنەوە)[العنكبوت: 17].

داوای ڕزق لە خوای گەورە بکەن وتەنها ئەو بپەرستن، چونکە هەموومان تەنها بۆ لای ئەو دەگەڕێینەوە.

ئەو تاکە ئاینە لەسەر زەوی کە لەسەر تەوحید ماوەتەوە وهەموو شێوە و وێنەکانی شیرک وهاوبەشدانانی بۆ خوای گەورەی تێدا نیە بریتیە لە ئاینی ئیسلام.

بۆیە واجبە لەسەر هیندۆسی بەچاوڕۆشنیەوە سەیری ئیسلام بکات بەبێ دەمارگیری، وسەیری بیروباوەڕی تەوحید بکات لەم ئاینەدا ، ئایا بەپێی فیترەتی پاکە وئایا بەپێی ئەوەیە کە ڤیدا لەسەری بووە، یان نا ؟

بانگەوازی هەموو پێغەمبەران کە خوای گەورە ڕەوانەی کردوون بۆ مرۆڤ بریتی بووە لە : بەتاکدانانی خوای گەورە لە پەرستنیدا، ئەمیش دەبێت بە کوفر ونکۆڵی کردن بێت لە بت پەرستی وپەرستنی شتی تر وهەروەها ملکەچبوون بۆئەوەی پێغەمبەرانی خودا پێی هاتوون، وئەوەی کۆتا پێغەمبەر پێی هاتووە موحەمەدی کوڕی عبداللە -صلی الله علیە وسلم-.

4- چۆن بەرجەستەکردنی یەک خودا لە دەیەها بت لە هیندۆسیەتدا سەریهەڵدا؟

کێشەی گەورەی هیندۆسیەت لە ئێستادا لەپاش سەردەمی ڤیدات : ئەگەری ئەوە دائەنێن چونکە خوا سیفەتی جیاواز وزۆری هەیە، بۆیە داواکراوە کە زاتی زۆری هەبێت،واتا: دەبێت ژمارەیەک زۆر خودا هەبن.

ئەوان ئەگەری ئەوە دائەنێن هەموو سیفەتێکی خودایی بتێکی هەیە کە نوێنەری ئەو سیفەتەیە.

خوڵقێنەر لای ئەوان بەم شێوەیە:

براهما: دروستکاری گەردوون.

وفشنو: پارێزەری گەردوون.

وشیفا: وێرانکەری گەردوون.[12]

وئەمە ئەگەرێکە پێچەوانەی بیرکردنەوەی سەرەتایی ئەقڵ وفیترەتە وپێچەوانەی ئەوەیە کە لە ڤیدا هاتووە، چونکە زۆری سیفەتەکان مانای زۆری زاتەکانی نیە.

لەوەیە مرۆڤ زیرەک وبەهێز وبەڕەوشت بێت.

بۆیە زۆری سیفەتەکان لەیەک مرۆڤدا مانای ئەوە نیە زیاتر لە یەک زاتی هەیە.

مرۆڤی زیرەک هەر خۆی بەهێز وڕۆشنبیر و بەڕەوشتە.

وبەرزترین نمونە بۆ خوای گەورەیە -سبحانە وتعالی- !

وڤیدا جەخت لەسەر ئەم هەقیقەتە دەکاتەوە، لە ڕیج ڤیدا هاتووە: (ناوی لێدەنین بە : ئیندرا، میترا و وایو ئەویش ماترشوایە، داناکان ناوی یەک خودا دەهێنن بەڵام بەناوی جیاواز).[13]

ودەقەکان سەبارەت بە ناو وسیفەتەکانی خوای گەورە زۆرە لە ڤیدات.

ناو وسیفەتەکان تایبەتە بە یەک زات.

ئەمە بیروباوەڕی ڤیداتی یەکەم بووە وهەروەها ئەمە بیروباوەڕی ئیسلامیە، خوای گەورە -سبحانە وتعالی- تاکە لە ئیسلامدا لە ناو وسیفەتە بەرزەکانی، خوای گەورە دەفەرموێت:{وَإِلَـٰهُكُمْ إِلَـٰهٌ وَاحِدٌ ۖ لَّا إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَـٰنُ الرَّحِيمُ} (وَإِلَـٰهُكُمْ إِلَـٰهٌ وَاحِد لَّا إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَـٰنُ الرَّحِيمُ}) واتە: (خوای ئێوە خوایەکی تاك و تەنهایە، جگە لەو زاتە خوایەکی تر نیە، هەر ئەو خوایەش بەخشندەو میهرەبان و بەبەزەییە)[البقرة: 163].

خوای گەورە الرحمن والرحيم ە -بەبەزەیی وبەخشندە-.

خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:{هُوَ اللَّـهُ الَّذِي لَا إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ ۚ سُبْحَانَ اللَّـهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ} (هُوَ اللَّـهُ الَّذِي لَا إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ ۚ سُبْحَانَ اللَّـهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ) واتە: (خوا ئەو زاتەیە کە جگە لەو هیچ شتێک شایستەی پەرستن نیە بەهەق پاشای هەموو بوونەوەرە، پاك و بێگەردە، ئاشتی خواز و ئاشتی پەروەرە، ئاسایش بەخش و پەناگای ئیماندارانە، دەسەڵاتدارە و چاودێری دروستکراوەکانیەتی، باڵادەستە، خاوەن شکۆ ومەزنێتیە وهەموو هێزێک ئەشکێنێ، گەورەیە و خۆی بەگەورە دەزانێت، پاکی و بێگەردی بۆ ئەو خوایەیە لەوەی تێنەگەیشتوان شەریك و هاوەڵی بۆ بڕیار دەدەن)[الحشر: 23].

ئەم ناو وسیفەتە جیاوازانە تەنها تایبەتن بە الله ی تاک وبێ هاوتا.

وکێشەی دووەم بریتە لە بەرجەستەکردنی سیفەتەکانی خوا لە شێوەی بتی جیاواز لەکاتێکدا گەردوون شوێنێکی ئاسایش نیە لەگەڵ ئەم بت پەرستیەدا.

بۆیە قورئانی پیرۆز نکۆڵی دەکات لەم بیرۆکە وتێڕوانینە بت پەرستیانە سەبارەت بە خوای گەورە، وجەخت دەکاتەوە لەسەر ئەوەی پەرستنی پەرستراوی تر لەگەڵ خوای گەورە دەبێتە هۆی نەبوونی ئاسایش لەهەموو گەردووندا،{لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّـهُ لَفَسَدَتَا ۚ فَسُبْحَانَ اللَّـهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ} (لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّـهُ لَفَسَدَتَا ۚ فَسُبْحَانَ اللَّـهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ) واتە: (ئەگەر لە هەردووکیاندا (لە ئاسمان و زەویدا) چەند خوایەکی تر هەبوایە غەیری (الله)، ئەوە کاول و وێران دەبوون و تێک دەچوون بەسەر یەکدا، پاکی و بێگەردی بۆ خودا کە پەروەردگاری عەرشە، لەو باس و خواسانەدا (کە خوانەناسان) دەیڵێن (هاوەڵ بۆ ئەو زاتە بڕیار دەدەن))[الأنبياء: 22].

ئەگەر خوای تر هەبووایە لەگەڵ الله ئەوا ئاسمانەکان وزەوی تێکدەچوون وخراپ دەبوون.

{وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَن فِيهِنَّ ۚ بَلْ أَتَيْنَاهُم بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَن ذِكْرِهِم مُّعْرِضُونَ} (وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَن فِيهِنَّ ۚ بَلْ أَتَيْنَاهُم بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَن ذِكْرِهِم مُّعْرِضُونَ) واتە: (ئەگەر حەق و ڕاستی شوێنی ئارەزووی ئەوان بکەوێت، ئەوە ئاسمانەکان و زەوی و هەموو ئەوانەی تیایاندایە دەشێواو تیا دەچوو سەر گەردان دەبوو، نەخێر (حەق وایە ڕقیان لێی نەبێت)، چونکە ئێمە قورئانێکمان بۆ هێناون (کە یادی هەموو چاکەیەکیان بخاتەوە، کەچی ئەوان لەبەرامبەر ئەو یادخەرەوانەدا سەرکەش و یاخین و پشتی تێدەکەن)[المؤمنون: 71].

---

[12] موسوعة الفلسفة الشرقية والدين، ستيفان شوماخر، ل397.

[13] ريج فيدا: مندل: 1، سوكت: 164، منترا: 46.

5- هیندۆسیەکان چۆن دەڕواننە پەیوەندی لەنێوان خوڵقێنەر وخوڵقێنراو؟

زۆربەی هیندۆسیەکان ئەمڕۆ باوەڕیان بە بیروباوەڕی یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنراوەکان -وحدة الوجود- هەیە، خوا لە بیروباوەڕی هیندۆسیەتی ئێستا تێکەڵ بە خوڵقێنراوەکانی دەبێت، بەشێوەیەک بوونەوەرەکان وخوڵقێنەر دەبنە یەک شت.[14]

وئەمە پێچەوانەی سەرەتاییترین زانست وئەقڵ وتێڕوانین وڤیدایە.

کێشەی زانستی وئەقڵی زۆر هەیە لە فەلسەفەی یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنراو -وحدة الوجود-، لەوانەش:

کێشەی یەکەم: خوا لای ئەوان تێکەڵی هەموو شتێک دەبێت، ئیتر مانای ئەو مەراسیمانە چیە بۆ گەیشتن بە یەکگرتن لەگەڵ خوا کە پێی دەڵێن: (موکشا मोक्ष Moksha) ؟

چۆن دەگەیت بەشتێک کە ئەو لەناختدایە .. تۆ تێکەڵی بوویت وئەو تێکەڵی تۆ بووە ؟

کێشەی دووەم: هەڵە وتاوانەکان خودی خوایە بەپێی بیروباوەڕی یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود- لای ئەوان، چونکە خوا لای ئەوان بریتیە لە هەڵە وتاوان وزینا وکوشتن چونکە ئەو تێکەڵی هەموو شتێک بووە، وئەو زاتی هەموو شتێکە؛ ئیتر بۆچی خۆیان دەرباز دەکەن لە هەڵە وتاوانەکان؟

بۆچی پێداگیرن لەسەر دوورکەوتنەوە لە شەهوەت وهەوا وئارەزووی دونیایی؟

ئایا تاوانکردن بەشێک نیە لەبیروباوەڕی یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود-؟

ئایا خودی دونیا خودی زاتی خوا نیە؟

نابێت هیچ پاساوێک هەبێت بۆ سووربوون لەسەر کردنی خێر بەپێی ئەم تێگەیشتنە هیندۆسیە لەئێستادا.

بەڵام هەمووان بەپەرۆشن لەسەر کردنی خێر ودەزانن ئەمە واجبە، ئایا وانیە؟

بەپەرۆش بوون لەسەر کردنی خێر وەڵامدانەوەی بانگی فیترەتی پاکە، ئەمە بەڵگەیەکی فیتری ڕاستەوخۆیە لەسەر چەوتی فەلسەفەی یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود-.

کێشەی سێیەم: کاتێک باوەڕیان بە یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود- هەبوو ئەمە بەهۆی ئەوەی باوەڕبوون بە ڕێژەیی هەقیقی -النسبیة الحقیقة-، هەموو ئەو ئاینانەی کە بت وبەرد دەپەرستن لای ئەوان پەرستنی خودایە، چونکە لەتێگەیشتنی ئەوان خوا بریتیە لە بت وبەرد چونکە خوا تێکەڵ بەهەموو شتێک بووە وئەو هەموو شتێکە.

وڕێژەیی هەقیقی بانگەشە دەکات بۆ لەدەستدانی مانا وبەهاکان، هەموو شتێک ڕاست دەبێت!

سەرەڕای ئەوەی پێشوو: باوەڕبوون بە یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود- وەڵامی ئەم پرسیارە ناداتەوە: جیهان لەکوێوە هاتووە؟

بانگەشەی ئەوەی زاتی خوڵقێنەر بریتیە لە زاتی خوڵقێنراو ئەمە ئەگەر وبانگەشەیەکی نالۆژیکی ونائەقڵانەیە، چونکە ئەگەری دەرکەوتنی شتێک دەبەستێتەوە بە دەرکەوتنی خودی شتەکە.

وئەمیش دژییەکی نامۆیە، ومەحاڵێکی ئەقڵیە.

چۆن شتێک دەبێتە هۆی دەرکەوتنی خودی شتەکە، لەکاتێکدا هێشتا خۆی لەبنەڕەتدا دەرنەکەوتبێت.

کێشەی چوارەم: لەڕوانگەی زانستیەوە سەلێمنراوە گەردوون و هەموو ئەوەی تێدایە هاتوونەتە بوونە، وئەمە جێگیرە لەلای هەموو خاوەن ئەقڵەکان.

گەردوون وهەموو ئەوەی تێیدایە لە وزە ومادده وشوێن وکات هاتوونەتە بوون...

وسەلێمنراوە کە گەردوون سەرەتای هەیە بە بەڵگەی زۆری بێسنوور، لەڕوانگەی زانستیەوە: پێشتر گەردوون نەبوو پاشان دەرکەوت.

ئەگەر پێشتر گەردوون بوونی نەبێت، ئیتر چۆن بڕیاری باوەڕبوون بە یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود- بدەین؟

باوەڕبوون بە یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود- ئەگەر ڕاست بووایە ئەوا دەبوو جیهان ئەزەلی بووایە یان بەلایەنی کەمەوە مادده ئەزەلی بووایە.

ئەوەی سەیرە هیندۆسیەکانی ئەم سەردەمە جەخت لەسەر ئەوە دەکەنەوە کە جیهان ئەزەلیە چونکە ئەمە قسەیەکی گرنگە بۆ پاساو هێنانەوە بۆ بیروباوەڕی یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود-.

زانای هیندۆسی وویکانند Wiwekanand دەڵێت: (شوێن کات -زەمەن- وڕووداوی بەسەردا جێبەجێ نابێت).[15]

هیندۆسیەکانی ئەم سەردەمە ناچارن بڵێن کە جیهانی ماددی ئەزەلیە چونکە ئەمە دەگونجێت لەگەڵ باوەڕبوون بەیەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود-.

نەدەبوو خۆیان بخەنە نێو ئەم پوچەڵێتیە، ونەدەبوو لەسەرەتادا باوەڕیان بە یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود- هەبوایە، بەڵام شەیتانەکان لەسەر ڕێچکەکان دانیشتوون بۆئەوەی مرۆڤ گومڕا بکەن ولای بدەن لە ئاینی پێغەمبەران هەرکاتێک هەلیان بۆ بڕەخسێت.

خوای گەورە لەفەرموودەیەکی قودسیدا دەفەرموێت:(من بەندەکانم لەسەر فیترەتی بیروباوەڕی ڕاست خوڵقاند، وئەوان شەیتان هاتن بۆ لایان ولە ئاینەکەیان لایان دان، وئەو شتانەی لەسەریان حەرامکرد کە من بۆیانم حەڵاڵ کردبوو، وفەرمانی پێکردن کە هاوبەشم بۆ بڕیار بدەن لەکاتێکدا من هیچ بەڵگەیەکم لەسەری -لەسەر ئەم هاوبەش بڕیاردانە- دانەبەزاندووە).[16]

هەموو مرۆڤەکان لەسەر بیروباوەڕی تەوحید -یەک خوا پەرستی- بوون، وشەیتانەکان هاتن وهەڵیانخەڵەتاندن بەم کوفر وبێباوەڕیانە.

وپێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- دەفەرموێت: (شەیتان دانیشتووە بۆ نەوەی ئادەم لەسەر ڕێچکەکانی).[17]

شەیتان بەدوای هەر ڕێگایەک دەگەڕێت بۆ گومڕاکردنی مرۆڤ، ورزگاربوون نیە مەگەر بەدەستگرتن بەو ڕێبازەی پێغەمبەران لەسەری بوون لە تەوحید وپەرستنی خوای گەورە.

ڤیدا بەئاشکرا دەڵێت کە جیهان دروستکراوە وسەرەتای هەیە.

وخوای گەورە جیاوازە لە خوڵقێنراوەکانی وتێکەڵیان نابێت.

ئیتر چۆن هیندۆسیەکان گەیشتن بەم قۆناغە لەبیروباوەڕ بە یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود-

---

[14] موسوعة الهندوسیة، جونز ورایان وجمیس د.، ل 315 (وەرنەگێڕدراوە).

[15] Hinduism, Wiwekanand, p61-63. وەرگیراوە لە کتێبی: دعوة الهندوس إلى الإسلام، دانەر : د. إبراهيم بن عبد الغفور ، پەیامی دکتۆرا، دار إيلاف للنشر والتوزيع، ل 122.

[16] صحیح مسلم : 2865.

[17] صحیح سنن النسائي : 3134

ڕیج ڤیدا دەڵێت: (ئەی الله ! خۆر وجیهان هەموویان، ناتوانن دەورت بدەن وشوێنی تۆیان تێدا بێتەوە).[18]
ئەمە بەڵگەیەکی ڕوونە لە ڤیداوە لەسەر هەڵەی باوەڕبوون بە بەیەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود-، خوای گەورە جیاوازە لە بوونەوەرەکانی، وخۆر ومانگ خودا نین.
وهەروەها ڕیج ڤیدا دەڵێت: (خوای گەورە کە شەو وڕۆژی دروستکردووە، ئەو خاوەنی دونیا وئەوەی تێیدایە، وئەو خۆر ومانگ وزەوی وئاسمانی دروستکردووە).[19]
چی بیروباوەڕێک ڕوونتر هەیە لەمە لە نکۆڵی کردن لە بیروباوەڕی یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود- وئەزەلیەتی جیهانی ماددی؟
یەجور ڤیدا دەڵێت: (ئەو زاتەیە کە هیچ شتێک لەپێش ئەو نەخوڵقێنراوە، وئەو خوڵقێنەری ئێمەیە وپاشای -خاوەنداری- ئێمە وهەموو شتێک دەزانێت).[20]
هیچ شتێک لەپێش خوای گەورە دروست نەکراوە، ئەو یەکەم وسەرەتایە وجیهان خوا دروستی کردووە وئەزەلی نیە : (ئەو مەزنە خاوەنی زەوی وئاسمانەکان).[21]
وقورئانی پیرۆز جەخت دەکات لەسەر ئەم هەقیقەتە مەزنە، خوای گەورە وەحی نارد بۆ پێغەمبەرەکەی موحەمەد کوڕی عبدالله -صلی الله علیه وسلم- لەپێش زیاتر لە 1400 ساڵ سەبارەت بەوەی خوای گەورە جیاوازە لە خوڵقێنراوەکانی و زاتی مەزنی لەسەرووی عەرشە وتێکەڵ نابێت ویەکناگرێت لەگەڵ خوڵقێنراوەکانی.
خوای گەورە دەفەرموێت:{اللَّـهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ ۖ مَا لَكُم مِّن دُونِهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ ۚ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ} (اللَّـهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ ۖ مَا لَكُم مِّن دُونِهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ ۚ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ) واتە: (خوا ئەو زاتەیە کە ئاسمانەکان و زەوی و هەرچی لە نێوانیاندا هەیە لە شەش ڕۆژدا دروستی کردووە (مەرج نیە درێژی ئەو ڕۆژانە بەقەدەر درێژی شەو و ڕۆژی زەوی بێت کە بە بیست و چوار سەعات جارێک بەدەوری خۆیدا دەسوڕێتەوە، چونکە هەندێک ڕۆژ هەروەک قورئان خۆی ئاماژەی بۆ دەکات هەزار ساڵە، هەندێکی تری پەنجا هەزار ساڵە)، پاشان خوا لەسەر عەرشە سەرپەرشتی کارو فرمانی دروستکراوانی دەکات و ئەوەی ئەو عیلمی پێی هەیە و دەیزانێت و دەیەوێت، هەر ئەوە پێش دێت، خەڵکینە جگە لەو خوایەکەس نیە پشتیوانیتان لێ بکات یان تکا کارتان بێت، ئایە یاداوەری وەردەگرن و تێدەگەن)[السجدة: 4].
بنچینەی بیروباوەڕی پێغەمبەران وبنچینەی ئاین وشەریعەتەکەیان ئەوەیە کە الله خوڵقێنەرە وتاکە وجیاوازە لە خوڵقێنراوەکانی ؛ واتا یەکناگرێت لەگەڵیان وتێکەڵیان نابێت !
کێشەی پێنجەم: لە بیروباوەڕی یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود- ئەوەیە ئەم فەلسەفەیە وەڵامی گرنگترین پرسیار ناداتەوە: ئایا جیهان لەکوێوە هاتووە؟
ئایا جیهان چۆن دەرکەوت بەپێی ئەم فەلسەفەیە؟
پاشان: کێ سەرەتای ئەم فەلسەفەیەی دامەزراند؟
ئایا بەڵگەکان لەسەری چین؟
پرسیار وناڕوونی زۆر هەیە سەبارەت بەم بیروباوەڕە کە پێچەوانەی زانستی سەردەم وئەقڵ وڤیدا وئاینی پێغەمبەرانە.

6- ئایا هیندۆسیەت چۆن دەڕوانێتە ژیان ومردن؟

هیندۆسیەتی ئێستا دامەزراوە لەسەر بیروباوەڕی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان وبازنەی لەدایکبوونەکان کە کۆتا نایەت: ئێمە بەپێی تێڕوانینی هیندۆسی دەخولێینەوە لە بازنەیەک لەدایکبوونی دووبارە و یەک لەدوای یەک، هەموو منداڵێک پێشتر بوونی هەبووە لە بونەوەرێکی پێش خۆی، وپاش مردنی ڕۆحەکەی دەچێتە نێو بوونەوەرێکی ترەوە وبەو شێوەیە، ئەمە لە هیندۆسیەتدا ناسراوە بە دەستەواژەی: سامسارا Saṃsāra संसार - [22] ناڕوونی ئەقڵی وزانستی زۆر هەیە لە بابەتی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان -تناسخ الأرواح- ولەوانەش:
کێشەی یەکەم: ناسراوە بە (ناڕەزایی دەربڕینی تەرتولیان Tertullian's objection) ودەڵێت: ئەگەر لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان ڕاست بووایە ئەی بۆچی منداڵە تازە لەدایکبووەکان هەمان توانای ئەقڵی باڵغەکانیان نیە؟[22]
کێشەی دووەم: ئەگەر لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان ڕاست بووایە، دەبوو ژمارەی بوونەوەرەکان جێگیر بێت، چونکە لەنێوان خۆیان لاشەگۆڕکێ دەکەن لە زنجیرەی لەدایکبوونی دووبارە، وهیچ ئاقڵێک نیە ئەم قسەیە بکات لەئەمڕۆدا!
سەلێمنراوە کە سەردەمێک هەبووە گۆی زەوی هەر بوونی نەبووە لەبنچینەدا، وسەردەمانێک هەبووە کە بوونەوەرە زیندووەکان لەسەر زەوی بوونیان نەبووە، وسەردەمانێک هەبووە کە ژمارەی بوونەوەرە زیندووەکان بەم زۆریە نەبووە بەڵکو زۆر کەم بوون، پاشان زۆربوون لەگەڵ کاتدا وئەمە بەیەکدەنگی مرۆڤەکان لەئەمڕۆدا.
وسەردەمانێک هەبووە ژمارەی مرۆڤەکان زۆر کەمتر بووە لەم ژمارەیەی ئێستا.
ژمارەی مرۆڤەکان جێگیر نیە ئەمە بەیەکدەنگی، ئیتر چۆن لاشەگۆڕکێ لەنێوان ڕۆحەکان ڕوودەدات لە چەند بازنەیەکی جێگیردا؟
کێشەی سێیەم: بۆچی کەس نیە باسی ژیانی پێشوو بکات -لەدایکبوونی پێشوو- کە گوایە لەوێوە هاتووە، جگە لەوانە نەبێت کە شوێنکەوتەی ئەو فەلسەفەن؟
ئافرەتێکی ئەمریکی هەبوو بەناوی روس سیمنز Ruth Simmons، بانگەشەی ئەوەی دەکرد ڕۆحی گۆڕاوە لەگەڵ لاشەی ئافرەتێکی تر بەناوی بریدی مۆرفی Bridey Murphy پاشان روس سیمنز باسی یادگاریەکانی پێشووی دەکرد کاتێک مۆرفی لە سەدەی نۆزدە لە ئیرلەندا بوو، بەڵام کاتێک لێکۆڵەرەوان لە مەسەلەکە وردبوونەوە بۆیان دەرکەوت کە روس سیمنز دراوسێیەکی کۆنی هەبووە لە ئیرلەندا بەناوی بریدی مۆرفی، ویادگارییەکانی ژیانی ئەوی بردووە سەبارەت بە ئیرلەندا وبەناوی خۆیەوە باسیانی کردووە، وبانگەشەی ئەوەی کردووە کە ئەو بریدیە.[23]

---

[18] ریج فیدا، مندل:1، سوکت:10، منترا:8.
[19] ریج فیدا، مندل: 10، سوکت:190، منترا: 2-3.
[20] یجر فیدا، سوکت: 32، منترا:13.
[21] ریج فیدا، مندل:1، سوکت: 100، منترا:1.
[22] .Cogan, Robert. (1998), Critical Thinking: Step by Step, University Press of America, pp. 202–203
[23] وەسفکردنی حاڵی روس سیمنز:https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12116612 (وەرگیراوە لە وتارەکانی : د. فەوزی کوردی).

بیرۆکەی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان تەنها وەهم وخەیاڵە وپێچەوانەی سەرەتاییترین درککردنە بە ئەقڵ وهەست.
پۆل ئیدواردز سەرۆکی سەرنووسەرانی فرەفەرهەنگی -ئینسکلۆپیدیای- فەلسەفی ومامۆستا لە زانکۆی نیویۆرک دەڵێت: (لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان تەنها خەیاڵە وپێچەوانەی زانستی سەردەمە).[24]
مرۆڤ ئەگەر بمرێت ئەوا لەدایک نابێتەوە لەم ژیانە لەلاشەی کەسێکی تردا.
وڤیدات بەردەوام جەخت لەسەر ئەم هەقیقەتە دەکاتەوە، وشتێک نیە لە ڤیدات سەبارەت بە باسی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان -تناسخ الأرواح- یان سەبارەت بە سامسارا.[25]
هەتاوەکو زانای هیندۆسی شری ستیا کام ودیالنکار دەڵێت: (بیروباوەڕی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان لە ڤیدات نیە ومن تەحەدای هەرکەسێک دەکەم دەڵێت تێیدایە).[26]
وباشترین بەڵگە لەسەر ڕاستێتی قسەی ودیالنکار ئەوەیە هیندۆسیەکان مەراسیمێکی ئاینی دەکەن بەناوی : (شرادە श्राद्ध Śrāddha) وئامانجەکەی بریتی بوو لە هێورکردنەوەی ڕۆحی مردووەکان.
ئیتر چۆن لاشەگۆڕکێی ڕوودەدات لەکاتێکدا هیندۆسیەکان لەنێو ڕۆحی مردووەکاندان؟
وقورئانی پیرۆز کە خوای گەورە دایبەزاند بۆ سەر پێغەمبەرەکەی موحەمەد -صلى الله عليه وسلم-، وەڵامی ئەوانەی داوەتەوە کە دەڵێن مرۆڤ لەم ژیانەدا دووبارە زیندوو دەبێتەوە، ئەویش هەر هەمان بیروباوەڕی ئەوانەیان هەیە کە دەڵێن:{إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ} (إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ) واتە: (ژیان تەنها ژیانی ئەم دنیایەمانەو هیچی تر نیە، دەژین و دەمرین و ئێمە زیندوو ناکرێینەوە!!)[سورة المؤمنون: 37].
خوای گەورە لە کتێبەکەیدا ڕەدیانی داوەتەوە:{أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ} (أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ) واتە: (ئەوە سەرنجیان نەداوە چەندەها هۆزی پێش ئەمانمان لەناو بردووە، خۆ هەرگیز ناگەڕێنەوە ناویان و ناگەڕێنەوە بۆ دنیا)[سورة يس: 31].
هەرکەسێک بمرێت جارێکی تر ناگەڕێتەوە بۆ ئەم ژیانە یان گەڕانەوە بەشێوەیەکی تر.[27]
خوای گەورە دەفەرموێت:{لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَىٰ} (لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَىٰ) واتە: (لە هەمووی خۆشتر ئەوەیە کە هەرگیز تاڵی مردن ناچێژن تیایدا جگە لەو مردنەی یەکەمجار)[سورة الدخان: 56].
ئەمە بیروباوەڕی مسوڵمانانە، وئەمە بیروباوەڕی ڤیدایە کە بەداخەوە هیندۆسیەکان وازیان لێهێناوە.
کێشەی چوارەم: سەبارەت بە لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان -تناسخ الأرواح- ئەوەیە بانگەشەی ئەوە دەکەن مەبەست بریتیە لە گەیشتن بە قۆناغی یەکگرتنی ڕەها یان ئەوەی بە موکشا ناسراوە، بۆ ڕزگاربوون لەم لەدایکبوونە دووبارانە، وئەمیش مانای ئەوەیە لەدایکبوونە دووبارەکان سزا وئازارە.
بەڵام کێ دەڵێت لەدایکبوونە یەک لەدوای یەکەکان سزا وئازارە؟
زۆرینەی مرۆڤەکان ئەگەر پرسیاریان لێبکرێت ئایا حەز دەکەیت جارێکی تر لەدایک ببیت وژیانێکی تر تاقی بکەیتەوە ئەوا زۆرینەیان بەبێ دوو دڵی دەڵێن بەڵێ حەز دەکەین.
پاشان ئەم تێڕوانینە شومیانە بۆ بوون لەسەر ئەوەی سزا وئازارە تێڕوانینێکی درۆینەیە؛ ژیان خێر ونیعمەتی زۆری تێدایە کە هەرگیز لە ژماردن نایەت.
موکشا بریتیە لە دەربازبوونێکی خەیاڵی لە شتێک کە بوونی نیە لەڕاستیدا !
کێشەی پێنجەم: سەبارەت بە فەلسەفەی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان بریتیە لە گوێ نەدان بە کردنی تاوان وسەرپێچیەکان، چونکە پاساو ئەهێندرێتەوە بۆ کردنی تاوانەکان، چونکە مرۆڤ دەربازبوون دەدۆزێتەوە لە لەدایکبوونەکانی پێشووتر ئەمیش بە لەدایکبوونی داهاتوو، بۆیە با چێژ وەربگرێت لەم لەدایکبوونەی کە ئێستا تێیدایە.
ئەم بابەتە دەبێتە هۆی ئاسایی بوونەوە وڕێگەپێدان بە کردنی هەر تاوانێک، ولەوەیە بەهۆی ئەمەوە بێت کە هیند خاوەنی بەرزترین ڕێژەی تاوان وتاوانی دەستدرێژی کردن بەدیاریکراوی.[28]
وهیند لەو وڵاتانەیە کە خاوەنی بەرزترین ڕێژەی تاوانی دەست درێژی کردنی بەکۆمەڵە.

7- ئایا سەرچاوەی بیرۆکەی دووبارەبوونەوەی لەدایکبوونەکان ولاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان چیە لە هیندۆسیەتدا؟

هیچ یەکێک نازانێت ئەم بیرۆکانە چۆن سەریان هەڵدا ونازانرێت کێ خاوەنیانە، وهەروەها بەڵگەش لەسەریان نیە.
وبەڵگە نیە لەسەر دووبارەبوونەوەی لەدایکبوونەکان لە ڤیدات، وتەنانەت یەک وشەش نیە سەبارەت بە لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان لە ڤیدات، وئەم بیرۆکانە تەنها لە فەلسەفەکانی پورانەکان Puranas هەیە کە لەم دواییانە سەریان هەڵدا.
ودوور نیە لەوەی ئەم بیرۆکانە هاتۆتە نێو مێشکی یەکێک لەڕاهیبەکانی هیندۆس، وەکو جۆرێک لە خەیاڵکردنەوە بەهۆی زۆر مانەوە بەبێ خواردن وخواردنەوە هەروەکو لە مەراسیمەکانی پرانا Prana ڕوودەدات.
وزانراوە کە مەراسیمەکانی پرانا دانیشتن بۆ ماوەیەکی زۆر لە خۆ دەگرێت بەشێوەیەکی دیاریکراو بەبێ خواردن وخواردنەوە.

---

[24] .Edwards, Paul. (2001), Reincarnation: A Critical Examination, Prometheus Books
[25] .Yuvraj Krishan: Bharatiya Vidya Bhavan, 1997
[26] ئواکمن : ل104، وەرگیراوە لەکتێبی : (دعوة الهندوس إلى الإسلام)، دانەر: د. ئیبراهیم بن عبد الغفور بۆ بەدەستهێنانی بڕوانامە دکتۆر، (دار إيلاف للنشر والتوزيع) ، ل 99.
[27] قورتوبی لە تەفسیرەکەیدا دەڵێت: وئەم ئایەتە ڕەدە بۆ ئەوانەی بانگەشەی ئەوە دەکەن هەندێک لە خەڵکی دەگەڕێنەوە بۆ ژیان لەپاش مردنیان لەپێش هاتنی ڕۆژی قیامەت.
[28] https://en.wikipedia.org/wiki/Rape_in_India

ومانەوە بەم شێوەیە بۆ چەندەها کاتژمێر بەشێوەیەکی دیاریکراو بەبێ خواردن وخواردنەوە، لەگەڵ کاتدا ئایۆنەکانی مێشک بەهۆی کەمی گلۆکۆزی خوێن تێکدەچێت وکەموکورتی تێدەکەوێت ئەمیش دەبێتە هۆی دەردانی نارێکی هۆرمۆنی ئەندرۆفین بۆیە خەیاڵکردن -وەهم کردن:هەلوەسە- دەستپێدەکات لەڕاستیدا.[29]

ئەوەی ڕاهیبەکان بینیوویانە ونووسیوبانە لە پورانەکان سەبارەت بە دووبارەبوونەوەی لەدایکبوونەکان ئەمە نزیکترە لە خەیاڵ وهەلوەسە یان بێهۆشی مێشکی.

ئەمیش بە دانپێدانانی زانستی سەردەم، چونکە بەپێی ناوەندی نیشتمانی ئەمریکی بۆ گەڕان وتوێژینەوە کە یەکێکە لە گەورەترین سەرچاوەکانی توێژینەوەی پزیشکی لە جیهاندا ؛ کەمبوونەوەی گلوکۆز لە خوێندا بۆ ماوەیەکی زۆر بەم شێوەیە دەبێتە هۆی خەیاڵ وهەلوەسە.[30]

ئیمامی زەهەبی -ڕەحمەتی خوای لێبێت- دەڵێت: (پاشان ڕاهیبی دوور لە زانست، هەرکاتێک زاهید بوو وژنی نەهێنا وبرسی بوو، و وازی هێنا لە گۆشت وخواردنە خۆشەکان، وتەنها خواردنی خراپی خوارد، ئەوا بیرکردنەوەی نەفس تێکەڵی دەبێت وشەیتان دەچێتە نێویەوە ودەردەچێت، بۆیە باوەڕی وادەبێت کە گەیشتووە، وقسەی لەگەڵ کراوە وبەرز بووەتەوە، بۆیە شەیتان بەسەریدا زاڵ دەبێت و وەسوەسەی بۆ دەکات).[31]

بۆیە ئاینی ئیسلام هۆشداری داوە لە گوزەران بەم شێوە قورس وناڕەحەتە و زۆرکردن لە نەفس بەم شێوەیە.

بەم شێوەیە ناڕەحەت کردنی نەفس دەبێتە هۆی تێکچوون لە بیرکردنەوەکان وخراپبوونی دینداری لەگەڵ کاتدا.

خوای گەورە لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:{قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّـهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ} (قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّـهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ) واتە: ((ئەی پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم) پێیان) بڵێ: ئەوە کێیە پۆشاک و زینەت و جوانیە خواییەکانی لە بەندەکانی حەرام کردوە کە لە بنەڕەتدا خۆی بۆی بەدیهێناون؟ هەروەها ئەوە کێیە ڕزق و ڕۆزیە چاک و پاکەکانی حەرام کردوە؟!)[الأعراف: 32].

وپێغەمبەری خودا -صلی الله علیه وسلم- دەفەرموێت: (بارگرانی مەخەنە سەر نەفستان؛ بۆیە خوای گەورەیش بارگرانی دەخاتە سەرتان، خەڵکانێک بارگرانیان خستە سەر نەفسی خۆیان، بۆیە خوای گەورەیش بارگرانی خستە سەریان ؛ ڕزگاربووەکانیان هان لە پەرستگا و دیرەکان{وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ} (وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ) واتە: (بەڵام ئەوان ڕەهبانیەت و دوورەپەرێزیان لەدنیادا کردەپیشەیان، وە نەبێت ئێمە ئەو حاڵەتەمان لەسەر فەرز کردبن)).[الحديد: 27].[32]

ئەم زیادەڕەویە بووە هۆی تووشبون بە ئەو هەلوەسە وخەیاڵانە کە پێچەوانەی ڤیدایە وئەمڕۆ بووەتە یەکێک لە بنچینەکانی هیندۆسیەت.

و لەبەرامبەردا ئەگەر سەیری موعجیزەکان بکەین کە خوای گەورە بەهۆیانەوە یارمەتی پێغەمبەرانی دا بۆ سەرخستنی پەیامەکەیان، موعجیزەکان لەناکاو ڕوودەدەن بەبێ ئامادەکاری پێشتر، وخەڵکی دەیبینن بەچاوەکانی خۆیان، ومرۆڤەکان ناتوانن هاوشێوەی ئەمانە ئەنجام بدەن!

ئەمەیە جیاوازی لەنێوان هەواڵپێدانی پێغەمبەران وهەواڵپێدانی سەبارەت بە ئەو شتانەی ڕاهیبە هیندۆسیەکان بینوویانە.

8- هیندۆسیەکان چۆن دەڕواننە گەردوون؟

بەپێی فەلسەفەی هیندۆسی گەردوون لەحاڵەتی تێکچوون وهەڵوەشانەوەیە پاشان جارێکی تر دەردەکەوێتەوە، بەم شێوەیە بەبەردەوامی.

گەردوون دروست دەبێت پاشان هەڵدەوەشێتەوە پاشان دروست دەبێتەوە بەم شێوەیە بەبەردەوامی.

وئەم تێڕوانینە سەبارەت بە گەردوون کە هەڵدەوەشێتەوە ودووبارە دروست دەبێتەوە؛ هەڵەیەکی زانستیە.

لەڕوانگەی زانستەوە لەپێش ئەم گەردوونە هیچ گەردوونێکی تر نەبووە، بەڵکو دروستکراوە وپێشتر هیچ نمونەیەکی نەبووە

وئەمە بیروباوەڕی مسوڵمانانە کە پیاوێک دایمەزراندووە شوانێتی مەڕومالاتی کردووە لە نزیک مەککە بەرامبەر نرخێک بۆ خەڵکی مەککە لەپێش 1400 ساڵ بەناوی موحەمەد کوڕی عبدالله پێغەمبەری خودا وپێغەمبەری ئیسلام -صلی الله علیه وسلم-، خوای گەورە وەحی بۆ نارد بەوەی ئەم گەردوونە دروستکراوە وپێشتر هیچ نمونەیەکی نەبووە، خوای گەورە لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:{بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُونُ} (بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُونُ) واتە: ((هەر ئەو زاتە) بەدیهێنەری ئاسمانەکان و زەویە بەجوانترین شێوە، جا هەر کاتێك بڕیاری هەر شتێك بدات، تەنها ئەوەندەی بەسە کە فەرمانی بوون یان پێشهاتنی بدات، ئیتر خێرا ئەو شتە، یان ئەو کارە، دەبێت و ئەنجام دەدرێت.)[سورة البقرة: 117].

9- لاشەی مرۆڤ لەچی پێکهاتووە لە هیندۆسیەتدا؟

لاشەی مرۆڤ لە هیندۆسیەتدا لە پێنج هێزی توخمی -ئەندامی- پێکهاتووە: ئاو و زەوی و هەوا و ئاگر و مەودا -بۆشایی ئاسمان-.

هەموو گەردوون وئەوەی تێیدایە لەم پێنج ماددەیەوە دروست بووە.

هەر توخمێک لەمانە لەبەرامبەریدا ئەستێرە هەیە، مەریخ ئاگرینە وزوحەل زەویە، وهەر ئەندامێک لە مرۆڤ لەبەرامبەریدا ئەم پێنج توخمە هەیە سپڵ زەویە ودڵ ئاگرینە.

هەموو شتێک لە بووندا پۆلێن دەکرێن بەپێی ئەم پێنج توخمە تانەت کاتەکانیش، بەپێی بیروباوەڕی ئەوان ؛ نەخۆشی بەهۆی تێکچوونێک لە تەرازووی ئەم پێنج توخمەوە ڕوودەدات.

وبیرۆکەی پێنج توخمەکە لە ڕێگەی پراناوە Prana سەریهەڵدا کە ئەمیش مەراسیمێکی خۆ برسیکردنە ودانیشتن وبێدەنگبوونە بۆ چەند کاتژمێرێکی زۆر.

بەداخەوە بیرۆکەی پێنج ئەندامەکە تەشەنەی کرد لە جیهاندا وزۆر لە زانستەکانی چارەسەرکردن بە وزە لەسەر ئەم بیرۆکەیە دامەزراوە.

بنچینەی زانستەکانی چارەسەر بە وزە وماکروبیوتک وفینج شوی وچارەسەر بە ڕەنگەکان وهتد لە ڕاهێنەکان لەسەر ڕێکخستنی ئەم ماددانە بنیات نراوە.

ڕێکخستنی ئەم توخمانە لەلای ئەوان دەبێتە هۆی هێنانی ڕزق ودوورخستنەوەی شەڕ وزیان.

وئەمڕۆ لە پەرستگا هیندۆسیەکان مرۆڤ دەشێلن بۆ ڕێکخستنی ئەم توخمانە، چونکە پێیان وایە ئەمە چارەسەری زۆر نەخۆشی دەکات.

وئەم بیرۆکەیە (بیرۆکەی پێنج توخمەکە) لە بنەڕەتدا هیچ پەیوەندیەکی بە زانستەوە نیە.

وهەروەها پەیوەندی بە فیزیا وپزیشکیش نیە.

---

[29] https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/8931651 (ماڵپەڕی ناوەندنی نیشتمانی ئەمریکی بۆ توێژینەوە، کە ماڵپەڕێکی حکومیە ویەکێکە لە گەورەترین سەرچاوەکانی توێژینەوە وگەڕانی زانستی لەجیهاندا).

[30] سەرچاوەی پێشوو.

[31] سير أعلام النبلاء، ژیاننامەی: أحمد ابن أبي الحواري، لەماڵپەڕی: د.فوز كردي وەرگیراوە.

[32] سنن أبي داود، صحيح : 4904 .

بەڵکو زانست حوکمی لەسەر ئەمە وئەو ڕاهێنانەی پەیوەندیان بەمەوە هەیە داوە ؛ بەوەی ئەمە جۆرێکە لە خورافەت وخەیاڵ وچەواشەکاری.
وئەم بیرۆکەیە وا پۆلێن کراوە بەوەی زانستێکی ساختەیە.[33]
وئەو ڕاهێنان ومەشقکردنانەی پەیوەندیان بەم زانستەوە هەیە حوکمیان لەسەر دراوە بەوەی تەنها خەیاڵ و وەهمن.[34]
ولەوەیە بیرۆکەی پێنج توخمەکە هاتبێتە نێو مێشکی یەکێک لە ڕاهیبەکان بەهەمان ئەو ڕێگایەی کە لەدایکبوونە دووبارەکان ولاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان هاتە نێو مێشکی ڕاهیبەکان، ئەمانە هیچ بەڵگەیەکی ئەقڵی وزانستی ومەنتیقی ودەقیشیان لەسەر نیە.
ئەم بیرۆکانە تەنها خەیاڵن.
کێشە لەوەدایە ئەو مەراسیمانەی پەیوەستن بەم بیرۆکەیەوە تەنها تەڵسیمی بتپەرستی وپەیوەست بوونە بە ئەستێرەکان وشێوە وهێما وڕەنگ وتەمیمەکان کە خوای گەورە هیچ بەڵگەیەکی لەسەر دروستێتیان دانەزاندووە.[35]
وئیسلام پێش زانستی سەردەم کەوتووە لە ئاگادارکردنەوە لەم مەشق ومەراسیمانە کە پەیوەستن بە بیرۆکەی پێنج توخمەکە، ئەم مەشق کردنانە دەبنە هۆی دواکەوتنی چارەسەر وەرگرتنی دروست، ودەبێتە هۆی ئەوەی مرۆڤ لە خەیاڵ و وەهمدا بژی پێچەوانەی ژیانی ڕاستی و واقیعی، ودەبێتە هۆی ئەوەی مرۆڤ پەیوەست بێت بە شت ویەکێکی تر جگە لە خوای گەورە، بۆیە ئیسلام هۆشداری داوە سەبارەت بەم مەشق ومەراسیمانە، خوای گەورە لە فەرموودەیەکی قودسیدا دەفەرموێت:(بەیانی هات بەسەر بەندەکانم وهەندێکیان باوەڕیان بە من هەیە وهەندێکیان کافرن بە من، ئەوەی ووتی: بارانمان بۆ باری بە فەزڵ وڕەحمەتی خوای گەورە؛ ئەوە ئیماندارە بە من وکافرە بە ئەستێرە، وئەوەی ووتی: بارانمان بۆ باری بەهۆی دەرکەوتنی فلان وفلان ئەستێرە ؛ ئەوە کافرە بە من ؛ وئیماندارە بە ئەستێرەکان).[36]
هەرکەسێک باوەڕی بە ئەستێرەکان وکاریگەریان هەبێت لەسەر مرۆڤ وپێی وابێت ئەو ئەستێرانە کاریگەریان هەیە لەسەررِزق وڕۆزیەکان ئەوە کافر بووە بە خوای گەورە، وهەرکەسێک باوەڕی بە خوای گەورە هەبێت ئەوا کافر بووە بە کاریگەری ئەستێرەکان لەسەر قەدەری مرۆڤ.
وپێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت:«(ڕوقاکان - الرقى)* و(تەمیمەکان - التمائم)** و(تیوەلەکان - التولة)^ شیرکن -هاوبەش بڕیاردانن بۆ خوای گەورە-». *(ڕوقاکان - الرقى): هەندێك وتەن ماناکانی نازانرێت کە ناوی شەیتانەکان وهاوشێوەی ئەوانەیە کە ساحیرەکان ئەنجامی دەدەن. **(تەمیمەکان - التمائم): کاغەزێکە نووسراوە ودەپێچرێتە ناو شتێك یان شتێکە (چاوەزارێکە) لە دەست دەکرێت یان دەکرێتە ملەوە یان هەڵدەواسرێت کە پێیان وایە لە چاوی پیس وشتی خراپ دەیانپارێزێت. ^(تیوەلەکان - التولة): زۆرجار ساحیرەکان ئەنجامی دەدەن بۆ ئەوەی دووکەس یەکیان خۆش بوێت یان بۆ ئافرەتان ئەنجامی دەدەن بۆ ئەوەی مێردەکانیان خۆشیان بوێن.[37]
بۆیە مسوڵمان باوەڕی نیە بە خورافەتی کاریگەری پێنج توخمەکە وتەڵسیمەکان وتەمیمەکان کە پەیوەستن پێیان.
بەڵکو ئیسلام جەخت لەسەر ئەوە دەکاتەوە کە دروستکردنی تەڵسیم وشێوە ئەندازەیەکان وبەندۆڵەکانی وزە وهتد لە شتی پەیوەست بە پێنج توخمەکە ؛ حەرام و قەدەغەکراوە، وباوەڕ بەوەی ئەم تەڵسیمانە هۆکاری سوود وزیانن ئەمە لەخودی خۆیدا شیرک وکوفرە بە الله.
پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- ئەڵقەیەکی مسی لە دەستی پیاوێکدا بینی، فەرمووی: ئەمە چییە؟ پیاوەکە ووتی: بۆ لابردنی نەخۆشی لاوازی لە دەستم کردووە. -صلى الله عليه وسلم- فەرمووی: «دایبکەنە تەنها لاوازترت دەکات، ئەگەر بمریت وئەمە لە دەستدا بێت؛ ئەوا دەرنیتە دەستی».[38]
ولە گێڕانەوەیەکدا: «ئەگەر مردیت وئەم شتە لەدەستت بێت ئەوا هەرگیز سەرفراز نابیت».[39]
شێخی ئیسلام ئیبن تەیمیە -ڕەحمەتی خوای لێبێت- دەڵێت: «-باوەڕبوون بەوەی- دروستکردنی تەڵسیمەکان دەبێتە هۆی هێنانی سوود ودوورخستنەوەی زیان ئەمە شیرکی گەورەیە».[40]
وئەمە هەمان بیروباوەڕە کە بهاغافاد غیتا Bhagavad Gītā भगवद्गीता جەختی لەسەر دەکاتەوە کە دەڵێت: (ئەوانەی خوایەکان دەپەرستن دەگەن بە خواکان، وئەوانەی پێشین دەپەرستن دەگەن بە پێشین، ئەوانەی شەیتان دەپەرستن دەگەن بە شەیتان، ئەوانەی من دەپەرستن دەگەن پێم).[41]
هەرکەسێک پەیوەست بێت بە جگە لە الله لە پەیوەست بوون بەم تەڵسیمانە ئەوا جگە لە خوای گەورەی پەرستووە.
وچارەنووسی بەپێی ڤیدا بەهەتاهەتایی مانەوەیە لە دۆزەخدا، یجر ڤیدا دەڵێت: (ئەوەی جگە لە خوای گەورە دەپەرستێت لە شتە دروستکراوەکان، ئەوا نقوم دەبێت لە تاریکایی وسزای ئاگر دەچێژێت بۆ هەتاهەتایی).[42]
پەروەردگارمان -سبحانە وتعالى- دەفەرموێت (بَل لِّلَّـهِ الْأَمْرُ جَمِيعًا) واتە: (بەڵام دڵنیابن کە هەموو کارێك و هەموو شتێك بەدەست خوایە) [سورة الرعد: 31].
وپێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت: «وئەگەر داوات کرد ئەوا تەنها داوا لە خوای گەورە بکە، وئەگەر داوای یارمەتیت کرد ئەوا تەنها لە خوای گەورە داوای یارمەتی بکە».[43]
بۆیە مسوڵمان باوەڕی بە خورافەتی کاریگەری پێنج توخمەکە وئەستێرەکان وتەڵسیم وتەمیمەکان نیە، بەڵکو باوەڕی وایە ئەمانە لەخودی خۆیاندا بتپەرستی وگومڕایی وچەواشەکاری وخورافەتن.

10- ئایا کۆمەڵگەی هیندۆسی چۆنە؟

کۆمەڵگەی هیندۆسی بەهۆی باوەڕبوونی بە بیرۆکەی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان وبیرۆکەی کارما ؛ کۆمەڵگەیەکی چینایەتیە.
چونکە مرۆڤی خراپ جارێکی تر لەدایک دەبێتەوە لەم ژیانە لە چینێکی کەمتر لەوەی پێشووتری.
بۆیە ئەوەی تووشی ناخۆشی وتاقیکردنەوە بوو شایستەی ئەو ئازار وناڕەحەتیەیە...

---

[33] .Energy – (according to New Age thinking)", The Skeptic's Dictionary, 2011-12-19"
[34] .Some Notes on Wilhelm Reich, M.D", Quackwatch.org, 15-02-2002"
[35] گفتوگۆم کردووە لەسەر بابەتی چارەسەر بە وزە لە کتێبێکی تر بە ناونیشانی: (الإلحاد الروحي) .
[36] صحيح مسلم:71.
[37] صحيح الجامع: 1632.
[38] صحيح ابن حبان: 6085.
[39] سەحیحە لە گێڕانەوەی الهيتمي المكي، الزواجر، ب1 ل166.
[40] مجموع الفتاوى، 9 : ل 34.
[41] بهاغافاد غیتا، 9-25.
[42] یجر فیدا، سوکت:40، منترا:9.
[43] سنن الترمذي، صحيح: 2516 .

وئەمە دانانی بناغەیە بۆ ستەم بەرامبەر هەژار وئەوانەی تووشی تاقیکردنەوە بوون وگرنگی نەدانە پێیان.. ئەمە ڕازی بوون وئاسایی کردنەوەی ستەم وسنوور تێپەڕاندنە.

لە هیندۆسیەتدا مرۆڤەکان دابەش دەبن بەسەر چوار چین:

1- براهیمنەکان: مامۆستا وقەشەکان.

2- کشاتریاکان: جەنگاوەر وپاشاکان.

3- ڤیشیەکان: جووتیار وبازرگانەکان.

4- شودراکان: کرێکارەکان.

وکەمترین چین بریتین لە: شودراکان کە بەچاوی سووک سەیر دەکرێن وئیشی پیس دەکەن -لەڕوانگەی ئەوانەوە- وەکو پاکوخاوێنی وخزمەتگوزاری.

وچینی هەر مرۆڤێک جۆری کارەکەی وپۆشاکەکەی وخواردنەکەی دیاریدەکات.

وهاوسەرگیری لە چوارچێوەی یەک چیندا ڕوودەدات.

مرۆڤ بڕیاری لەسەر دراوە بەوەی خۆی بداتە پاڵ ئەو چینەی کە تێیدا لەدایکبووە هەتاوەکو دەمرێت.

وئەم تێڕوانینە چینایەتیە هەڵقوڵاوە لە باوەڕ بە بیروباوەڕی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان وبیروباوەڕی کارما، شودراکان شایستەی ئەوەن کە لەو چینە بن، چونکە بێگومان لە لەدایکبوونەکانی پێشوو گوناهبار بوونە، بۆیە لەدایکبوونە لەو چینە.

وئەم تێڕوانینە هەڵە و شێواوە دەبێتە هۆی تێکچوونی ژیان بەتەواوی، بەم تێڕوانینە دەکرێت یارمەتیدانی چینی شودراکان جۆرێک لە ڕێز نەگرتن بێت لە کارما.

ئەمە جۆرێکە لە ئاسایی کردنەوەی دواکەوتن وستەم وچینایەتی وسنوور تێپەڕاندن.

فەلسەفەی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان وفەلسەفەی کارما ئەم چینایەتیەی هێنایە کایەوە، وئەم تێڕوانینە هەڵەیان دروستکرد بۆ خەڵکانێکی هەژار ونەخۆش ولاواز کە هیچ شتێکیان بەدەست نییە.

هیندۆسیەت هەلی یارمەتیدان ودرێژکردنی دەستی هاوکاری بۆ ئەوانەی بەهەدەردا.

وئەم تێڕوانینە هیندۆسیانە پێچەوانەی فیترەتی سروشتی مرۆڤە، ئەو فیترەتەی دەبێتە هۆی هەست وسۆز بەرامبەر لاواز وهەژار ونەخۆشەکان، وهەروەها دەبێتە هۆی هەستکردن بە ئەرک بەرامبەریان لە خزمەتکردن وهەوڵدان بۆ لادانی ئازار وناڕەحەتی لەسەریان.

نازانم چۆن هیندۆسیەکان دوورکەوتوونەتەوە لە بیروباوەڕی ئیمان بە ڕۆژی دوایی کە لە ڤیدا هاتووە، ئەو بیروباوەڕە دەبێتە هۆی چاکبوونی ژیانی مرۆڤ وتێڕوانینی بۆ جیهان دەگۆڕێت، لێپرسینەوە لە مرۆڤ بەدەست خوای گەورەیە لە ڕۆژی قیامەتدا، وهەموو مرۆڤەکان بە بێ تاوانی لەدایک دەبن، ودرێژکردنی دەستی یارمەتی بۆ لێقەوماوەکان لە خەڵکی دەبێتە بەرزبوونەوەی پلەی مرۆڤ لای خوای گەورە لە قیامەتدا.

کام لەم دوو تێڕوانینە باشتر وچاکترە بۆ مرۆڤایەتی ونزیکترە لە سروشتی مرۆڤ؟

فەلسەفەی کارما .. یان بیروباوەڕی ڤیدات؟

لە ریج ڤیدا هاتووە: (ئەی الله تۆ بەباشترین شێوە پاداشتی کەسی چاک دەدەیتەوە).[44]

وهەروەها تێیدا هاتووە: (بۆ هەتاهەتایی بمهێڵەرەوە لەو شوێنەی کە هەموو جۆرەکانی چێژ وخۆشی تێدایە، کە تێیدا مرۆڤ ئەوەی پێدەدرێت کە نەفسی حەزی لێیەتی).[45]

ئەمە بیروباوەڕی ڤیدایە.

لەوێ بەهەشت هەیە کە چاکەکاران نیعمەتیان پێدەبەخشرێت.

وهەر لەوێ بەپێی ڤیدا سزادان هەیە کە ئامادەکراوە بۆ تاوانباران.

ریج ڤیدا دەڵێت: (شوێنێکە بنی زۆر قوڵە بۆ تاوانباران ئامادەکراوە).[46]

چۆن دەبێت ئەم شوێنانە بگونجێت لەگەڵ بیروباوەڕی دووبارەبوونەوەی لەدایکبوونەکان و لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان؟

ئایا شوێنێکی قوڵ بۆ تاوانبارەکان لەچی شوێنێکی فەلسەفەی کارما جێی دەبێتەوە؟

بۆیە فەلسفەی کارما بەشێوەیەکی گشتی داهێنانی مرۆڤە وتێڕوانینێکە پێچەوانەی ڤیداتە.

بیروباوەڕی هەموو پێغەمبەران بریتی بوو لە : باوەڕهێنان بە ڕۆژی دوایی وبەهەشت ودۆزەخ، ومرۆڤ بە بەریئی وبێ تاوان لەدایک دەبێت.

وئەم بیروباوەڕە دەگونجێت لەگەڵ فیترەت، وپێچەوانەی ستەم ودواکەوتن وچینایەتی وسنوور بەزاندنە.

ئاینی پێغەمبەران هەوڵدەدات بۆ پایەدار کردنی مرۆڤ وبەرزکردنەوەی پلەکانی، وبانگەوازی دەکات بۆئەوەی خەڵکی بە یەکسانی ودادپەروەری مامەڵەیان لەگەڵدا بکرێت.

وبەهای مرۆڤ لە ئیسلامدا لە چین وشێوە وباری تەندروستی وئاستی ئابووری نییە بەڵکو بەهای مرۆڤ بەپێی ئەو کردەوە چاکانەیە کە ئەنجامی دەدات.

وئیسلام بانگەوازی دەکات بۆ بەرزکردنەوەی پلەوپایەی هەمووان وپشتگوێ خستنی ڕەچەڵەک وپلەی کۆمەڵایەتیان.

بەڵکو بیرۆکەی بەچاوی سووک سەیرکردنی چینێک لە خەڵکی وچینایەتی زۆر بەتوندی ڕەت دەکاتەوە.

خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:{يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ اللَّـهِ أَتْقَاكُمْ ۚ إِنَّ اللَّـهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ} (يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ اللَّـهِ أَتْقَاكُمْ ۚ إِنَّ اللَّـهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ) واتە: (ئەی خەڵکینە بێگومان ئێمە هەمووتانمان لەنێرو مێیەک دروستکردووە (کەباوکەئادەم و دایکە حەوایە) و کردوومانن بەچەندەها گەل و تیرە و هۆزی جۆربەجۆر، تا یەکتر بناسن و پەیوەندیتان خۆش بێت بەیەکەوە... بەڕاستی بەڕێزترینتان لای خوا ئەو کەسانەتانن کەزۆرتر لەخواترسەو فەرمانبەرداری خوایە، بێگومان خوا زاناو بە ئاگایە لە هەمووان)[سورة الحجرات: 13].

وپێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت:(هەرکەسێک کردەوەی دوای بخات، ئەوا ڕەچەڵەکەکەی پێشی ناخات).[47]

---

[44] ريج فيدا، مندل:1، سكوت:1، منترا:6.

[45] ريج فيدا، مندل: 9، سوكت: 113، منترا: 9-11.

[46] ريج فيدا، مندل: 4، سوكت: 5، منترا: 5.

[47] صحيح مسلم: 2699.

وپێغەمبەری خودا -صلی الله علیه وسلم- دەفەرموێت:(نابێت خەڵکی بێن بۆ لام بە کردەوەکانیانەوە، وئێوە بێن بۆ لام بە ڕەچەڵەکەکانتانەوە).[48]
ڕەچەڵەک لە ئیسلامدا هیچ نرخ وکێشێکی نیە بەو تێڕوانینەی ئەوان بۆی.
وپێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- دەفەرموێت:(ئەی خەڵکینە پەروەردگارتان یەکە، وباوکتان یەکە، بەدڵنیاییەوە، هیچ عەرەبێک فەزڵی نیە بەسەر ناعەرەبێکەوە، وهیچ ناعەرەبێک فەزڵی نیە بەسەر عەرەبێکەوە، وهیچ سپی -پێستێک- فەزڵی نیە بەسەر ڕەش -پێستێکەوە-، وهیچ ڕەش -پێستێک- فەزڵی نیە بەسەر هیچ سپێ -پێستێکەوە ؛ مەگەر بە -پێی پلەی- تەقواداری نەبێت).[49]، وپێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- دەفەرموێت:(لاوازەکانم بۆ بانگ بکەن، ئێوە ڕۆزیتان پێدەدرێت وسەردەخرێن بەهۆی لاوازەکان لەنێوتان).[50]
سەیری ئەم وێنەیە بکە: (لاوازەکانم بۆ بانگ بکەن، ئێوە ڕۆزیتان پێدەدرێت وسەردەخرێن بەهۆی لاوازەکان لەنێوتان)، وبەراوردی بکە لەگەڵ ئەو وێنەی هیندۆسیەت تێی دەڕوانێت سەبارەت بە لاوازەکان.
نەفسی مرۆڤ خوڵقێنراوە لەسەر هەست وسۆز بەرامبەر لاواز وهەژار وسادە وئەقڵ ناکامڵەکان لە خەڵکی، دژایەتی کردنی هیندۆسیەتی ئێستا بۆ ئەم فیترەتە لەڕاستیدا کێشەیەکی گەورەیە.

11- ئایا ڕاستە هیندۆسیەکان مانگا بەپیرۆز دادەنێن؟

مانگا لە هیندۆسیەتدا پیرۆزیەکی تایبەتی هەیە چونکە سەرچاوەی بەخشینە، وهەروەها مەسەلەیەکی تر هەیە ئەویش تێڕوانینی هیندۆسیەتی سەردەمە کە پەیوەندی هەیە بە بابەتی تێکەڵبوونی خوا لەگەڵ خوڵقێنراوەکان لەنێویشیان مانگاکان کە ناسراوە بە فەلسەفەی (یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنراو : -یەکگرتنی بوون- وحدە الوجود)، مانگا چەند شێوەیەکی جیاوازی بەپیرۆزدانانی هەیە لە هیندۆسیەتدا.
وبەردەوام ئاهەنگی تایبەتی دەکرێت بۆ مانگاکان لە شوێنی جیاوازی هیند.[51]
ولە بەرامبەردا ڤیدات خوای گەورە بە پاک وبێگەرد دادەنێت کە ئەو دوورە لە هەموو کەموکورتیەک و بەمەزنی دادەنێت لەسەرووی هەموو شتێک ودروستکراوێکەوە.
هاتووە لە ریج ڤیدا: (من الله م بوونم هەبووە لەپێش هەموو شتێک، ومن خاوەنداری هەموو جیهانم، ومن نیعمەت بەخشەری ڕاستەقینەم وبژاردەی هەموو نیعمەتەکانم، دەبێت هەموو ڕۆحەکان بانگی من بکەن بۆ یارمەتیدان وڕۆزی بەخشین).[52]
ئەمە دەقێکی ڕوونە وەکو خۆر نکۆڵی دەکات لە بیرۆکەی (یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنراو : -یەکگرتنی بوون- وحدە الوجود)، خوای گەورە خوڵقێنەری جیهانە وجیاوازە لە جیهان.
وهەروەها ئەم دەقە هۆشداری تێدایە لە بەپیرۆزدانانی جیهانی ماددی یان داوای بەهاناوە هاتن وپاڕانەوە لە خوڵقێنراوەکان، بۆیە نابێت مرۆڤ نزا بکات وبپاڕێتەوە وداوای بەهاناوە هاتن بکات لە هیچ کەسێک مەگەر لە خوای گەورە کە مانگا وهەموو شتێکی تری خوڵقاندووە -سبحانە وتعالی-.
وبیروباوەڕی تەسلیم وملکەچبوون تەنها بۆ خوای گەورە ناوەڕۆکی بیروباوەڕی ئیسلامیە.
وئاینی ئیسلام جەخت لەسەر ئەوە دەکاتەوە کە مانگا وهەموو شتێکی ماددی لە دەوروپشتمان بۆ ئێمە موسەخەر وڕامکراوە، وخوای گەورە بە فەزڵی خۆی خوڵقاندوونی، خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:{وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ} (وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ) واتە: (هەرچی لە ئاسمانەکان و زەویدا هەیە بۆ ئێوەی ڕام هێناوە، بۆ خزمەتگوزاری ئێوە فەراهەمی هێناوە، هەموویشی تێکرا بەخششێ لەلایەن ئەو زاتەوە، بەڕاستی ئا لەو بەخشش و دیاردانەدا بەڵگە و نیشانەی زۆرهەن بۆ کەسانێك کە بیربکەنەوە و تێفکرن.)[سورة الجاثية: 13].
ئەمە بیرباوەڕی ئیسلامە وفیترەتی مرۆڤە.
هیندۆسی ناتوانێت بگەڕێتەوە بۆئەوەی ڤیدا لەسەری بووە لە تەوحید وملکەچبوون بۆ خوای گەورە مەگەر لەڕێگای ئاینی ئیسلامەوە نەبێت، ئیسلام وتاربێژی هەموو هەق وڕاستیەکە کە لە ڤیدا هەیە وئیسلام هەموو هەڵەکانی مرۆڤ ڕاست دەکاتەوە، ونکۆڵی دەکات لە هەموو دەستکاری وگۆڕانکاریەکی وەحیەکانی خوای گەورە کە لایەن مرۆڤەوە کراوە.

12- بەڵام هیندۆسیەت شتێکی زۆری تێدایە لەخۆ بێبەشکردن لە خۆشیەکان وهەوڵەکانی دووربوون لە تاوان، ئایا ئەمە سیفەتێکی چاک نیە ؟

پێشتر ئاماژەم بۆ زۆر زیادەڕەوی کرد لە هیندۆسیەتدا، بەڵام لێرەدا ئەوەی دەمەوێت بیڵێم ئەوەیە چزەی تاوان وسەرزەنشتکردنی ویژدان ئەمانە شتێکن پەیوەندیان بە تەکلیفی خوداییی هەیە.
چونکە ئێمە ئەرکی شەرعیمان لەسەرە -تەکلیفمان لەسەرە- بۆیە هەست بە سەرزەنشتکردنی ویژدان دەکەین لەکاتی کردنی هەرسەرپێچیەک ئەگەر گوناهێکی بچووکیش بێت.
ئەمە فیترەتە، خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:{فِطْرَتَ اللَّـهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا} (فِطْرَتَ اللَّـهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا) واتە: (خەڵکینە ئێوەش پابەندی ئەو نەخشەو فیترەتە بن کە خوا ئێوەی لەسەر دروست کردووە)[سورة الروم: 30].
بەهۆی ئەم فیترەتەوە، مرۆڤ هەست بە چزەی ویژدان دەکات ئەگەر هەر سەرپێچیەک بکات کە پێچەوانەی بەهاکانی خێر وهەق بێت.
وخوای گەورە -عز وجل- لە کۆتا پەیامدا -ئیسلام- ڕێنموێنی کردووە بۆ ڕێگای داوای لێخۆشبوون وتەوبە کردن لە تاوان وسەرپێچیەکان کە پێچەوانەی خێر وهەقن، وهەروەها خوای گەورە فەرمانی کردووە بە گێڕانەوەی مافەکان بۆ خاوەنەکانیان وبەم شێوەیە خوای گەورە لە گوناهەکان خۆش دەبێت.
بەڵام دەبینین لە هیندۆسیەتدا ڕێگای تر هەیە بۆ بەرەنگاربوونەوەی تاوان ئەویش بریتیە لە زیادەڕەوی کردن لەسەر نەفس، لەگەڵ کۆمەڵێک لە ڕاهێنان ومەراسیم وخەیاڵکردنەوە ومەشقی بێدەنگ بوون کە بۆ ماوەیەکی زۆر بەبێدەنگی دەمێننەوە ودادەنیشن.

13- ئایا بێدەنگبوونی گشتی ودانیشتنەکانی خەیاڵکردن لە هیندۆسیەتدا شتێکی باش نیە؟

---

48. حسنه الوادعي في الصحيح المسند : 1426.
49. رواه البيهقي في شعب الإيمان والحديث صحيح، السلسلة الصحيحة : 2700.
50. سنن أبي داود والترمذي وصححه الألباني في صحيح الجامع وصحيح أبي داود : 2594.
51. أسطورة البقرة المقدسة، دويجندرا نارايان (وەرنەگێردراوە).
52. ريج فيدا، مندل:10، سوكت:48، منترا:1.

خەیاڵکردنەوە وتێڕامان لە هیندۆسیەتدا وەکو دانیشتنەکانی یۆگایە کە دواتر لە فەلسفەی پرانا Prana دەرکەوت: ئەمە بیرکردنەوە نیە لە خوڵقێنراوەکانی خوای گەورە وحیکمەتی، وتێڕوانین نیە بۆ کامڵی خوڵقاندن وحیکمەت ونیعمەتی.
بەڵکو بیرکردنەوە لای ئەوان بریتیە لە جۆرێک بێدەنگبوونی گشتی وبەتاڵکردنی مێشک لە هەموو شتێک سەرقاڵی بکات.
بێدەنگبوونێکی گشتیە وەکو بێدەنگبوونی مردووەکان کە وەستانی مێشک وئەقڵە لە بیرکردنەوە Silence your Mind During Yoga .
وئەم دانیشتنە تێڕامانە بێدەنگبوونە سەیرانە کە دەرکەوت لەپاش سەردەمی ڤیدات، کاریگەری هەبوو لەسەر بیرکردنەوەیان وتووشی خەیاڵکردنەوە وهەڵوەسە بوون، وشەیتانەکان یاریان بە ئەقڵیان کرد.
وهەندێکیان پێیان وایە زانستیان بەدەست هێناوە لەم ڕێگایەوە، وئەوەی ڕوویدا تەنها هەڵوەسە وخەیاڵکردنەوە بوو بەهۆی تێکچوون لە ئایۆنەکانی مێشک لەئەنجامی نەخواردن وبێدەنگبوونی گشتی هەروەکو پێشتر باسمکرد.[53]
خەیاڵکردنەوە بە بێدەنگبوونیەکی درێژ وبرسیەکی زۆر دەبنە هۆی تووشبون بەم ئەم هەلوەسەیە، وئەوەی دان بەمەدا دەنێت یەکێک لە بەناوبانگترین دامەزرێنەرەکانی قوتابخانەی خەیاڵکردنەوە بەبێدەنگبوونە لە جیهاندا بەناوی میکاو ئوسوی Mikao Usui .
دان بەوەدا دەنێت خەریکە مێشکی لە دەست دەدات وتووشی هەڵوەسە وخەیاڵی سەیر دەبێت لەپاش دانیشتن بۆ کاتژمێرێکی زۆر بەبێ خواردن وخۆبێبەشکردن، ولەم ساتانەدا تووشی خەیاڵکردنەوەی سەیر دەبوو.[54]
وزانای نەخۆشیە دەروونیەکان بەناوی دونوڤان راکیلف Donovan Rawcliffe لە توێژینەوەیەکدا باسی ئەم خەیاڵکردنانەی کرد کە دێنە نێو ئەقڵی مرۆڤ پاش ئەم مەراسیمانە ودەڵێت ئەمە هیچ جیاوازیەکی نیە لەگەڵ وەهم وخەیاڵی نەخۆشی کە بەهۆی هەڵوەسەوە تووشی مرۆڤ دەبێت.[55]
سەرەڕای ئەوەی پێشوو دانیشتنەکانی یۆگا لەڕوانگەی تەندروستیەوە ڕەخنەی لێگیراوە، چونکە بەردەوامبوون لەسەری دەبێتە هۆی پەشۆکان وپشێوی ولەدەستدانی هەستکردن بە کات وشوێن، وئەمە دەبێتە هۆی لاوازکردنی بیرکردنەوە و تووشبوون بە زەهایمەر.[56]
هیندۆسیەت بەم مەراسیمانە دوورکەوتەوە لە ڤیدات ودوورکەوتەوە لە ڕێنمایی پێغەمبەران.
ئاینی ئیسلام بانگەواز دەکات بۆ بیرکردنەوە وتێڕامان لە خوڵقێنراوەکانی الله، وئەم بیرکردنەوە وتێڕامانە دەبێتە هۆی کردەوەکردن وسوپاسگوزای وبەمەزندانانی خوای گەورە وگوێڕایەڵبوونی وکۆششکردن لەژیانی دونیا، نەوەک ببێتە هۆی بێدەنگبوون وکپ کردنی مێشک کە هیچ بیرکردنەوەیەکی لەگەڵدا نەبێت.
بیرکردنەوە وتێڕامانی هەق وڕاست دەبێتە هۆی گوێڕایەڵبوونی خوای گەورە وگەڕانەوە بۆ لای ئەو زاتە،{الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّـهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَـٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ} (الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّـهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَـٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ) واتە: (ئەوانەی یادی خوا دەکەن لەکاتێکدا کە بەپێوەن یان دانیشتوون یان ڕاکشاوون (لە هیچ حاڵەتێکدا یادی ئەوزاتە فەرامۆش ناکەن)، هەمیشە بیردەکەنەوە لە دروست بوونی ئاسمانەکان و زەوی (بیردەکەنەوە لە هەموو وردەکاریەک، سەرنجی هەموو دیاردەیەک دەدەن، سەرئەنجام دەڵێن): پەروەردگارا تۆ ئەم هەموو دروست کراوانەت بێ هودە و بێ ئامانج دروست نەکردووە، پاکیی و بێگەردیی شایستەی تۆیە، دە تۆش بمانپارێزە لە سزای ئاگری دۆزەخ.)[سورەتی آل عمران: 191].
ئەمە ئەو تێڕامانەیە کە ئیسلام پێی هاتووە ودەگونجێت لەگەڵ سروشتی مرۆڤ ویارمەتیدەری مرۆڤە بۆ سوپاسکردنی نیعمەتەکانی خوای گەورە کە دەوری داوە وسوپاسکردنی پەروەردگار لەسەر ئەم نیعمەتانە.
سەبارەت بە دانیشتنەکانی بێدەنگبوونی تەواو لە هیندۆسیەتی ئێستادا گەرماوی شەیتانن، شەیتانەکان هەندێک بینین وخەیاڵیان پێ نیشان دەدن لەو دانیشتنانەدا بۆیە تووشی ئەو بیرۆکانە دەبن وەکو لەدایکبوونە دووبارەکان وبیرۆکەی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان ویەکگرتنی خوا لەگەڵ بوونەوەر -وحدة الوجود- وبیرۆکەی بەرجەستەبوونی خوا لە بتەکاندا بۆیە ڕاهیبەکان ئەم شتانە فێری شوێنکەوتووانیان دەکەن وگومڕا دەبن وئەوانیش گومڕا دەکەن.

14- چی هەڵەیەک هەیە لە بە تەنیا مانەوە لە شوێنە پیس وچۆڵەکان هەروەکو لە هیندۆسیەتی ئێستادا ئەم مەراسیمە هەیە؟

هیندۆسیەت دژی غەریزە وچێژ وشەهوەتە نەک لەڕوانگەی ڕێکخستنی وەکو شەریعەتی ئیسلام بەڵکو لەڕوانگەی سوتاندنی لاشە، هیندۆسیەت لەئێستادا مرۆڤ ڕادەکێشێت بەرەو ڕەهبانیەت وجیابوونەوە و وازهێنان لەدونیا.
هیندۆسیەت وا دەڕوانێت بۆ لەبیرکردنی شەهوەت وغەریزە دەبێت لاشە لەبیر بکرێت.
بۆیە ئەو هیندۆسیەی دەیەوێت موکشا بێت -ڕزگاری بێت- دەچێت بەرەو شوێنە پیس وچۆڵەکان بۆئەوەی لاشەی پیس بێت، وهەموو ژیانی بە سواڵکەری بەڕێوە دەبات هەتاوەکو دەمرێت.
وئەمیش هەڵەیەکی کارەساتبارە دەبێتە هۆی وێرانبوونی مرۆڤ وخێزان وکۆمەڵگا.
غەریزە وشەهوەت بەخشینێکی خوداییە بۆ پێکهێنانی خێزان ودامەزراندنی کۆمەڵگا و بۆئەوەی مرۆڤ هەوڵبدات وژیان دابمەزرێنێت.
وشەهوەت چارەسەر دەکرێت بە ڕێکخستنی ودانانی لەشوێنی سروشتی خۆی، نەک بە سوتاندنی لاشەکە.
کێ وتوویەتی ئامانج لە ژیانی ئێمە ئەوەیە سواڵ بکەین بۆ ژەمە خواردنێک پاشان هەموو ڕۆژەکە لە شوێنێکی پیس وچۆڵ بەسەر ببەین هەتاوەکو دەمرین؟
کێ وتوویەتی ئێمە هاتووین بۆ ئەم جیهانە بۆئەوەی پارچە قوماشێکی زەعفەرانی لەبەر بکەین پاشان خۆمان جیا بکەینەوە لە جیهان هەتاوەکو دەمرین؟
بچووکترین مێرووەکان لە ئێمە زیاتر ئاگادارن لە ئەرکی بوون وئاوەدان کردنەوەی زەوی و چاکسازی لە ژیاندا، دەبینیت ڕەوە هەنگەکان بە کۆشش و ڕێک و پێک کاردەکەن بۆ سوودی خۆیان وسوودی نەوەکانیان، بە هەمان شێوە بەکتریا ووردەکان لە ڕیخۆڵەکاندا ڕێکخراون بەجۆرێک کە سوود وەربگرن و سوود ببەخشن.
وژیان بەشێوەیەکی گشتی لەسەر یاسا وڕێکخستەیەکی تایبەت بەڕێوە دەچێت.

---

[53] https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/8931651
[54] الريكي للمبتدئين، ديفيد إف فينلس، ل 30-35، وەرگیراوە لە (التطبيقات المعاصرة لفلسفة الاستشفاء الشرقية، د.هيفاء بنت ناصر الرشيد).
[55] Rawcliffe, Donovan, (1988), Occult and Supernatural phenomena, Dover Publications, p. 123
[56] An introduction to complementary medicine, Simon Borg Olivier, p.290 (وەرگیراوە لە: حركة العصر الجديد، د.هيفاء بنت ناصر الرشيد).

هیندۆسیەتی ئێستا بانگەوازی دەکات بۆ دەست بەتاڵی وپشتگوێ خستن وسواڵکردن، سواڵکردن لە هیندۆسیەت بووەتە مەنهەجی ژیان.
وپرسیارەکە لێرەدا ئەوەیە: مانای چیە هیندۆسی لە خەڵکی جیا بێتەوە، ولە سەر شاخ وشوێنە دوورەکان بمێنێتەوە دوور لە شوێنی نیشتەجێبوونی خەڵکی، ئایا ئەمە چی سوودێکی دەبێت بۆ خەڵکی؟
ئاینی هەق ورێبازی ژیانی ڕاست ودروست ئەوەیە بە جدی کار بکەیت وئامۆژگاریکار بیت وتێکەڵ بیت لەگەڵ خەڵکی وهەوڵ بدەیت بۆ چاککردنی کاروبار وحاڵیان وئارام بگریت لەسەر ئازاردانیان، نەک لێیان دوور بیتەوە بۆ کێو وبیابانەکان !
پێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت: (ئەو مسوڵمانەی تێکەڵ دەبێت لەگەڵ خەڵکی وئارام دەگرێت لەسەر ئەزیەت وئازاریان خێرترە لەو مسوڵمانەی لەگەڵ خەڵکی تێکەڵ نابێت وئارام ناگرێت لەسەر ئەزیەت وئازاریان).[57]

15- ئایا چاکترین ڕێگا کامەیە بۆ بەرەنگاربوونەوەی شەهوەت وخۆ دەرباز کردن لە گوناهـ وتاوانەکان؟

بنچینەی بەرەنگاربوونەوەی شەهوەت وغەریزە بنچینەیەکی فیتری وتەکلیفیە، ومسوڵمان پابەند دەبێت بە ڕێکخستنی شەهوەتی بەو پێیەی وەحی خودایی فەرمانی پێکردووە.
هاوسەرگیری چاک هەیە، وچاو پاراستن هەیە لەئاست سەیرکردنی نامەحرەم، وتەقوا وترسان لە خوای گەورە لە نهێنی وئاشکرا، وهەڕەشەی خودایی هەیە لە کردنی گوناهـ وتاوانەکان.
وڕێگا هەیە بۆ تەوبە کردن ئەگەر مرۆڤ هەڵەی کرد ونەفسی لاواز بوو.
بەڵام لە هیندۆسیەتدا دەبینین کەسێکی هیندۆسی کە دەیەوێت بگاتە موکشا -دەربازبوون- ؛ واز دەهێنێت لە خێزان ومنداڵەکانی وپیشەکەی و لەسەر شۆست ولە شوێنە پیس وچۆڵەکان دەخەوێت وسواڵ دەکات بۆ بەدەستهێنانی ژەمێک خواردن، وبەردەوام دەبێت لەسەر سوتاندنی لاشەی بەم شێوەیە هەتاوەکو دەمرێت، ئایا ئەمە ڕێگایەکی چاکە بۆ پاککردنەوەی نەفس؟
ڕاهیبە هیندۆسیەکان کە ئەمڕۆ لە هیندستان ژمارەیان زیاتر لە 5 ملیۆن کەسە؛ نەک هەر ئەوانەی لە ژێر چاودێری خۆیاندان پشتگوێیان دەخەن، بەڵکو خۆیان دەبنە وابەستە و پێویستیان بە کەسێک دەبێت کە خۆراکیان پێبدات و چاودێرییان بکات.
ئاینی ئیسلام نەفسی مرۆڤی بە باشترین و بەحیکمەتترین شێوە پاڵاوتە کردووە وپاکی کردووەتەوە.
ئیسلام جەختی لەسەر ئەوە کردووەتەوە کە کەمتەرخەمی پیاو بەرامبەر ئەوانەی ئەرکی دابینکردنی خەرجی لەسەریانە ؛ حەرامە، پێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- دەفەرمووێت: «بەسە بۆ مرۆڤ هێندە گوناهبار بێت کە ئەو کەسانە پشتگوێ بخات کە -لەسەریەتی-خەرجیان بۆ دابین بکات».[58]
پاشان ئیسلام جەختی لەسەر ئەوە کردووەتەوە کە چاککردنی نەفس وپاڵاوتنی وپاککردنەوەی بە ئەنجامدانی کردەوە چاکەکان و بەرەنگاربوونەوەی شەهوەت دەبێت بەبێ ئەوەی لە دونیا دابڕێت، لە ئیسلامدا مرۆڤ دەتوانێت لە کۆمەڵگاکەیدا بژی و وبیادی بنێت و لەهەمان کاتدا ڕزگاری بێت لەلای خوای گەورە بەبێ ئەوەی پێویست بکات جەستەی خۆی بەم شێوەیە بسوتێنێت وەک لە ئاینی هیندۆسیدا دەبینرێت.
خوای گەورە دەفەرموێت:{وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ (٤٠) (وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ * بەڵام ئەوەی لە پایەو شکۆی پەروەردگاری ترسابێت و حیسابی بۆ کردبێت و جڵەوی نەفسی گرتبێتەوە لە هەموو هەواو هەوەس و ئارەزوویەکی نادروست...(40)فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ (٤١)} فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ * بێگومان هەر بەهەشت جێگەی مانەوە و حەوانەوە و گوزەرانیەتی(41))[سورة النازعات].
ترسان لە خوای گەورە وئەنجامدانی کردەوە چاکەکان ڕێبازی چوونە بەهەشتە، ئەگەرچیش لە یەکێک لە کۆشکەکان بژیت لە ژیانی دونیا.
پاڵاوتن وپاککردنەوەی نەفس مەرج نیە بە سوتاندنی لاشە ونارەحەتکردنی بێت، خوای گەورە دەفەرموێت:{فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ (١١) (فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ * کەچی (زۆربەی ئەو خەڵکە) نەیتوانی بەسەر کۆسپ و لەمبەرەکاندا زاڵ ببێت و ڕێگای سەرفەرزای بگرێتەبەر (11)وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ (١٢) وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ * جا تۆ چووزانی ئەو کۆسپ و لەمپەرانە کامەن؟! (12)فَكُّ رَقَبَةٍ (١٣) فَكُّ رَقَبَةٍ * ئازاد کردنی بەندە و کۆیلەیە (یان ئازادکردنی گەردنی خۆیەتی لە گوناهو یاخی بوون و سەرکەشی) (13)أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ (١٤) أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ * یاخود خۆراک بەخشینە لە ڕۆژێکدا کە گرانی و پرسێتی هەبێت. (14)يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ (١٥) يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ * بەتایبەتی بەو هەیتوەی کە خزمایەتی هەیە لەگەڵیدا (15)أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ (١٦) أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ * یان بە هەژارێک کە لە هەژاریدا لەسەر خاک دانیشێت، یان پەککەوتە و کەفتەکارێک. (16)ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ (١٧) ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ * سەرەڕای ئەوانەش ئادەمیزاد دەبێت لەوانەبێت کە باوەڕیان هێناوە و ئامۆژگاری یەکتریان کردووە لەسەر خۆگری و ئارامگری و هەروەها ئامۆژگاری یەکتریان کردووە لەسەر ڕەحم و بەزەیی و میهرەبانی. (17)أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ (١٨)} أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ * (ئەوانەی بەو سیفەتە جوانانە خۆیان دەڕازێننەوە) ئەوانە دەستەی ڕاست و -دەستەی بەختەوەرانن- 18)))[سورة البلد].
بۆئەوەی چوونە بەهەشت بەدەست بهێنیت دەبێت کۆیلە ڕزگار بکەیت وخواردن ببەخشیت بە هەژارەکان وکردەوەی چاک ئەنجام بدەیت وئامۆژگاری خێر بکەیت بۆ خەڵکی.
بەم شێوەیە ڕزگارت دەبێت.
نەک بەوەی خۆت لە خەڵکی دابڕیت وسواڵ بکەیت بەدرێژایی ژیانت!

16- بۆچی ئاینی ئیسلام هیندۆسیەت ڕەت دەکاتەوە؟

هیندۆسیەت ئاین ومەزهەب وڕەوتێکی بیروباوەڕی نیە، بەڵکو بووە بە تێکەڵەیەک لە قیدات لەگەڵ فەلسەفە وڕێنمایەکانی ڕاهیبەکان وتانترای باتینی، وهەروەها ئەو مەراسیمانەی کە بێ سنوورن.
بۆیە هیندۆسیەت چیتر ڕێکخستنەیەکی لاهوتی پەرستنی نیە، یان ڕێکخستنەیەکی مەراسیمی دیاریکراو لەشێوەدا نیە، یان مەنهەجێکی ئاینی جێگیر نیە، یان پێکهاتەیەکی ئاینی ناوەندی نیە کە هەموو هیندۆسیەکان کۆ بکاتەوە، ئەمڕۆ هیچ شتێک لەمانە نابینیت لە هیندۆسیەتدا، تۆ ئێستا لەپێش هەزارەها کۆمەڵی ئاینی جیاوازیت کە لەڕوانگەی لاهوتیەوە تەواو جیاوازن![59]

---

[57] صحيح سنن الترمذي : 2507.
[58] صحيح سنن أبي داود، صحيح : 1692.
[59] الهندوس: معتقدهم الديني وممارساتهم، جوليوس ج. ليبنر، ل 8.

چۆن دەتوانین خوای گەورە بپەرستین بە شتێکی شێواو وناڕێکی وەکو ئەمە کە خوای گەورە هیچ بەڵگەیەکی لەسەر دانەمەزراندووە؟

وچۆن دەتوانین ئەم تێکەڵە شێواو وناڕێکە لە تێڕوانینەکان ؛ بکەین بە مەبەست وئامانج لە ژیاندا؟

پاشان بڕوانە چۆن هیندۆسیەکان لەئێستادا بتەکان دەپەرستن چونکە پێیان وایە خوا تێیدا بەرجەستە دەبێت !

ئەوانەی بتەکان دەپەرستن ودەڵێن خوا تێیدا بەرجەستە بووە یان دەڵێن بە پەرستنیان لە خوا نزیک بنەوە، خوای گەورە -عز وجل- وەسفیانی کردووە بەوەی کافر وبێباوەڕن، خوای گەورە -سبحانە وتعالی- دەفەرموێت:{أَلَا لِلَّـهِ الدِّينُ الْخَالِصُ ۚ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّـهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّـهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ اللَّـهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ} (أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ ۚ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ)واتە: (بێداربە ئاینی (گەردنکەچی) پاك و خاوێن هەر بۆ خوایە وە کەسانێك جگە لە (خوا) چەند پەرستراوێکیان بۆ خۆیان داناوە (دەڵێن) تەنها لەبەر ئەوە دەیان پەرستین نزیکمان بکەنەوە لە خوا بێگومان خوا بڕیار دەدات لە نێوانیاندا لەو شتانەدا کەئەوان تیایدا جیاواز بوون بەڕاستی خوا ڕێنمونی کەسێك ناکات کە درۆزنی زۆر بێ باوەڕە)[سورة الزمر: 3].

هیندۆسەکان بە پەرستنی ئەم بتانە دژایەتی ڤیدات دەکەن، هەروەکو پێشتر باسمکرد، وپێچەوانەی فیترەتی سروشتی خۆیانن، چونکە دەزانن کە خاوەنی هیچ بەڵگەیەکی فیترەتی نین بۆ پشتگیری کردن لەم بت پەرستیە وباوەڕبوون بە بەرجەستەبوونی خوا تێیاندا.{أَمَّن يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ۗ أَإِلَـٰهٌ مَّعَ اللَّـهِ ۚ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ} (أَمَّن يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ۗ أَإِلَـٰهٌ مَّعَ اللَّـهِ ۚ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ) واتە: (ئایا کێ لە سەرتاوە دروستکراوان بەدی دەهێنێت، پاشان دوای تێکدانی سەرلەنوێ دروستی دەکاتەوە، کێ لەو ئاسمانەوە (بەهۆی تیشکی خۆر و باران و هەواوە) لە زەوییەوە (بە هۆی خاکەوە) ڕزق و ڕۆزیتان پی دەبەخشێت؟، ئایا ڕەوایە لەگەڵ زاتی خوادا خوای تر هەبێت؟، پێیان بڵێ: ئادەی بەڵگەتان چییە بیهێننە مەیدان ئەگەر ئێوە ڕاستگۆن)[سورة النمل: 64].

چۆن دەتوانن بەڵگە بهێننەوە!

ناتوانن هیچ بەڵگەیەک بهێننەوە!

کێشەی هیندۆسیەت لەئێستادا ئەوەیە بت پەرستی زۆر بەگەورە دادەنێن ودەیکەن بە پایەیەک لە پایەکانی ئاینەکەیان.

بت لە هەموو شوێنێک هەیە.

پێیان وایە خوا بەرجەستە دەبێت لە بتەکاندا.

هەزارەها شێوە لە بت و وێنە و هێما هەیە لە هیندۆسیەتدا.

هیندۆسیەت ئێستا ئاینی بت پەرستی و نەخشەکێشانی مرۆڤ وهێمادارییە.

وهەروەها هیندۆسیەتی ئێستا باوەڕیان بە : یەکگرتنی خوا لەگەڵ خولقێنراو -وحدة الوجود- هەیە.

وهیندۆسیەتی ئێستا پێیان وایە: جیهان ئەزەلیە -بوونی هەبووە لەڕابردوو وبێ سەرەتایە-.

وهەروەها بناغەیە بۆ دامەزراندنی چینایەتی.

وهیندۆسیەتی ئێستا باوەڕیان وایە خوا بەرجەستە دەبێت لە مرۆڤدا، پێی دەڵێن: (ئافاتار).

وپێیان وایە خوا بەرجەستە دەبێت لە بتەکاندا وپێی دەڵێن: (شاکتی).

وهیندۆسیەتی ئێستا باوەڕیان بە : لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان -تناسخ الأرواح- هەیە.

وباوەڕیان بە : دووبارەبوونەوەی لەدایکبوونەکان هەیە.

وباوەڕیان بە : پێنج توخمەکە هەیە وئەوەیشی پەیوەندی پێیانەوە هەیە لە تەڵسیم وتەمیمە وپەیوەست بوون بە جگە لە الله.

بەهۆی هەموو ئەم شتانەوە ئاینی ئیسلام هیندۆسیەت ڕەت دەکاتەوە، چونکە پێچەوانەی ڕێنمایی پێغەمبەرانە وتەوحید -یەک خوا پەرستی- پشتگوێ خستووە.

وئاینی ئیسلام بانگەوازی هەموو هیندۆسیەک دەکات بۆ گەڕانەوە بۆ لای الله لەڕێگای ئاینی ئیسلامەوە، هیچ دەربازبوونێک نیە لەلای الله مەگەر بە پەیڕەوکردنی ئیسلام نەبێت.

خوای گەورە دەفەرموێت:{إِنَّ الدِّينَ عِندَ اللَّـهِ الْإِسْلَامُ} (إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ) واتە: (ئاینی ڕاست لای خوای گەورە ئیسلامە)[سورەتی آل عمران: 19].

وخوای گەورە دەفەرموێت:{وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ} (وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ) واتە: (و هەرکەسێک ئاینێکی تر پەیڕەو بکات جگە لە ئیسلام هەرگیز لێی قبوڵ ناکرێت لە قیامەتیشدا لە دۆڕاوەکان دەبێت)[سورەتی آل عمران: 85].

وخوای گەورە دەفەرموێت:{الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا} (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا) واتە: (ئەمڕۆ ئایینەکەتانم تەواو (کامڵ) کردووە بۆتان و چاکە و بەهرەی خۆم بەتەواوی ڕشتووە بەسەرتاندا و ڕازی بووم کە ئیسلام ئایینتان بێت)[سورەتی المائدة: 3].

بۆیە هیچ ڕزگاربوونێک نیە بۆ هیندۆسی وبۆ هیچ مرۆڤێک مەگەر بە پابەندبوون بەم ئاینەوە نەبێت... ئاینی ئیسلام.

ئیسلام لە نێو ئایینەکانی تردا تەنها ئایینێک نییە، بەڵکو تاکە ئایینی تەوحیدیە -یەک خوا پەرستیە- کە خوای گەورە هەموو پێغەمبەرانی پێ ناردووە، هەموو پێغەمبەران ئەرکی بانگهێشتکردنی خەڵکییان بۆ تەوحید پێ سپێردرابوو، هیچ ئاینێک لەسەر ئەم تەوحیدە پاکە لە ئەمڕۆدا نەماوە جگە لە ئاینی ئیسلام، لەکاتێکدا ئاینەکانی دیکە پشکی خۆیان لە شیرکدا هەیە، چ بچووک یان گەورە بێت.

ئیسلام ئەوەیە کە بەتەنها خوای گەورە بپەرستیت بێ پەرستنی هیچ شتێک یان کەسێکی تر لەگەڵ ئەو زاتە، پابەندی فەرمانەکان بیت ودوور بکەویتەوە لە نەهی لێکراوەکان وبوەستبیت لەسەر سنوورە شەرعیەکان، باوەڕ بە هەموو ئەو شتانە بکات کە باسیکردووە لەوانەی ڕوویداوە یان ڕوودەدات، وخۆ بەریئکردن لە هەموو پەرستنێک بۆ بت و وێنە وهێماکان.

خوای گەورە -سبحانە وتعالی- دەفەرموێت:{سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ} (سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ) واتە: (پاکی و بێگەردی بۆ پەروەردگارت، پەروەردگاری خاوەن دەسەڵات، لەوەی کە ئەوانە دەیدەنە پاڵ ئەو زاتە بێ هاوەڵ و هاوتایە)[سورەتی الصافات: 180].

بەپاکدانانی خوای گەورە لەوەی هیندۆسیەکان وەسفی دەکەن لە بەرجەستەبوونی لە بتەکاندا.

{وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ} (وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ) واتە: (سڵاو درووديش لەسەر هەموو پێغەمبەران خوا)[سورەتی الصافات: 181].

سەلام لەسەر ئەو پێغەمبەرانەی کە خەڵکی دەناسێنن بە پەروەردگاریان، وبەپاکی وبەرزی دادەنێن لە هەموو کەموکورتیەک.

17- بۆچی واجبە لەسەر هەموو هیندۆسیەک مسوڵمان بێت؟

جگە لەوەی ئیسلام ئەو ئاینەیە کە خوای گەورە بۆ بەندەکانی پەسەندی کردووە و تاکە شەریعەتی ئیلاهییە کە لەلایەن پەروەردگارمانەوە قبوڵ کراوە، کتێبە هیندۆسییەکان کە ڕەنگە هەندێک پاشماوەی پێغەمبەرایەتیان تێدا مابێت، چەندین موژدەیان تێدایە سەبارەت بە هاتنی ئیسلام و پێغەمبەرەکەی موحەمەد -صلی الله علیه وسلم-، ئەمەش هۆکارێکی بەهێزە بۆ ئەوەی هیندۆسی مسوڵمان بێت ودوو دڵ نەبێت لە تاکە ڕێبازی ڕزگاربوون لەلای خوای گەورە لەڕۆژی قیامەتدا.

وباسی هەندێک موژدە دەکەم لە کتێبە هیندۆسیەکان سەبارەت بە ئاینی ئیسلام.

بەڵام پێش باسکردنی ئەم موژدانە لە کتێبی هیندۆسیەکان پێم باشە باسی یاساکانی هیندۆسیەت بکەم وچۆن هیندۆسی لاشەی دەسوتێنێت بۆئەوەی پاک بێتەوە.

وچۆن هیندۆسیەکان چەند مەراسیمێکی سەخت وزبری ناسروشتی جێبەجێ دەکەن.

وحاڵی ئەوان دوور نیە لە حاڵی جولەکە وگاوڕەکان (ئەهلی کیتاب)، چونکە ئەوان بەتایبەت جولەکەکان زۆر شتیان لەسەر یاساغ کرا بوو لەڕوانگەی پاک وخاوێنی وخواردنەکانەوە، وهەروەها شتی تریان لەسەر یاساغ کرابوو بەتایبەت ئەوەی تایبەتە بە حوکمەکان کە فەرز کرا لەسەریان بەهۆی ستەم ودەستدرێژی وخراپەکاریان.

خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:{فَبِظُلْمٍ مِّنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَن سَبِيلِ اللَّـهِ كَثِيرًا} (١٦٠) (فَبِظُلْمٍ مِّنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَن سَبِيلِ اللَّـهِ كَثِيرًا) واتە: (بەهۆی زوڵم و ستەم لەلایەن ئەوانەی کە بوونەتە جوو و بەهۆی ئەوەی کە زۆر کۆسپیان دەخستە بەر ڕێبازی خوا، ئێمە هەندێک نازو نیعمەتمان لێ حەرام کردن کە پێشتر بۆیان حەڵاڵ بوو)[سورة النساء].

وبەسە کە (سفر اللاويين) بخوێنیتەوە لە تەوراتدا کەباسی حوکمی سوڕی مانگانەی ئافرەتی جولەکە دەکات، تەورات دەڵێت:

(هەر شتێک لە کاتی سوڕی مانگانەدا لەسەری پاڵبکەوێت، پیس دەبێت، هەرشتێک لەسەری دابنیشێت، پیس دەبێت، هەرکەسێک دەست لە جێگاکەی بدات، دەبێت جلەکانی بشوات و بە ئاو خۆی بشوات، تا ئێوارە پیس دەبێت، جا جێگاکە بێت یان هەر شتێک کە لەسەری دانیشتبوو، کاتێک کەسێک دەستی لێدا، تا ئێوارە پیس دەبێت، ئەگەر پیاوێک لەگەڵیدا پاڵ بکەوێت و سوڕی مانگانەی بڕوات و -پیاوەکە- دەست -لەلاشەی- بدات بۆ ماوەی حەوت ڕۆژ پیس دەبێت، هەر جێگایەک لەسەری پاڵ بکەوێت پیس دەبێت).[60]

ئەم هەموو حوکمە قورسە بەهۆی وشکی وتوندڕەوی بەنی ئیسرائیل وڕەقی دڵیان بوو.

وخوای گەورە لە تەوراتدا باسی ئەوەی کردووە، کە پێغەمبەرێکیان بۆ دەنێرێت کە ئەم حوکمە قورسانەیان لەسەر لادەدات.

و لەکاتی سەرەمەرگی پێغەمبەر یەعقوب -علیه السلام- تەورات پێمان دەڵێت کە ئەو دوانزە کوڕەکەی کۆکرەوە و وەسیەتیانی کرد، ولە وەسیەتە بەناوبانگەکەی یەعقوب کە لە تەوراتدا هاتووە، تەورات دەڵێت:

ویەعقوب کوڕەکانی بانگکرد وفەرمووی: کۆببنەوە بۆئەوەی هەواڵتان پێبدەم سەبارەت بەوەی بەسەرتان ڕوودەدات لە داهاتوودا، کۆببنەوە وجوان گوێ بگرن ئەی نەوەکانی یەعقوب بۆ باوکتان ئیسرائیل.

...

پاشان بە یەهوزای ووت، ویەهوزا باپیری پێغەمبەرانە: داود وسولەیمان ومەسیح -علیهم الصلاة والسلام-.

پێی ووت:

گۆچانی میرایەتی ودەستەی فەرمانڕەوایەتی جیا نابێتەوە لە یەهوزا هەتاوەکو شیلۆن دێت وگەلەکان گوێڕایەڵی دەبن).[61]

ئەم دەقە بەبێ هیچ ناکۆکیەک لەنێوان ئەهلی کیتاب موژدەیەکی گرنگ وزۆر گەورەیە !

موژدەیە سەبارەت بە کەسێک کە دێت وپێغەمبەرایەتی بۆ ئەو دەگوازرێتەوە وحوکم وشەریعەت دانان بۆ ئەو دەگوێزرێتەوە.

(گۆچانی میرایەتی جیا نابێتەوە لە یەهوزا): مەبەست لێی ئەوەیە نەوەکانی یەهوزا دەبنە پێغەمبەر وفەرمانڕەوا.

(هەتاوەکو شیلۆن دێت وگەلەکان گوێڕایەڵی دەبن).

شیلۆن کێیە کە یەعقوب -علیه السلام- موژدەی هاتنی داوە کە گەلەکان گوێڕایەڵی دەبن؟

پێش ئەوەی وەڵامی ئەم پرسیارە بدەینەوە دەبێت بزانین کە کۆتا پێغەمبەری بەنی ئیسرائیل مەسیح بوو -علیه السلام-، ولە نەوەی یەهوزایە.

پاشان لەناکاو پێغەمبەرایەتی وەستا لە نەوەی ئیسرائیلدا !

بەپێی موژدەپێدانەکەی یەعقوب، وا گریمان دەکرێت کە حوکمڕانی و پێغەمبەرایەتی و یاسادانان بۆ کەسێکی دیکە دەگوازرێتەوە لە دەرەوەی نەوەکانی یەهوزا دوای وەستانی پێغەمبەرایەتی لە نێو بەنی ئیسرائیلدا، ئایا ئەمە ڕاست نییە؟

وزۆر ڕوونە کە ئەم کەسە مەسیح نیە، چونکە مەسیح لە نەوەی یەهوزایە !

وئەم کەسە ئومەتەکەی فەرمانڕەوایی خاکی یەهوزا دەگرنە دەست بەپێی موژدەکەی یەعقوب (گۆچانی میرایەتی ودەستەی فەرمانڕەوایەتی جیا نابێتەوە لە یەهوزا هەتاوەکو شیلۆن دێت وگەلەکان گوێڕایەڵی دەبن) ؛ ئومەتی ئەم پێغەمبەرە فەرمانڕەوایەتی خاکی فەڵەستین دەگرنە دەست، وگەورەترین ئیمپراتۆریەتەکان دێنە ژێر فەرمانڕەوایی ئومەتەکەی !

عومەری کوڕی خەتاب -ڕەزای خوای لێبێت- لە خیلافەتەکەیدا فەرمانڕەوایەتی خاکی یەهوزا وشام وعێراق وخاکی فارسەکانی گرتە دەست بەهۆی ئیسلامەوە.

ئەمە هەقیقەتە وهیچ پێویست بە بیرکردنەوە ولێکدانەوە ناکات!

مێژوو پێمان دەڵێت ئەو موژدەیەی کە لە ئامۆژگارییەکانی یەعقوبدا بۆ منداڵەکانی هاتووە، بەڕاستی بەدی هات، و هیچ پێغەمبەرێکی دیکە جگە لە موحەمەد -صلی الله علیه وسلم- ناگرێتەوە، و ڕووی نەدا بەو وردەکاریانەوە بەسەر هیچ ئومەتێک جگە لەو ئومەتەکەی ئەو !

بەڵام وشەی (شیلۆن) مانای چیە؟

شیلۆن: واتا ئیسراحەت -پشوو- بەخش یان لابەری کۆت وزنجیرەکان ؛ ئەمە ئەو مانایەیە کە پەسەندترینە لە ماڵپەڕەکانی خوێندنەوەی کتێبیەکان تایبەت بە سەردەمی کۆن (تەورات).[62]

یەعقوب -علیه السلام- موژدە دەدات بەو کەسەی کە کۆت وزنجیرەکانیان لەسەر لادەدات کە لەسەریان بوو.

---

[60] سفر اللاويين، إصحاح 15، الأعداد 20-24.

[61] سفر التكوين، إصحاح: 49، الأعداد: 1-2 و10.

[62] https://www.christiancourier.com/articles/1101-who-is-the-mysterious-shiloh Rest-giver or peace-bringer. http://www.abideinchrist.com/messages/gen49v8.html Shiloh is the man of rest, the giver of rest or rest-bringer.

کەواتە با ئەم ئایەتە بخوێنینەوە کە خوای گەورە دەفەرموێت:{الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِندَهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنجِيلِ يَأْمُرُهُم بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ} (الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِندَهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنجِيلِ يَأْمُرُهُم بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ) واتە: (ئەوانەی کە شوێنی ئەم پێغەمبەرە (موحەمەد -صلى الله عليه وسلم-) هەواڵدەرە نەخوێندەوارە دەکەون ئەوەی کە (گاورو جوو، ناوو نیشانیان) دەستیان دەکەوێت نووسراوە لای ئەوان لە تەورات و ئینجیلدا، فەرمانیان پێدەدات بەچاکەو قەدەغەی گوناهو خراپەیان لێدەکات و هەرچیەک پاکو چاکە بۆیان حەڵاڵ دەکات و هەرچی پیس و ناپوختە لێیان حەرام دەکات و ئەرکە قورس و سەنگینەکان لەسەرشانیان لادەبات، ئەو کۆت و زنجیرانەش کە لەسەریان بوو لای دەبات (وەک خۆ کۆشتن لەکاتی تەوبەدا... هتد))[سورة الأعراف: 157].

(وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ : ئەو کۆت و زنجیرانەش کە لەسەریان بوو لای دەبات (وەک خۆ کۆشتن لەکاتی تەوبەدا... هتد) : شەریعەتی ئیسلامی لێبوردە وئاسانکار هات بۆ لابردنی ئەو کۆت وزنجیرانە.

وئێستا با بچینەوە بۆ سەر کتێبی هیندۆسیەکان.[63]

وهیندۆسیەت لەلایەنێکی ترەوە ئەویش پڕە لە مەراسیمە سەختەکان بۆ سوتاندنی شەهوەت بۆ پاکبوونەوە لە گوناهەکان.

کتێبە هیندۆسیەکان موژدە دەدەن بە هاتنی پێغەمبەرێکی مەزن کە ئە وقورسییانەیان لەسەر لادەدات ولە گوناهەکانیان پاکیان دەکاتەوە.

کتێبە هیندۆسیەکان دەڵێن: (کالکی لەدایک دەبێت لە دوانزەی دەرکەوتنی مانگ لە مانگی مادهو).[64]

(کالکی) واتا: پاککەرەوە لە گوناهەکان.

(ومانگی مادهو): مانگی -ربیع-ە کە خۆشەویستە لای نەفسەکان.

پێغەمبەری داهاتووە کە لە گوناهەکان پاکیان دەکاتەوە لە دوانزەی مانگی -ربیع- لەدایک دەبێت.

وپێغەمبەر موحەمەد -صلى الله عليه وسلم- هەروەکو زانراوە لەلای زۆرینەی زانایانی مسوڵمان لە دوانزەی مانگی -ربیع الأول- لەدایکبووە.[65]

سەبارەت بە شوێنی لەدایکبوونی -صلى الله عليه وسلم- لە کتێبە هیندۆسیەکاندا هاتووە : (کالکی لەدایک دەبێت لە گوندی شمبهل، لەگەڵ خزمەتکارانی ماڵەکە، لە ماڵی پیاوێک بەناوی وشنویاش).[66]

گوندی (شمبهل) مانای: شارە ئاسایشەکە -بێ ترسەکە-.

وشارە ئاسایشەکە ؛ شاری مەککەیە :{وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَٰذَا بَلَدًا آمِنًا} (وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَٰذَا بَلَدًا آمِنًا) واتە: ((یادی ئەوە بکەنەوە کاتێك ئیبراهیم دۆعای کردو وتی: پەروەردگارا دەوروبەری ئەم ماڵەت بگێڕە بەشارێکی پڕ لە ئاسایش و ڕزق و ڕۆزی هەمەجۆر ببەخشە بەدانیشتوانی)[سورەتی البقرة: 126].

وپێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- لە مەککە لەدایکبووە.

وکاتێک دەڵێت: (لە ماڵی پیاوێک بەناوی وشنویاش) ؛ وشەی وشنویاش واتا : (عبدالله - بەندەی خوا).

دایکی ئەم پێغەمبەرە ناوی (سومتی)یە : (کالکی لەدایک دەبێت لە ماڵی وشنویاش وخێزانەکەی سومتی).[67]

وشەی (سومتی) لە ئاسایش -ئەمن-ەوە هاتووە، واتا: ئامینە.

وزانراوە کە موحەمەدی کوڕی عبدالله -صلى الله عليه وسلم- دایکی ناوی ئامینەیە.

بەپێی هیندۆسیەت کالکی لە گوندێکەوە دەردەکەوێت بەناوی شمبهل، ودەجەنگێت دژی شەیتان وتاریکی وخراپەکاری وتاوان لەناو دەبا، پاشان بۆ ئەو شوێنە دەگەڕێتەوە لەکۆتایی تەمەنی، وپاشان خوای گەورە بۆ ئاسمان بەرزی دەکاتەوە.

وهەموو مسوڵمانێک ئەم هەقیقەتە دەزانێت، پێغەمبەر موحەمەد کوڕی عبدالله -صلى الله عليه وسلم- لە مەککەوە دەرچوو بەرەو مەدینە بۆ بڵاوکردنەوەی تەوحید لەنێو خەڵکی پاشان گەڕایەوە بۆ مەککە بۆ فەتح وڕزگارکردنی پێش ئەوەی وەفات بکات بەچەند ساڵێکی کەم.

وهیندۆسیەت چەند سیفەتێکی تری زیادکردووە بۆ ئەم پێغەمبەرە کە ئێمە پێی ڕازی نین، وەکو ئەوەی کالکی لای ئەوان بەرجەستەکردنی خوایە -هەروەکو خوویان وایە لەم بابەتەدا- خوای گەورە بەرز وبڵندە لەم وەسفکردنە -سبحانه وتعالى-، وپێشتر وەڵامی ئەم بوختان ودرۆ هەڵواسینەمان دایەوە لە کتێبی ڤیداوە.

خوای گەورە بەرجەستە وتێکەڵ نابێت لەگەڵ خوڵقێنراوەکانی وئاسمان وزەوییەکانی شوێنی ئەویان تێدا نابێتەوە وناتوانن دەوری بدەن.

بەڵام لەو سیفەتانەی جێی سەرنج بوو لەلام ئەوەیە ئەم پێغەمبەرە کە لە داهاتوو دێت سواری ئەسپێکی سپی دەبێت، وپێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- ئەسپێکی سپی هەبوو بەناوی (مرتجز).[68]

وئەو پەیکەرانەی هیندۆسیەکان دروستیان کردووە بۆ ئەم پێغەمبەرە کە دێت (کالکی) بەم شێوەیە : سواری ئەسپێکی سپی بووە وشمشێر لەسەر شانیەتی، وهەموو وێنە وپەیکەرە هیندۆسیەکان بەم شێوەیە وێنەی کالکی پیشان دەدەن.

ئەو پێغەمبەرێکی موجاهید وتێکۆشەرە، وئەمە سیفەتی پێغەمبەر موحەمەد کوڕی عبدالله یە -صلى الله عليه وسلم- ئەو جیهادی کرد وتێکۆشا بە شمشێر وجەنگی بەرپا کرد دژی دوژمنانی الله.

وهەروەها لە سیفەتەکانی پێغەمبەری داهاتوو کالکی لە کتێبەکانیاندا : (هەواڵ دەدات سەبارەت بە غەیب -ڕووداوی نەبینراوی داهاتوو-، وڕەچەڵەکی دەگەڕێتەوە بۆ سەر بنەماڵە گەورەکانی قەومەکەی، وکەم قسە دەکات وسەخی وبەخشندەیە ولاشەی بەهێزە وزۆر سوپاسگوزارە).

وهەروەها لە سیفەتە تایبەتیەکانی ئەوەیە: (کالکی شەیتان لەناودەبات بەیارمەتی چوار لە هاوەڵانی).[69]

وئەوەی دێت بە بیری هەموو مسوڵمانێک لەپاش خوێندنەوەی ئەم دەقە تەنها ئەم چوار هاوەڵەیە: ئەبوبەکری سدیق، عومەری کوڕی خەتاب، عوسمانی کوڕی عەفان، عەلی کوڕی ئەبی تاڵیب.

---

[63] باسی موژدەکەی یەعقوب -عليه السلام-م کرد لەپێش باسکردنی موژدە هیندۆسیەکان چونکە بەڵگەیەکی جیاوازە لەسەر ڕاستێتی ئاینی ئیسلام لە دەرەوەی ئیسلام.

[64] کالكي بران، أدهياي:2، شلوك:15.

[65] صحيح السيرة النبوية، محمد بن ناصر الألباني، ل 13، وەرگیراوە لە کتێبی : (دعوة الهندوس إلى الإسلام)، پەیامی دکتۆرا لەئامادەکردنی : د. إبراهيم عبد الغفور، ل 198.

[66] کالكي بران، أدهياي:2، شلوك:4.

[67] کالكي بران، أدهياي:2، شلوك:11.

[68] رواه الحاكم في المستدرك : صحيح الإسناد.

[69] کالكي بران، أدهياي:2، شلوك:5.

ئەوانە نزیکترین هاوەڵن لە پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم-، ئەوان پشتیوانی بوون لەسەرەتای بانگەوازەکەیدا وبوون بە خەلیفە لەپاش ئەو.
پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- چوار هاوەڵی زۆر تایبەتی هەبوو لەنێو سەحابەدا زۆر نزیک بوون لێوەی و بەکردەوە پشتیوانیان لەبانگەوازەکەی دەکرد.
ئەوان بوون بە پێشەوای خیلافەتی مسوڵمانان لەپاش وەفات کردنی بەڕیزبەندی:
1- ئەبوبەکری سدیق.
2- عومەری کوڕی خەتاب.
3- عوسمانی کوڕی عەفان.
4- عەلی کوڕی ئەبی تاڵیب.
وبە کوژرانی عەلی کوڕی ئەبی تاڵب -ڕەزای خوای لێبێت- ، سەردەمی خیلافەتی راشیدین کۆتایی پێهات.
ولە سیفەتەکانی کالکی ئەوەیە کە فریشتەکان لەئاسمانەوە دادەبەزن بۆ یارمەتیداتی لە جەنگانیدا.[70]
وئەمە سیمایەکە لە سیماکانی جیهادی ئیسلامی لەسەردەمی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم-، چونکە فریشتەکان لە ئاسمانەوە دابەزین لە جەنگەکانی پێغەمبەر -صلي الله علیه وسلم-، خوای گەورە دەفەرموێت:{إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُم بِأَلْفٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ} (إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُم بِأَلْفٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ) واتە: (یادی ئەوکاتە بکەنەوە کەلە پەروەردگارتان دەپاڕانەوە و داوای یارمەتیتان لێ دەکرد، خوایش خێرا هات بە هاناتانەوە و فەرمووی بەڕاستی من بەهەزار فریشتەی تر یارمەتی و کۆمەکیتان دەکەم بەشوێن ئەوانی تردا)[سورة الأنفال: 9].
وکالکی لە کتێبە هیندۆسیەکاندا دەڕوات بۆ شاخێک بۆئەوەی لە فریشتەیەکی مەزنەوە فێر بێت بەناوی (براش رام) پاشان دەڕوات بەرەو باکوور دوای ئەوە دەگەڕێتەوە بۆ گوندەکەی پێش ئەوەی بەرز بکرێتەوە بەرەو ئاسمان.[71]
و(براش رام) لای هیندۆسیەکان: فریشتەیەکی مەزنە کە سزا دەهێنێت بۆ سەر کافرەکان، وئەویش لەلای مسوڵمانان جبریلە.
وپێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- ڕۆیشت بۆ شاخی حەڕا وجبریل -علیه السلام- دابەزی وهات بۆ لای، پاشان پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- ڕۆیشت بەرەو باکوور وکۆچی کرد بۆ مەدینە، پاشان گەڕایەوە ومەککەی فەتح وڕزگار کرد پێش ئەوەی وەفات بکات بەچەند ساڵێکی کەم.
وکالكي لەکتێبی هیندۆسیەکاندا کۆتا پێغەمبەرە.[72]
وزانراوە کە پێغەمبەر موحەمەد -صلی الله علیه وسلم- کۆتا پێغەمبەرە.{مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَـٰكِن رَّسُولَ اللَّـهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ ۗ وَكَانَ اللَّـهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا} (مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا) واتە: (پێغەمبەر ﷺ باوکی هیچ یەك لەپیاوەکانتان نییە (نەزەیدی کوڕی حاریثە و نەهیچ کەسێکی تر) بەڵکو ئەو نێرداروی خوا و کۆتاهەمینی پێغەمبەرانە وە خوا بەهەموو شتێك زانایە)[سورەتی الأحزاب : 40].
وسیفەتی پێغەمبەری داهاتوو باسکراوە لە کتێبە هیندۆسیەکاندا ئەویش ئەوەیە: زۆر حەمد وسوپاسی خوای گەورە دەکات .. نراشنس.
نراشنس واتا: زۆر حەمد وسوپاس دەکات.
واتا: موحەمەد یان ئەحمەد.
وهەردوویان ناوی پێغەمبەری خودان -صلی الله علیه وسلم- : موحەمەد وئەحمەد.
ولە سیفەتەکانی نراشنس ئەوەیە: (سواریەکەی وشترە، ودوانزە خێزانی هەیە، وبە سواریەکەی دەچێت بەرەو ئاسمان وپاشان دەگەڕێتەوە).[73]
وئەم سیفەتانە تەنها لە پێغەمبەر موحەمەددا هەیە -صلی الله علیه وسلم- ولە هیچ کەسێکی تردا نیە.
وسەبارەت بە سواریەکەی کە وشترە زانراوە کە پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- زۆر جار سواری وشتر بووە، وئەمیش ئاماژەیەکی گرنگە لە کتێبە هیندۆسیەکانەوە لەسەر ئەوەی هەرچەندە کۆتا پێغەمبەرە، بەڵکو لەکاتێکیش دەنێردرێت کە ئۆتۆمبێل وفڕۆکە بوونی نیە.[74]
وئاماژەیەکی تری تێدایە ئەویش ئەوەیە ئەم پێغەمبەرە کە لە داهاتوودا دێت لە دەرەوی هیندۆسیە براهمەکانە چونکە ئەوانە سواربوونی وشتر بە حەرام دادەنێن.
وسەبارەت بەوەی دوانزە هاوسەری هەیە ئەمیش زانراوە لە سیرەی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم-.
وسەبارەت بەوەی بەرز دەبێتەوە بەرەو ئاسمان بە سواریەکەی پاشان دادەبەزێت، وجۆری سواریەکە لێرەدا دیاری نەکراوە، ئەمە باسی ئیسرا ومیعراجە -شەوڕەوی وبەرزبوونەوەیە بەرەو ئاسمان ودابەزین- کە هەموو مسوڵمانێک باوەڕی پێی هەیە، کاتێک پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- بەرەو ئاسمان بەرز کرایەوە.
وهەروەها کتێبە هیندۆسیەکان لە هەمان بەش باسی کۆچی نراشنس دەکەن وستایشی دەکەن ودەڵێت: (ئەی خەڵکینە ڕێز بگرن لە نراشنس، من ئەو کۆچکارە دەپارێزم، کە ئاسایش دەهێنێت).[75]
ئەو کۆچکارە: ولە گەورەترین ڕووداوەکان لە سیرەی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- کۆچکردنی -هیجرەی- بوو لە مەککەوە بۆ مەدینە بۆئەوەی تەوحید وئاسایش لەنێو خەڵکیدا بڵاو بکاتەوە.
ولە مانترای داهاتوو باسی جیهادی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- دەکات ودەڵێت: (تەسبیحات دەکات لەگەڵ ئەوانەی تەسبیحات دەکەن ودەردەچێت بۆ جەنگەکان وئاسایش بۆ خەڵکی دەهێنێت).[76]
ئەو پێغەمبەرێکی تێکۆشەر وموجاهیدە ئەمن وئاسایش لەنێو خەڵکیدا بڵاو دەکاتەوە بە جیهادکردنی لە پێناو الله.
ودەیەها دەق هەیە لەکتێبەکانیادا کە باسی هاتنی ئیسلام وپێغەمبەرەکەی وسیرەی -ژیاننامەی - وبانگەوازیەکەی ومەککەی پیرۆز دەکات.
ڕەنگە هەندێک لە هیندۆسەکان لەگەڵ هەندێک لەم دەقانە ناکۆک بن، وڕەنگە ڕەتی بکەنەوە کە بە ڕوونی ئاماژەیان تێدایە بۆ پێغەمبەر موحەمەد -صلی الله علیه وسلم-، بەڵام ئەم شتانە نابێت زۆر هیندۆسیەک سەرقاڵ بکات کە بەدوای ڕاستییەکاندا دەگەڕێت، چونکە ئەم موژدانە تەنها

---

[70] کالكي بران، أدهياي:2، شلوك:7.
[71] کالكي بران، أدهياي 3، شلوك 1-5.
[72] بهاغوت بران، اسكند:1، أدهياي:3، شلوك: 25.
[73] أتهر ويد، كاند:20، سوكت:127، منترا:2.
[74] دعوة الهندوس إلى الإسلام، پەیامی دکتۆرا لەئامادەکردنی: د. إبراهيم عبد الغفور، ل 215.
[75] أتهر ويد، كاند:20، سوكت:127، منترا:1.
[76] أتهر ويد، كاند:20، سوكت:127، منترا:5 وما بعدها.

لەڕوانگەی پشتڕاستکردنەوەن هیچی تر نا، بۆیە زۆر بەدرێژی باسی موژدەکانم نەکرد ئەگەرچیش زۆر وهەمەچەشنن، چونکە گەورەترین بەڵگە لەسەر ڕاستێتی ئیسلام بریتیە لە پەیامی ئیسلام لە خودی خۆیدا وبانگەوازی بۆ تەوحید -یەک خوا پەرستی- وبانگەوازی فیترەتی تێدایە وهەموو ئاینەکانی سەر زەوی جگە لە ئیسلام ناتوانن بەکامڵی پێویستیەکانی مرۆڤ بهێننە دی بۆئەوەی بزانرێت مەبەست لەبوونی مرۆڤ وچارەنووسی چیە (تەنها ئیسلام وەڵامی هەموو پرسیارەکانی تێدایە سەبارەت بە بوونی مرۆڤ وچۆنیەتی کردەوە کردنی لەم ژیانە وچارەنووسی).
لەسەر زەوی تەنها چەند ئاینێکی شێواو وبت پەرستی وئیلحاد -بێ دینی- هەیە، وتەنها ئاینی ئیسلام لەسەر تەوحیدی پاک و بەپاک وپیرۆزدانانی الله ماوەتەوە.
{قُلْ هُوَ اللَّـهُ أَحَدٌ (١) (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ * (ئەی پێغەمبەر ﷺ) بڵێ: هەر ئەو (الله) یە خوای تاک وتەنها (1)اللَّـهُ الصَّمَدُ (٢) اللَّهُ الصَّمَدُ * ئەو خوایەی بێ نیازە وجێی نیاز وئومێدی (باوەڕدارانە) (2)لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ (٣) لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ * کەسی لێ نەبووە ولەکەس نەبووە (3)وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ (٤)} وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ * وە هەرگیز هیچ کەس هاوشێوە وهاوتای ئەو نیە (4))[سورەتی الإخلاص : 1-4].

18- ئیسلام چییە؟

و: ئیسلام واتە تەسلیم بوون و ملکەچی وگوێڕایەڵی بۆ خوای گەورە.
خوای گەورە دەفەرموێت:{وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّـهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۗ وَاتَّخَذَ اللَّـهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا} (وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّـهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۗ وَاتَّخَذَ اللَّـهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا) واتە: (کێ هەیە ئاینی چاکترە پەسەندترو جوانتر بێت لەو کەسەی ڕووی کردۆتە خوا و خۆی تەسلیمی ئەوزاتە کردووە و لەکاتێکدا کارجوان و کار پەسەندەو شوێنی ئاینی ئیبراهیمی ملکەچ و فەرمانبەردار کەوتبێت، کە خوا ئیبراهیمی کردۆتە خۆشەویستی خۆی ڕێزداری کردووە.)[سورەتی النساء: 125]
ومانای (أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّـهِ: ڕووی کردۆتە خوا و خۆی تەسلیمی ئەوزاتە کردووە) واتە: تەسلیم و ملکەچ بوو بۆ خوای گەورە وپیرۆز، وگوێڕایەڵی بووە، ئەمە باشترین کەسە لە ڕوانگەی دیندارییەوە.
وخوای گەورە دەفەرموێت:{فَإِلَـٰهُكُمْ إِلَـٰهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا ۗ وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ} (فَإِلَـٰهُكُمْ إِلَـٰهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا ۗ وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ) واتە: (خوای ئێوە خوایەکی تاك و تەنهایە، هەمووتان تەسلیم و ملکەچی ئەو بن، مژدەش بدە بەبەندە ملکەچ و فەرمانبەردارو دڵ ئاوەدانەکان)[سورة الحج: 34].
و مانای (فَإِلَـٰهُكُمْ إِلَـٰهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا ۗ وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ:هەمووتان تەسلیم و ملکەچی ئەو بن) ؛ واتا: ملکەچ و تەسلیمی حوکمەکەی بن.
مانای ئەم ئایەتانە ئەوە دەخاتە ڕوو کە ئیسلام واتە تەسلیم بوونی ڕەها بۆ خوای گەورە و ملکەچبوون بۆ ئەو زاتە شکۆدارە و گوێڕایەڵیکردنی شەریعەت و مەنهەجەکەی بە ڕازی بوون و قبوڵ کردن ئەمە ناوەڕۆک و هەقیقەتی ئیسلامە.
ئیسلام واتە ملکەچبوون بۆ خوای گەورە لە قەزا و قەدەر و شەریعەتەکەی.
ئیسلام ئایینی خوای گەورەیە بۆ هەموو مرۆڤایەتی، خوای گەورە دەفەرموێت:{إِنَّ الدِّينَ عِندَ اللَّـهِ الْإِسْلَامُ} (إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ ...) واتە: (ئاینی ڕاست لای خوای گەورە ئیسلامە...)[سورەتی آل عمران: 19].
ئیسلام ئەو ئاینەیە کە خوای گەورە هیچ ئاینێکی تر قبوڵ ناکات جگە لە ئەم ئاینە،{وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ} (وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ) واتە: (و هەرکەسێک ئاینێکی تر پەیڕەو بکات جگە لە ئیسلام هەرگیز لێی قبوڵ ناکرێت لە قیامەتیشدا لە دۆڕاوەکان دەبێت)[سورەتی آل عمران : 85].
ئیسلام ئەو ئاینەیە کە خوای گەورە هەموو پێغەمبەرانی پێ ناردووە، ئاینی پێغەمبەران یەکە ئەویش ئیسلامە، هەموو پێغەمبەران تەوحید -یەک خوا پەرستی- یان هێناوە ئەگەر چیش شەریعەتەکانیان جیاواز بن.
خوای گەورە دەفەرموێت:{وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَـٰهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ} (وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَـٰهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ) واتە: (ئێمە پێش تۆ هیچ پێغەمبەرێکمان ڕەوانە نەکردووە، کە وەحیمان بۆ نەناردبێت بەوەی کە: بێگومان هیچ خوایەک -پەرستراوێک نیە بەهەق وڕاستی- نیە جگە لە من و دەبێت هەر من بپەرستن)[سورة الأنبياء: 25].
وتەنها ئاینی ئیسلام لەسەر ئەم تەوحیدە ماوەتەوە.
ئیسلام تاکە ئاینی تەوحیدیە لەسەر زەوی.
لەکاتێکدا ئەوانەی خۆیان داوەتە پاڵ شەریعەتەکانی تر شیرک وهاوبەش بڕیاردانیان تێدا ماوە، کەم یان زۆر بێت، پاش مردنی پێغەمبەران وپاش ئەوەی خەڵکی وازیان لە تەوحید هێنا خەڵکی لەگەڵ کاتدا تووشی شیرک وهاوبەش بڕیاردان بوون بۆ الله، وئەمڕۆ تەنها ئاینی ئیسلام لەسەر ئەو تەوحیدە پاکە ماوەتەوە کە پێغەمبەران پێی هاتوون.
بۆیە گەورەترین بەڵگە لەسەر ڕاستی ئیسلام کە پێویستە هیندۆسی شوێنی بکەوێت بریتیە لە پەیامی ئەم ئاینە تەوحیدیە پاکە.

19- ئایا ئیسلام دەتوانێت وەڵامی ئەو پرسیارانە بداتەوە کە ئەقڵەکان نەیانتوانیوە وەڵامیان بدەنەوە، وەک: ئێمە لە کوێوە هاتووین؟ بۆچی ئێمە لێرەین لەم دونیایە؟ سەرەنجام وچارەنووسمان بەرەو کوێیە؟

و: ئیسلام وەڵامی هەموو ئەم پرسیارانەی داوەتەوە لە یەک ئایەتی قورئانی پیرۆزدا، خوای گەورە -سبحانە وتعالی- دەفەرموێت:{وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ} (وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) واتە: (جا ئەوە بۆچی من ئەو زاتە نەپەرستم کە بەدی هێناوم، ئێوەش خەڵکینە هەر بۆ لای ئەو دەگەڕێنەوە.)[سورة يس: 22].
لەکوێوە هاتم؟ خوای گەورە منی دروست کردووە.
وبۆ کوێ دەچم؟ دەگەڕێمەوە بۆ لای خوای گەورە بۆئەوەی لێپرسینەوەم لێبکات لەسەر کردەوەکانم (وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ : ئێوەش خەڵکینە هەر بۆ لای ئەو دەگەڕێنەوە).
بۆچی هاتووم بۆ ئەم جیهانە؟ بۆئەوەی الله بپەرستم وتاقی بکرێمەوە.
بۆچی الله بپەرستم؟ ئەمە سروشتیە کە الله بپەرستم کە منی خوڵقاندووە، ئەمە سروشتی پەیوەندیە لەنێوان بەندە وپەروەردگاری ئەویش ئەوەیە: بەندە پەروەردگار وخوڵقێنەری بپەرستێت (وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) واتە: (جا ئەوە بۆچی من ئەو زاتە نەپەرستم کە بەدی هێناوم، ئێوەش خەڵکینە هەر بۆ لای ئەو دەگەڕێنەوە).
یەک ئایەت وەڵامی سێ لە گرنگترین پرسیارەکانی بوونی تێدایە کە مرۆڤەکانی تووشی شڵەژاوی کردووە.{وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ} (وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) واتە: (جا ئەوە بۆچی من ئەو زاتە نەپەرستم کە بەدی هێناوم، ئێوەش خەڵکینە هەر بۆ لای ئەو دەگەڕێنەوە.)[سورة يس: 22].

25- چۆن زانیت کە موحەمەد -صلى اللە علیە وسلم- پێغەمبەرە لەلایەن خوداوە نێردراوە؟

و: بەڵگە زۆرە موعیجزەکان ئاماژەن بۆ زنجیرەی -مەنتیقی- واتایی ودڵنیایی تەواو سەبارەت بەپێغەمبەرایەتی.
ئەرستۆ فەیلەسوفە بەکۆی کارەکانی نەک بەهۆی ڕستەیەک کە وتوویەتی یان لێکدانەوەیەکی فەلسەفی.
وئەبوقرات بەکۆی پرۆژەکانی پزیشکە نەک بەهۆی نەشتەرگەریەک کە کردوویەتی.
وهەروەها بەڵگە موعجیزە باسکراوەکان لە پێغەمبەرەوە -صلى اللە علیە وسلم- ئاماژەن بۆ زنجیرەی -مەنتیقی- واتایی ودڵنیایی تەواو سەبارەت بەوەی کە پێغەمبەرە.
ئەگەر سەیری ژیاننامەی بکەیت -صلى اللە علیە وسلم- دەبینیت ڕاستگۆ بوو و بە ڕاستگۆیی ناوبانگی دەرکردووە تەنانەت لەلایەن دوژمنە سەرسەختەکانیشیەوە، وهەرگیز تۆمەتی درۆ وتاوانی بۆ هەڵنەبەستراوە، پاشان ئەو باسی شتە نەبینراوەکان -غەیب- دەکات وبەو شێوەیە ڕوودەدات کە ئەو باسی کردووە، وپێش ئەمانە هەر لە یەکەم ڕۆژەوە بیروباوەڕی وەکو بیروباوەڕی هەموو پێغەمبەرانە کە بانگەشەیان بۆ کردووە، پاشان پێغەمبەرانی پێش خۆی موژدەی هاتنی ئەمیان داوە سەدەها ساڵ پێش ئەوەی ببێتە پێغەمبەر، ئەمانە هەمووی ئاماژەن بۆ زنجیرەی -مەنتیقی- واتایی ودڵنیایی تەواو سەبارەت بە دروستێتی پەیامەکەی.
پاشان چی دەڵێی سەبارەت بە گەورەترین نیشانە وئایەت کە پێی هاتووە ئەویش قورئانی پیرۆزە؟
خوای گەورە بە قورئان تەحەدای ڕەوانبێژ وقسەزانەکانی کردووە کە ئەگەر دەتوانن شتێک بهێنن وەکو قورئان یان تەنانەت سورەتێک وەکو سورەتەکانی، بەڵام نەیانتوانی.
(أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ ۖ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُم مِّن دُونِ اللَّـهِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ) واتە: (بەڵکو (لەگەڵ ئەو هەموو بەڵگانەدا) ئەوانە دەڵێن کە محمد (صلى اللە علیە وسلم) قورئانی هەڵبەستووە، بڵێ: دەئێوەش سوورەتێک وەک سوورەتەکانی داڕێژن و بیهێنن، داوا بکەن لەهەر کەسێکی تر کە دەتوانن جگە لەخوا (کەیارمەتیتان بدات) دریغی مەکەن ئەگەر ڕاستگۆن) [سورة یونس: 38].
وخوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:{وَإِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُم مِّن دُونِ اللَّـهِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ (٢٣) (وَإِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُم مِّن دُونِ اللَّـهِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ * جا ئەگەر ئێوە لە دوو دڵیدان و گومانتان لەم (قورئانە پیرۆزە) هەیە کە دامانبەزاندووە بۆ بەندەی خۆمان محمد (صلى اللە علیە وسلم) ئەگەر بۆتان دەکرێت ئێوەش هەوڵ بدەن سوورەتێکی وەك ئەو بهێنن، هاوپەیمان و هاوکارەکانیشتان جگە لە خوا (بۆ ئەو مەبەستە) بانگ بکەن ئەگەر ئێوە ڕاست دەکەن (23)فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَن تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ ۖ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ (٢٤)} (فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَن تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ ۖ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ * خۆ ئەگەر نەتانتوانی و هەرگیز نایشتوانن (کەواتە باوەڕبهێنن و) خۆتان بپارێزن لەو ئاگرەی: سووتەمەنیەکەی خەڵکی و بەردە، کە بۆ بێ باوەڕ و خوانەناسان ئامادە کراوە (24))[سورة البقرة].
بڕوانە کاتێک پەروەردگار دەفەرموێت:{لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَن تَفْعَلُوا} (فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَن تَفْعَلُوا * خۆ ئەگەر نەتانتوانی و هەرگیز نایشتوانن)[سورەتی البقرة: 24].
نەیانکرد ونەیانتوانی.
قورئانی پیرۆز هێشتا بەبەردەوامی تەحەدای ڕەوانبێژ وقسەزانەکان دەکات لە موشریکەکان، بەڵام ئەوان هێشتا ناتوانن تەحەداکە قبوڵ بکەن ومەحاڵە پێیان بکرێت شتێک هاوشێوەی قورئان بهێنن.
د. عبداللە دراز -ڕەحمەتی خوای لێبێت- دەڵێت: (ئایا پێغەمبەر -صلى اللە علیە وسلم- بەم تەحەدایە نەترسا لەوەی ببێتە هۆی هەڵگیرساندنی گەرموگوڕ وحەماسەتی ئەدەبی؟
بۆیە هەموویان هەڵدەستان بە کێبڕکێ کردنی بەئاگاداریەوە ؛ چی بکات ئەگەر کۆمەڵێک لە ڕەوانبێژ وقسەزانەکانیان ڕێککەوتبان لەسەر ئەوەی قسەیەک بهێنن وەکو قورئان بێت ئەگەرچیش لەهەندێک لایەنیەوە بێت!
پاشان ئەگەر قەناعەتی بە خۆی کردبێت کە ئەم حوکمە بدات بەسەر خەڵکی سەردەمی خۆی ؛ ئەی چۆن حوکم دەدات بەسەر نەوەکانی داهاتوو؟
بەڕاستی ئەم شتە پیاوێک ناوێرێت بیکات کە نرخی خۆی بزانێت مەگەر ئەوە نەبێت بەتەواوی متمانەی هەیە بە هەواڵی ئاسمانی و بەو ڕێگایەی بڕیاری ئاسمانی بابەتەکە بەڕێوە دەبات، بەم شێوەیە تەحەداکەی خستە پێش جیهان، بۆیە بڕیارێکی یەکلاییانە بوو، هەرکەسێک پێچەوانەی بێتەوە ئەوا تووشی لاوازی وبێ تواناییەکی ئاشکرا، وشکستی ڕوون بووە بەدرێژی سەردەم وکاتەکان).[77]
ئەو موشریکانە پێیان وابوو کۆکرنەوەی سوپاکان وگردبوونەوەی کۆمەڵەکان بۆ جەنگان دژی پێغەمبەری خودا -صلى اللە علیە وسلم- ئاسانترە لە لاسایی کردنەوەی قورئان وقبوڵکردنی تەحەدیەکە؛ چونکە ئەمە ئەوپەڕی هەوڵدانیانی دەویست،{وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَـٰذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ} (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَـٰذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ) واتە: (بێ باوەڕان دەیانوت: گوێ مەگرن بۆ ئەم قورئانە و بیکەن بەگاڵە و هەرا و هوریا بۆ ئەوەی ئێوە زاڵ ببن و بیبەنەوە)[سورة فصلت: 26].
هەموو عەرەب وئەو ئومەتانەیشی ئەم تەحەدایەیان پێگەیشتووە ؛ نەیانتوانی شتێک بکەن کە مولحیدەکان وئەوانی تر لە بێباوەڕان بتوانن پێی بحەوێنەوە ودڵی کەسانی تری پێ خۆش بکەن.
ئالوسی -ڕەحمەتی خوای لێبێت- دەڵێت: (هیچ یەکێکیان هەتاوەکو ئەمڕۆیش هیچ وشەیەکی نەووت وباسی هیچ وەسف و وەسفکراوێکی نەکرد) ؛ مەبەستی ئەوەیە نەیانتوانی بەهیچ شێوەیەک ڕەد و وەڵامی قورئان بدەنەوە ونەیانتوانی سورەتێکیش هاوشێوەی قورئان بهێنن.
لە جوبەیری کوڕی موتعیمەوە -ڕەزای خوای لێبێت- (کاتێک هێشتا مسوڵمان نەبوو) دەڵێت: «گوێم لە پێغەمبەری خودا بوو -صلى اللە علیە وسلم- لە نوێژی مەغریبدا -سورەتی الطور-ی دەخوێند، کاتێک گەیشت بە ئەم ئایەتە:{أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ (٣٥) (أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ * ئایا ئەوان (بێ خوڵقێنەرێک) لە خۆیانەوە دروست بوون یان خۆیان (خوڵقێنەر) ودروستکاری خۆیانن؟(35)أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ۚ بَل لَّا يُوقِنُونَ (٣٦) أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ۚ بَل لَّا يُوقِنُونَ * ئەی ئایا ئەوان ئاسمانەکان وزەوییان دروست کردووە (نەخێر وا نیە) بەڵکو دڵنیا نین ولەگێژاوی گوماندا دەژین(36)أَمْ عِندَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصَيْطِرُونَ (٣٧)} أَمْ عِندَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصَيْطِرُونَ * ئەی ئایا گەنجینەکانی پەروەردگاری تۆ لای ئەوانە؟ یان ئایا هەر ئەوان دەسەڵاتدار وزاڵن (37))[سورة الطور : 35].
دەڵێت: دڵم خەریک بوو بفڕێت».[78]
قورئان نهێنی سەیر وعەجیبی تێدایە کە دەگاتە نەفسی مرۆڤ.

---

[77] النبأ العظیم، د. عبد اللە دراز-ڕەحمەتی خوای لێبێت- ، ل 44-45.
[78] صحیح البخاري : 4854.

تێرامان بکە چۆن ئافرەتانی موشریکەکان کۆدەبوونەوە لە دەوری ماڵی ئەبوبەکر کاتێک قورئانی دەخوێند چونکە زۆر سەرنجی ڕادەکێشان وکاریگەربوون پێی، ئەمەش بووە هۆی نارەحەتی لای پیاوانی قوڕەیش.[79]
وبۆیە شاندەکانی عەرەب ڕێککەوتن لەسەر ئەوەی گوێ لە قورئان نەگرن وڕێگا نەدەن کەس گوێی بۆ بگرێت لە کەسوکاریان، ئەمە تاکە ڕێگایە بۆ مانەوە لەسەر کوفر.
لە سەرسوڕهێنەرەکانی قورئانی پیرۆز کە نەبڕاوەن ویەکێک لەوانەی د. عبدالله دراز -ڕەحمەتی خوای لێبێت- باسی کردووە لە مەسەلەی دابەزینی ئایەتەکانی قورئان لە ماوەی جیاوازدا، پاشان پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- ئاماژەی کرد بۆ دانانی ئایەتەکان لە شوێنی دیاریکراو لە نێوان سورەتەکان وئایەتی تر لە نێو سورەتی تر، پاشان هەر سورەتێک وەکو پێکهاتەیەکی سەربەخۆ دەردەکەوێت، -ڕەحمەتی خوای لێبێت- دەڵێت:
(لەکاتی دابەزینی قورئان هەندێک بابەت لەقورئاندا جیاواز بوون لە ئەوانی تر، بۆیە پلەبەپلە دەبوونە یەکەیەکی سەربەخۆ پاش ئەوەی ئایەتی تر دادەبەزی -لەسەر هەمان بابەت-، هەندێکیان لێرە وئەوانی تر لەشوێنی تر لەگەڵ ئەوانی تر دادەنران، بەپێی فەرمانی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- کە ئەویش لە ڕۆحی پیرۆزەوە -جبریلەوە- پێی دەگەیشت.
ئەگەر سەیری مێژووی دابەزینی ئابەتەکانی قورئانی پیرۆز بکەین، تێبینی دەکەین ئەم وەحیە بەشێوەیەکی گشتی بەسترابووەوە بە حاڵەت وبۆنە وڕووداوی تایبەت، وئەمە وامان لێدەکات پرسیار بکەین سەبارەت بە ئەو کاتەی کە ڕێکخستنی هەر سورەتێکی تێدا تەواو بوو وەکو یەکەیەکی سەربەخۆ.
وەکو ئەوە وابێت قورئان پارچەپارچەی جیاواز وژمارەدار بێت لەسەر بینایەکی کۆن، ودووبارە بنیات نرایەوە لە شوێنێکی تر لەسەر هەمان شێوازی پێشوو، ئەگەر نا چۆن دەکرێت لێکدانەوە بکرێت بۆ ئەم ڕێکخستنە خێرا ومەنهەجیانەی زۆرێک لەسورەتەکان لەهەمان کاتدا؟
بەڵام چی زامنێکی مێژووی مرۆڤ دەتوانێت بەدەستی بهێنێت لەکاتی دانانی ئەم پیلانە سەبارەت بە ڕووداوەکانی داهاتوو وداواکراوەکانی شەریعەت، وچارەسەرە ویستراوەکان، چ جای شێوازی زمانەوانی کە دەبێت ئەم چارەسەرانەی تێدا پیشان بدرێت، وهەروەها گونجاوی شێوازی لەگەڵ ئەم سورەتە جیا لە ئەوانی تر؟
ئایا ناگەینە سەرەنجامی ئەوەی ئەم پیلانە وجێبەجێبوونی بەو شێوەیەی هیوامان دەخواست، دەبێت لەلایەن خوڵقێنەرێکی مەزنەوە پیلانی بۆ دانرا بێت، کە توانای هەیە ئەم گونجاندنە داواکراوە دامەزراو بکات؟).[80]
قورئان موعجیزەیەکی سەربەخۆیە لەسەر ڕاستگۆیی پەیامبەرایەتی -صلی الله علیه وسلم-.
وئەو موعجیزانەی لەسەر دەستی ڕوویداوە -صلی الله علیه وسلم- زۆرن وزیاترن لە هەزار، وڕوودانی ماوەکەی دوور نیە وئەوانەی گێڕاویانەتەوە لە ڕاستگۆترین وچاکەکارترین خوڵقێنراون.
وئەو گێڕەرەوانە کە ئەم موعجیزانەیان بۆ ئێمە باسکردووە لە شتی زۆر ووردا درۆ ناکەن ئەی چۆن درۆ بەناوی ئەوەوە دەکەن، لەکاتێکدا دەزانن ئەوەی درۆ بەناوی ئەوەوە بکات ئەوا با شوێنێک بۆ خۆی دابنێت لە دۆزەخ، هەروەکو پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- هەڕەشەی کردووە.
وهەندێک لە موعجیزەکانی هەزارەها لە هاوەڵان بینیوویانە لەوانەی لە دەوروپشتی بوون -صلی الله علیه وسلم-، وهەندێکیان دەیەها لە هاوەڵان گێڕاویانەتەوە چۆن دەکرێت هەموویان کۆک بن لەسەر درۆکردن لەم هەموو گێڕانەوەیە؟
ونمونە لەسەر موعجیزەکانی کە ژمارەیەکی زۆر لە خەڵکی بینیان: فەرموودەی گریان وناڵەی قەدی دارەکە ئەمیش فەرموودەیەکی بەناوبانگە ومتەواتیرە -زۆرێک گێڕاویانەتەوە- ؛ پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- وتاری دەدا لەسەر ئەو قەدی دارە، کاتێک مینبەرێکی بۆ دروستکرا و بەسەریدا سەرکەوت و وتاری دا، قەدی دارەکە دەستی کرد بە گریان وناڵە وەکو گریان وناڵەی منداڵ، بەردەوام بوو لەسەر ئەمە هەتاوەکو پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- باوەشی پێدا کرد وبێدەنگ بوویەوە.
ئەم فەرموودەیە ئەم هاوەڵانە گێڕاویانەتەوە: (أنس بن مالك، وجابر بن عبد الله، وعبد الله بن عباس، وعبد الله بن عمر، وأُبي بن كعب، وأبي سعيد، وسهل بن سعد، وعائشة بنت أبي بكر، وأم سلمة).
ئایا ئەم ژمارەیە لە هاوەڵان ؛ دەکرێت یەکدەنگ بن لە درۆکردن لە گێڕانەوەیەکی هەواڵی وەکو ئەمە؟
بەڵکو هەندێک لە موعجیزەکانی هەزارەها لە هاوەڵان ئامادەی بوون وەکو دەرچوونی کانیاوی ئاو لەنێو پەنجە پیرۆزەکانیەوە هەتاوەکو هەزار وپێنج سەد هاوەڵ دەستنوێژیان لێگرت ولێیان خواردەوە، وفەرموودەکە متەواتیرە ولە گێڕانەوەی (بخاري) و (مسلم)ە.
وزۆربوونی خواردنێکی کەم بۆئەوەی سوپایەکی مەزن لێی بخوات، وئەمیش گێڕانەوەیەکی متەواتیرە لە هاوەڵانەوە، وئیمامی بوخاری بەتەنها موعجیزەی زۆربوونی خواردن لەسەر دەستی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- لە زیاتر لە پێنج شوێن باسکردووە لە سەحیحەکەیدا.[81]
ئەگەر بەڵگەکانی ڕاستگۆیی دامەزراو بن وموعجیزەکان زۆر بن لەسەر ڕاستگۆیی پێغەمبەرایەتی -صلی الله علیه وسلم-، ئیتر چۆن ئاقڵێک هەموو ئەمانە بەدرۆ دەخاتەوە؟
وئەمیش هەندێک موعجیزەی ترە لە موعجیزەکانی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- :
پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- شەوێکیان هەواڵیدا بەوەی بایەکی توند هەڵدەکات، ونەهی کرد لەخەڵکی بەپێوە بوەستن، پیاوێک هەستا وبایەکە هەڵیگرت ولە شوێنێکی دوور فڕێی دا.[82]
وهەواڵیدا -صلی الله علیه وسلم- سەبارەت بە مردنی نەجاشی لەو ڕۆژەی تێیدا مرد، ونوێژی لەسەر کرد وچوار تەکبیرەی کرد.[83]
وپێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- باسی ئەوەی کرد کە عومەر وعوسمان وعەلی وتەڵحە وزوبەیر شەهید دەبن -ڕەزای خوایان لێبێت-، وئەوان وەکو خەڵکی ئاسایی لەسەر جێگاکانیان نامرن.
پێغەمبەری خودا -صلی الله علیه وسلم- لەگەڵ ئەبوبەکر وعومەر وعوسمان وعەلی وتەڵحە وزوبەیر چووە سەر شاخێک، ئەو بەردەی لەسەری بوون جوڵایەوە، پێغەمبەری خودا -صلی الله علیه وسلم- بەشاخەکە فەرمووی: (ئارام بە، کەس لەسەرت نیە جگە لە پێغەمبەرێک یان ڕاستگۆیەک یان شەهیدێک نەبێت).[84]

---

[79] صحيح البخاري : 3905.
[80] كتاب مدخل إلى القرآن الكريم، د. عبد الله دراز].
[81] البخاري (1217)، البخاري (2618)، البخاري (3578)، البخاري (4101)، البخاري (6452). وهەموویان ڕووداوی جیاواز بوون وئەمانە تەنها لە بوخاریدا هاتوون!].
[82] صحيح مسلم: 3319].
[83] صحيح البخاري : 1333].
[84] صحيح مسلم: 2417].

جەختی کردەوە لەسەر پێغەمبەرایەتی بۆ خۆی وڕاستگۆیی بۆ ئەبوبەکر وبۆ ئەوانی تر شەهید بوون، وئەوەی باسیکرد ڕوویدا.
و 150 فەرموودە هەیە کە پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- لە پەروەردگاری پاڕایەوە ودەستبەجێ وەڵامی دراوەتەوە وخەڵکیش شاهێدی لەسەر ئەمە دەدەن ![85]

وخەڵکی مەککە داوایان لە پێغەمبەری خودا -صلی الله علیه وسلم- کرد کە موعجیزە ونیشانەیەکیان پێ نیشان بدات، ئەویش نیشانی دان کە مانگ بوو بە دوو لەتەوە، وکێوی حەڕا لەنێوانیان بوو، وئەم فەرموودەیە متەواتیرە واتا؛ لەئەوپەڕی بەرزی پلەی سەحیحی دایە.
وپێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- سورەتی (القمر)ی دەخوێند کە موعجیزەی لەتبوونی مانگی تێدا باسکراوە لەکاتی کۆبوونەوە گەورەکان وەکو جومعەکان وجەژنەکان بۆئەوەی خەڵکی ئەو موعجیزەیە ببیستن وئەم موعجیزەیەی بەکاریدەهێنا وەکو بەڵگەیەک لەسەر ڕاستگۆیی پێغەمبەرایەتی.
پاشان پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- هەواڵیدا سەبارەت بەوەی کە ئادەم کۆتا خوڵقێنراوی زیندووە، دەفەرموێت: (وئادەم دروستکراو لەپاش عەسر لەڕۆژی جومعە؛ کۆتا خوڵقێنراو بوو).[86]
وئەم هەقیقەتە ئێستا لەڕوانگەی زانستیەوە سەلێمنراوە، زانست سەلماندوویەتی کە مرۆڤ کۆتا بوونەوەرە کە دەرکەوتووە لەسەر زەوی، کەواتە چۆن پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- زانی کە ئادەم -علیه السلام- کۆتا بوونەوەرە کە دەرکەوت لەسەر زەوی لەپاش دەرکەوتنی ڕووەک وئاژەڵ؟
سەیری ئەم ئایەتە بکە، خوای گەورە دەفەرموێت:{وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَتَيْنِ ۖ فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً} (وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَتَيْنِ ۖ فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً) واتە: (ئێمە دیاردەی شەو و ڕۆژمان کردووە بە دوو بەڵگە و نیشانە (لەسەر دەسەڵاتی خۆمان و بۆ حەسانەوە و ئەنجامدانی کاروبارتان و ڕاگرتنی پلەی گەرمای لەبار بۆ ژیانتان)، ئینجا ئێمە تاریکیمان بەسەر دیاردەی شەودا هێناوە و دیاردەی ڕۆژیشمان بە ئاشکرا و دیار و بینراو سازاندووە)[سورەتی الإسراء: 12].
(فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ * ئینجا ئێمە تاریکیمان بەسەر دیاردەی شەودا هێناوە) : واتا مانگ کە دیاردەی شەوە ؛ ڕۆشنا بووە پاشان ڕۆشناییەکەی لابراوە.
وئەمە لێکدانەوەی هاوەڵانە بۆ ئەم ئایەتە پیرۆزە، ئیمام ئیبن کەسیر -ابن الکثیر- لە تەفسیرەکەیدا دەیگێڕێتەوە لە عبدالله کوڕی عەباسەوە -ڕەزای خوایان لێبێت- کە دەڵێت: (مانگ ڕۆشنا بوو هەروەکو ڕۆشنایی خۆر، بووە نیشانەی شەو، بۆیە ڕۆشناییەکەی لابرا).
وسەیر ئەوەیە کە زانستی ئەمڕۆ پێی گەیشتووە، ناسا بڵاوی کردەوە لەسەر ماڵپەڕ وکەناڵە فەرمیەکانی: یەکەم ماوەی تەمەنی مانگ وتێیدا ڕۆشنا ودرەوشاوە بوو -وەکو خۆر-.[87]
وبە متەواتیر سەلێمنراوە کە ئەو نیشانە وئایەتە ڕوویداوە وهەروەها وهەواڵدانیش سەبارەت بە نەبینراوەکان -غەیب- و نهێنیە وردەکانی ئاسمانەکان وزەوی لەسەر دەستی یەک پیاو -صلی الله علیه وسلم-، ودابەزینی قورئانی بۆی، ولەسەر هەمان پەیامی پێغەمبەرانی پێشووە، ولەلایەن خوای گەورە سەرخراوە وکۆچی دوایی نەکرد هەتاوەکو شەریعەتەکەی کامڵ بوو.
بۆیە؛ دانپێدانان بە یەقین ودڵنیاییەوە لەسەر ئەوەی پێغەمبەرە ئەمە ژیری وئاقڵێتیە!
نیشانە غەیبیەکانی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- زیاترە لە هەزار.
وگێڕەرەوەی موعجیزەکانی ؛ هاوەڵانی بوون کە ڕاستگۆترین وچاکەکارترین خوڵقێنراون.
وسەیر ئەوەیە گەورەکانی نێو هاوەڵان مسوڵمان بوون پێش ئەوەی ئەو موعجیزانە ببینن، وئەوان مسوڵمان بوون چونکە زانیان پێغەمبەر موحەمەد -صلی الله علیه وسلم- ڕاستگۆیە، وهەرگیز درۆی نەکردووە.
ئەم هەڵوێستەی گەورەکانی نێو هاوەڵان هەڵوێستێکی ئەقڵی حەکیمانەیە، ڕاستگۆیی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- بەڵگەیە وبەسە بۆ سەلماندنی ڕاستگۆیی پێغەمبەرایەتی، .. چونکە : ئەو کەسەی بانگەشەی پێغەمبەرایەتی دەکات یان ئەوەتا: ڕاستگۆترینی نێو خەڵکیە، چونکە پێغەمبەرە.. وپێغەمبەر ڕاستگۆترینی نێو خەڵکیە.
یان ئەوەتا: درۆزنترینی نێو خەڵکیە، چونکە درۆ دەکات سەبارەت بە گەورەترین بابەت.
تەنها نەزانەکان جیاوازی ناکەن لەنێوان ڕاستگۆترین ودرۆزنترینی نێو خەڵکی.[88]
زۆر ئاسانە کە ئاقڵ بتوانێت جیاکاری بکات لەنێوان ڕاستگۆترین ودرۆزنترینی خەڵکی.
وموشریکەکان لە یەکەم ڕۆژی پەیامبەرایەتیەوە دانیان بەوەدا نا کە پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- هەرگیز درۆی نەکردووە، پێیان ووت: (هەرگیز نەمانبینیوە درۆت کردبێت).[89]
وکاتێک هەرقل پرسیاری کرد لە ئەبو سوفیان پێش ئەوەی مسوڵمان بێت: (ئایا ئێوە تۆمەتی درۆکردنتان دەداتەوە پاڵی پێش ئەوەی ئەم قسانە بڵێت؟).
ئەبو سوفیان ووتی: نەخێر.
هەرقل ووتی: (ناکرێت درۆ لەگەڵ خەڵکی نەکات ودرۆ بەناوی خوای گەورە بکات).
پاشان هەرقل وتە بەناوبانگەکەی ووت: (ئەگەر لەلای بوومایە ئەوا پێیەکانیم دەشۆرد).[90]
کافرەکان نەیانتوانی یەک درۆکردنی بسەلمێنن لە هەموو ژیانیدا -صلی الله علیه وسلم-، بۆیە قورئان نکۆڵی کرد لە کوفریان هەرچەندە دەیانزانی حاڵی بەم شێوەیە پێش ئەوەی ببێت بە پەیامبەر ، خوای گەورە -سبحانه وتعالی- دەفەرموێت:{أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنكِرُونَ} (أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنكِرُونَ) واتە: (یان ئەوەیە پێغەمبەرەکەیان نەناسیووەو ئەوە بۆتە هۆی ئەوەی بڕوا بە پەیامەکەی نەکەن و دژی بوەستن!!)[سورەتی المؤمنون: 69].
حاڵ وژیاننامەی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- بەڵگەیەکی سەربەخۆیە لەسەر ئەوەی پێغەمبەرە.
-صلی الله علیه وسلم-.
ئەگەر هۆکارەکانی ڕاستگۆیی بەشێوەیەکی گشتی پاڵپشت بن بۆ پێغەمبەرایەتی -صلی الله علیه وسلم-، ئیتر چۆن ئاقڵێک هەموو ئەمانە بەدرۆ دەخاتەوە؟

---

[85] ئەم فەرموودانە کۆکراوەتەوە لەلایەن : سعید ین عبد القادر باشنفر، لەکتێبی (دلائل النبوة)، لەچاپی (دار ابن حزم)]
[86] صحیح الجامع : 8188].
[87] http://www.nasa.gov/mission_pages/LRO/news/vid-tour.html
https://www.youtube.com/watch?v=UIKmSQqp8wY
[88] ثبوت النبوات عقلًا ونقلًا، ابن تيمية، دار ابن الجوزي، ل / 573 ، وبمعناه في نفس المصدر ص318]
[89] صحيح البخاري : 4917].
[90] صحيح البخاري : 7].

21- ئایا ئیمان هێنان بە الله وکوفر کردن بە پێغەمبەران بەسە، هەروەکو هیندۆسیەکانپێ هەڵدەستن؟

و: نەخێر،

ئیمان بە بوونی الله لەگەڵ باوەڕ نەبوون بە پێغەمبەران بەس نیە بۆئەوەی مرۆڤ مسوڵمان بێت، مانای چیە کە باوەڕت وابێت خوای گەورە خوڵقێنەر وڕۆزیدەر وبەڕێوەبەری گەردوونە، پاشان کوفر بکەیت بە وەحیەکەی ونکۆڵی بکەیت لە پێغەمبەرانی؟

ئەمە کوفری گەورەیە.

ئایا کێ تاوانێکی گەورەتری کردووە لەوەی کە نکۆڵی لە وەحی پەروەردگار دەکات، خوای گەورە دەفەرموێت:{إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّـهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّـهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَن يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا (١٥٠) (إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّـهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّـهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَن يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا * بێگومان ئەوانەی باوەڕ بە خواو پێغەمبەران ناهێنن و دەیانەوێت جیاوازی بکەن لە نێوان خواو پێغەمبەرەکانیدا (گوایە باوەڕیان بەخوا هەیە بەڵام باوەڕیان بەپێغەمبەران نیە)، (یاخود) دەڵێن: باوەڕ دەهێنین بەهەندێک لە پێغەمبەران و باوەڕ بەهەندێکیان ناهێنین و دەیانەوێت لەو نێوانەدا ڕێگە و بەرنامەیەک بۆ خۆیان بەدەست بهێنن (150)أُولَـٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا ۚ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا (١٥١)} أُولَـٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا ۚ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا * ئا ئەو کەسانە بەڕاستی هەر بێ باوەڕن و بۆ بێ باوەڕان سزایەکی سەر شۆڕکەرمان ئامادەکردوە (151))[سورة النساء]

هەرکەسێک باوەڕی بە الله هەبێت وکافر بێت بە بەپێغەمبەران ئەوا لەڕاستیدا کافرە.

هەرکەسێک کوفر بکات بە پێغەمبەرێک لە پێغەمبەرەکان ئەوا کافرە بە الله چونکە نکۆڵی کردووە لە وەحی، بۆیە ئەهلی کیتاب کوفریان کرد بەهۆی باوەڕ نەبوونیان بە پێغەمبەرایەتی موحەمەد -صلی الله علیه وسلم-.{إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ أُولَـٰئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ} (إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ أُولَـٰئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ) واتە: (بەڕاستی ئەوانەی بێ باوەڕ بوون لە خاوەن کتێبەکان و موشریك و هاوەڵگەران دەخرێنە ناو ئاگری دۆزەخەوەو بە نەمری تیایدا بۆ هەمیشە دەمێننەوە، هەر ئەوانەن تاوانبارترین و خراپترینی خەڵکانی سەرزەوی)[سورة البينة: 6]

وپەیمانی خوای گەورە بەوەی دەچنە دۆزەخەوە هەق وڕاستیە{فَحَقَّ وَعِيدِ} (فَحَقَّ وَعِيدِ) واتە: (بەهۆی ئەوەوەشایستەی پێشهاتنی هەڕەشەی ئێمە بوون)[سورة ق: 14].

ئیسلامەتی مرۆڤ دامەزراو نابێت وڕزگاری نابێت تەنها بەهۆی دانپێدانانی مرۆڤ لەسەر ئەوەی خوای گەورە خوڵقێنەر -الخالق- وڕۆزیدەرە -الرزاق- وژییەنەرە -المحيي- ومرێنەرە -المميت-ە، بەڵکو دەبێت مرۆڤ باوەڕی بە پێغەمبەران هەبێت.

بۆیە ئیمان هێنان بە بوونی الله وکوفر کردن بە پێغەمبەران تەنها بەس نیە وسوودی بۆ بەندە نیە لە قیامەتدا، چونکە دەبێت بەندە خوای گەورە بپەرستێت وباوەڕی بەهەموو پێغەمبەران هەبێت.

ئەگەر ئیمان هێنان بە الله بەس بوایە ئەوا خوای گەورە پێغەمبەرانی نەدەنارد وکتێبەکانی دانەئەزاند، چونکە هەموو مرۆڤایەتی خوای گەورە دەناسن لە فیترەتەوە.

خوای گەورە کە تۆی خوڵقاندووە وهیدایەت وڕۆزی داویت تەنها ئەو شایستەی پەرستنە بەپێی شەریعەتەکەی کە پێغەمبەران هێناویانە.

بۆیە دەبێت مرۆڤ ئیمان بهێنێت بە هەموو پێغەمبەران وبە کۆتا پێغەمبەر موحەمەد کوڕی عبدالله -صلی الله علیه وسلم-.

22- بۆچی خوای گەورە شەڕ وخراپەی دروستکردووە؟ یان بەمانایەکی تر: چۆن مسوڵمان وەڵامی : (دژبێژی -پارادۆکس)ی شەڕ وخراپە بداتەوە؟

و: فیتنەی شەڕ تاڕادەیەکی زۆر گەورەترین کێشەیە لە هیندۆسیەت وفەلسەفەی هیندۆسیەت دامەزراوە لەسەر ئەوەی مرۆڤ لە شوێنە پیس وچۆڵەکان دەژی بۆئەوەی لە شەڕ ڕزگاری بێت، وهیندۆسیەت وایدادەنێت کە دووبارەبوونەوەی لەدایکبوونەکان بەهۆی ئەو شەڕ وخراپەیە کە مرۆڤ دەیکات لە ژیانی پێشووتری.

وئەمە هەمووی هەڵەیە شەڕ وخراپە بوونی هەیە لە جیهاندا چونکە ئێمە تەکلیف لێکراوین -ئەرکی شەرعیمان لەسەرە-.

ئێمە لەم ژیانەدا لە تاقیکردنەوەداین.

خوای گەورە -سبحانه وتعالى- دەفەرموێت:{وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً} (وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً) واتە: (بێگومان ئێمە ئێوە تاقی دەکەینەوە بەشەڕ و ناخۆشی و بەڵاو بەخێرو خۆشی و دارایی و توانایی)[سورة الأنبياء: 35].

خێر وشەڕ هەیە چونکە تۆ موکەلەفیت، وتەکلیف مەبەستە لە بوونت.

خوای گەورە دەفەرموێت:{الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ} (الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ) واتە: (هەر ئەو خۆی مردن و ژیانی بەدیهێناوە، تا تاقیتان بکاتەوە، کێتان کردەوەی چاکترو پەسەندترە، هەر ئەویش زاتێکی باڵادەستە بەسەر بێ باوەڕاندا، وە لێخۆشبووە لە ئیمانداران)[سورة الملك: 2]

لەبەرئەوەی ئێمە -موکەلەف-ین بۆیە سروشتیە تووشی فیتنە وتاقیکردنەوە وبەڵا بین ؛ وسروشتیە کە شەڕ تێماندا هەبێت.

شەڕ وخراپە وهەندێک ئازار وتوانای کردنی تاوان ئەمە داواکراوی سروشتی وسەرەنجامی سەرەتاییە بۆ ئازادی خواست -ئیرادە- وتەکلیفی خودایی.

بوونی شەڕ وخراپە وبەڵا وکارەسات وشەهوەت ئەمانە باشترین دەردەهێنن لە ناخی مرۆڤی چاک وخراپترین دەردەهێنن لەناخی مرۆڤی خراپ.

و لەگەڵ شەڕدا ؛ ئێمە لە خێرێکی زۆردا دەژین کە لە ژماردن نایەت.

وهەروەها نیعمەتی زۆریش کە لە ژماردن نایەت.

وشەڕ کەمە بە بەراورد لەگەڵ ئەو خێرە زۆرەی ئێمە تێیدا دەژین.

وئەگەر شەڕ نەبوایە لە جیهاندا ئەوا تۆ دەرنەئەچوویت لەو شوێنەی تێیدا لەدایکبوویت !

وشارستانیەت بوونی نەدەبوو وشار وکارگە وماڵەکان دروست نەدەکران وخەڵکی پێویستیان بەوە نەبوو کە کار بکەن وخەڵکی بیریان نەدەکردەوە لە ڕووبەڕبونەوەی نەخۆشی یان چارەسەرکردنی کێشەکان یان داهێنانی بیرۆکەیەک ببێتە هۆی هێنانی ئاسانکاری بۆ مرۆڤەکان!

وکەس پێویستی بەوە نەبوو لە شوێنی لەدایکبوونیەوە بڕوات بۆ شوێنێکی تر.

چونکە نە شەڕ ونە کێشە ونە فیتنە ونە ناڕەحەتی ونە خەفەت هەیە بۆئەوەی بەدوای چارەسەرکردنیان بگەڕێت!

بۆچی خۆی تووشی ماندووێتی وشەونخونی وبیرکردنەوە وکارکردن بکات؟

شەڕ پێویستیەکە کە بوونی هەیە لەم دونیایەدا !
بۆیە بیر بکەرەوە !
وزۆرێک لە خەڵکی کاتێک تووشی ناڕەحەتی وفیتنە وشەڕ دەبن ؛ دەگەڕێنەوە بۆ لای خوای گەورە، ودەبن بە یەکێک لە پیاوچاکان -سبحان الله العظیم وبحمده-.
هەموو قەدەرەکانی خوای گەورە حیمکەت وخێری تێدایە ئەگەرچیش هەندێکی شەڕ وتەنگانە وئازاری پێوە دیار بێت لەئاشکرادا، بەڵام لە کۆتاییدا خێرێکی زۆر وحیکمەتێکی مەزنی خوداییان تێدایە.
شەڕ ورخراپە هەیە چونکە ئێمە موکەلەفین -ئەرکی شەرعیمان لەسەرە- نەک بەهۆی ئەوەی تۆ تاوانێکت کردووە لە ژیانێکی پێشووتردا.

23- ئایا ئاماژەکانی تەسلیم وملکەچبوون بۆ الله -سبحانە وتعالی- چیە؟ یان بەشێوازێکی تر: چۆن دەزانیت تۆ تەسلیم وملکەچیت بۆ الله بەشێوەیەکی تەواو وکامڵ؟

و: نیشانەکانی ملکەچی وتەسلیم بوون بۆ خوای گەورە چوارن، ئەوانیش بریتین لە:
یەکەم: بەندایەتی بۆ خوای گەورە لە هەموو بچووک وگەورەیەک لە ژیانتدا، خوای گەورە دەفەرموێت:{قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّـهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (١٦٢) (قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * (ئەی پێغەمبەر ﷺ) بڵێ بێگومان نوێژ و (بەندایەتی) و قوربانی و ژیان و مردنم هەر بۆ خوای پەروەردگاری هەموو جیهانیانە (162)لَا شَرِيكَ لَهُ ۖ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ (١٦٣)} لَا شَرِيكَ لَهُ ۖ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ * ئەو زاتە هیچ هاوەڵ و هاوبەش و شەریکێکی نیە و من بەوە فەرمانم پێدراوە و من یەکەم کەسی موسوڵمانانم (163))[سورة الأنعام].
(صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * بێگومان نوێژ و (بەندایەتی) و قوربانی و ژیان و مردنم هەر بۆ خوای پەروەردگاری هەموو جیهانیانە) : هەموو شتێک دەیکەم بۆ خوای گەورەیە، هەمووی بەندایەتیە بۆ خوای گەورە لە هەموو کارێک، وئەمە یەکەم نیشانەی ملکەچی وتەسلیم بوونە بۆ الله.
نیشانەی دووەم: بۆئەوەی تەسلیم وملکەچی خوای گەورە بیت بەتەواوی وکامڵی ؛ دەبێت شوێنی فەرمانەکانی خوای گەورە بکەویت وپەیڕەویان بکەیت ودوور بکەویتەوە لەو شتانەی خوای گەورە نەهی لێیان کردووە، خوای گەورە -سبحانە وتعالی- دەفەرموێت:{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّـهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ وَأَنتُمْ تَسْمَعُونَ} (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّـهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ وَأَنتُمْ تَسْمَعُونَ) واتە: (ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە، فەرمانبەرداری خواو پێغەمبەرەکەی بن و لە بەرنامەی ئەوزاتە پشت هەڵمەکەن، لەکاتێکدا ئێوە تێدەگەن و دەبیسن)[سورەتی الأنفال: 20].
وخوای گەورە -عز وجل- دەفەرموێت:{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً} (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً) واتە: (ئەی ئەوانەی ئیمان و باوارِتان هێناوە هەر هەمووتان خۆتان بخەنە ژێر سایەی ئیسلامەوە و بە تەواوی پەیڕەوی بکەن)[سورەتی البقرة: 208].
(فِي السِّلْم) واتە: بێنە نێو ئاینی ئیسلامەوە.
(ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً) واتە: پابەندی هەموو فەرمانێک بن کە خوای گەورە فەرمانی پێکردووە ودوور بکەونەوە لە هەموو شتێک کە ئەو زاتە مەزنە نەهی لێکردووە.
ئەگەر خوای گەورە فەرمانی بە هەرشتێک کردبێت لە قورئاندا یان پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- فەرمانی بە هەرشتێک کردبێت لە سونەتدا ؛ جێبەجێی دەکەم، وئەگەر خوای گەورە نەهی لە هەرشتێک کردبێت لە قورئاندا یان پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- نەهی لە هەرشتێک کردبێت لە سونەتدا ؛ لێی دووردەکەومەوە، ئەمە کامڵی وتەواوی ملکەچی وتەسلیم بوونە بۆ خوای گەورە.
نیشانەی سێیەم: کە ئاماژەیە بۆ ملکەچبوون بۆ الله بریتیە لە حوکم وفەرمانڕەوایی کردن بە شەریعەتەکەی، ڕازین بە شەریعەتەکەی وقبوڵی دەکەین.
هەموو شتێک لە شەریعەتی خودا لە قورئان ولە سونەتی پێغەمبەر موحەمەد -صلی الله علیه وسلم- قبوڵ دەکەین، چونکە خوای گەورە دەزانێت چی باشە بۆ خوڵقێنراوەکانی.{أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ} (أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ) واتە: (مەگەر خوا نازانێت کێی دروست کردووەو چۆنی دروستی کردووە، لەکاتێکدا ئەو زاتە وردکارو بە سۆزو ئاگایە.)[سورة الملك: 14]
وهەروەها -سبحانە وتعالی- دەفەرموێت:{وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّـهِ حُكْمًا} (أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ ۚ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ) واتە: (ئایا ئەوانە حوکم و فەرمانڕەوایی جاهیلیەت و نەفامیان دەوێت و ئەویان لاپەسەندە؟! (ئاخر بۆ بیرناکەنەوە) کێ هەیە بەقەدەر خوا حوکمی جوان و چاک و بەجێ بێت، (بەتایبەت) لای ئەو کەسانەی کە بەوردیی سەرنج دەدەن و ویژدان و هەستی زیندوویان هەیە)[سورەتی المائدة: 50]
تەنها خوای گەورە دەزانێت چی باشترینە بۆ خەڵکی بۆ دونیا وقیامەتیان.
وپەیڕەو وجێبەجێکردنی شەریعەتی الله دەبێتە هۆی پاکبوونەوەی خەڵکی ولە هێمنی وئاسایش دەژین.
خوای گەورە -عز وجل- دەفەرموێت:{وَمَا أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّـهِ} (وَمَا أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّـهِ) واتە: (هیچ پەیامبەرێکمان نەناردوە مەگەر تەنها بۆ ئەوەی گوێڕایەڵی بکرێت بەفەرمانی خوا)[سورەتی النساء: 64]
خوای گەورە پێغەمبەرانی نەناردووە بۆئەوەی واز لە شەریعەتی ئەوان بهێنین وحوکم بکەین بە شەریعەتی خەڵکانێکی تر.
خوای گەورە -سبحانە وتعالی- دەفەرموێت:{فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا} (فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا) واتە: (نەخێر (وانیە کە خۆیان بە باوەڕدار نیشیان دەدەن) سوێند بەپەروەردگارت بڕوادار نین هەتاوەکو تۆ نەکەنە دادوەر لە هەر ئاژاوە و دووبەرەکیەکی نێوانیان دا لە پاشان هەست نەکەن لە دەرونیاندا بەهیچ بێزارییەک لەو بڕیارەی تۆ داوتە و ملکەچ نەبن بەملکەچیەکی تەواو) [سورة النساء: 65]دەبێت مسوڵمان بەتەواوی ملکەچی شەریعەتی الله بێت، ملکەچبوون بۆ شەریعەتی الله لە نیشانەکانی پەیڕەوکردنی ئاینی ئیسلامە !
نیشانەی چوارەم: کە ئاماژەیە بۆ تەسلیم ون بۆ الله، ملکەچبوونە بۆ قەدەرەکانی خوای گەورە، هەموو شتێک خوای گەورە لە قەدەردا نووسیویەتی بۆیە مسوڵمان ملکەچی فەرمانەکانی خوای گەورە دەبێت لە هەموو قەدەرەکانیدا، لە خێر وشەڕدا.
ئەگەر مسوڵمان خێرێک بێتە ڕێگای ؛ شوکر وسوپاسی الله دەکات، وئەگەر تووشی زیانێک بێت ؛ ئارام دەگرێت.
هەموو تاقیکردنەوەیەک بۆ حیکمەت و پێسپاردنی ئەرکێکە -بۆ تەکلیفێکە-.
هەموو شتێک بە قەدەری خوای گەورە -عز وجل- : لەش ساغی ونەخۆشی ودەوڵەمەندی وهەژار وهتد هەموو شتێک بە قەدەر وحیکمەتی خوای گەورەیە، ومسوڵمان دەبێت ڕازی بێت بە قەدەری خوای گەورە چونکە ئەو لەسەری نوسیوویەتی.
خوای گەورە -سبحانە وتعالی- دەفەرموێت:{إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ} (إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ) واتە: (بێگومان ئێمە هەموو شتێکمان بەئەندازەو نەخشەی دیاریکراو دروست کردووە)[سورة القمر: 49].

وخوای گەورە دەفەرموێت:{قُل لَّن يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّـهُ لَنَا} (قُل لَّن يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّـهُ لَنَا) واتە: ((ئەی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) تۆش بڵێ: هەرگیز لەوە زیاترمان بۆ پێش نایەت جگەلەوەی کە خوا بۆی نوسیووین (هەرچیش بۆمان پێش دێت هەر خێرە بۆمان))[سورەتی التوبة: 51].
تەنها ئەوە دێتە ڕێمان کە خوای گەورە لە قەدەردا بۆ ئێمەی داناوە.
وپەروەردگار دەفەرموێت:{وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَن تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّـهِ} (وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَن تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّـهِ) واتە: (هیچ کەسێکیش نامرێت مەگەر بەویستی خوا نەبێت)[سورەتی آل عمران: 145].
ئەجەلەکان خوای گەورە لەقەدەردا نووسیویەتی.
وهەموو شتێک لەگەردووندا ڕوودەدات وهەموو گەردیلەیەک دێت ودەڕوات لە جیهاندا وهەموو ڕووداوێک، بە زانست و ویست وقەدەر وحیکمەتی خوای گەورە ڕوودەدات.
خوای گەورە -سبحانە وتعالی- دەفەرموێت:{ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا} (وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا) واتە: (هەموو شتێکی دروستکردووە بە ئەندازە و قەبارە و شێوە و تام و بۆن و ڕەنگ و جیاوازی هەمە جۆر... هتد، نەخشەی ڕێک و پێکی بۆ هەموو شتێک داناوە (بە شێوەیەک کە پێویستیەکانی ئادەمیزاد دابین بکەن و لە خزمەتیدا بن))[سورة الفرقان: 2]،
خوای گەورە -سبحانە وتعالی- هەموو شتێکی خوڵقاندووە ولە قەدەردا نووسیویەتی، وئەوەی خوای گەورە ویستی لەسەر بێت ؛ ڕوودەدات، وئەوەی ویستی لەسەر نەبێت ؛ ڕوونادات.
من وەکو مسوڵمانێک داواکراوە لێم کە تەسلیم وملکەچی هەموو قەدەرەکانی خوای گەورە بم -عز وجل-.
بۆیە بەم شێوەیە مرۆڤ مسوڵمان دەبێت وملکەچ دەبێت بۆ الله.

ولە کۆتاییدا ! چۆن ببم بە مسوڵمان وبێمە نێو ئاینی ئیسلامەوە؟

ئیسلام ئاینی الله یە بۆ هەموو مرۆڤایەتی، خوای گەورە دەفەرموێت:{إِنَّ الدِّينَ عِندَ اللَّـهِ الْإِسْلَامُ} (إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ ...) واتە: (ئاینی ڕاست لای خوای گەورە ئیسلامە...)[سورەتی آل عمران: 19].
ئیسلام ئەو ئاینەیە کە خوای گەورە هیچ ئاینێک قبوڵ ناکات جگە لەم ئایینە نەبێت،{وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ} (وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ) واتە: (و هەرکەسێک ئاینێکی تر پەیڕەو بکات جگە لە ئیسلام هەرگیز لێی قبوڵ ناکرێت لە قیامەتیشدا لە دۆڕاوەکان دەبێت)[سورەتی آل عمران: 85].
بۆیە واجبە لەسەر هەموو هیندۆسی وناهیندۆسیەک ؛ مسوڵمان بێت وپەیڕەوی ئیسلام بکات.
چونکە ئیسلام هۆکاری ڕزگاربوونە لە دۆزەخ وهۆکارە بۆ بەدەستهێنانی ڕەزامەندی خوای گەورە وبەهەشت.
وهاتنە نێو ئیسلام نیعمەتێکە لە گەورەترین نیعمەتەکان، بەڵکو گەورەترین نیعمەتە وگرنگترین شتە لە بووندا.
وئیسلامەتی لەڕاستیدا گەڕانەوەیە بۆ فیترەت وئەقڵ وڤیدا.
وهاتنە نێو ئیسلام زۆر ئاسانە وپێویستی بە ڕێوڕەسم وشتی فەرمی نیە، بەڵکو تەنها لەسەر مرۆڤە کە شایەتمان بڵێت: (أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمدًا رسول الله) واتە: (شاهێدی دەدەم بەوەی هیچ پەرستراوێک شایستەی پەرستن نیە بە هەق وڕاستی جگە لە الله -تەنها الله پەرستراوی هەقە-، وشاهێدی دەدەم موحەمەد پێغەمبەر ونێردراوی خودایە).
وبەم شێوەیە دەبێتە مسوڵمان.
پاشان ئەوەی داواکراوە لە ئاینی ئیسلامدا پەیرەوی دەکات.
وڕێنموێنی دەکەم بە سەیرکردنی ماڵپەڕی ئیسلام هاوس (دار الإسلام)، وهەریەکێک بەپێی زمانەکەی، بۆئەوەی مسوڵمانی نوێ بزانێت چۆن ئاینی ئیسلام پەیڕەو دەکات.
بەستەری ماڵپەرەکە: https://islamhouse.com/ar/

هیندۆسیەت لە تەرازووی فێرکاریە بنچینەییەکانی وئەقڵ وفیترەتی پاک و سەلامەت

1- هیندۆسیەت چیە؟

2- چۆن ئەم ئاینە سەری هەڵدا بە ئەم تێکەڵاوییە؟

3- ئایا بەوردی بیروباوەڕی هیندۆسەکان چییە؟

4- چۆن بەرجەستەکردنی یەک خودا لە دەیەها بت لە هیندۆسیەتدا سەریهەڵدا؟

5- هیندۆسیەکان چۆن دەڕواننە پەیوەندی لەنێوان خولقێنەر وخولقێنراو؟

6- ئایا هیندۆسیەت چۆن دەڕوانێتە ژیان ومردن؟

7- ئایا سەرچاوەی بیرۆکەی دووبارەبوونەوەی لەدایکبوونەکان ولاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان چیە لە هیندۆسیەتدا؟

8- هیندۆسیەکان چۆن دەڕواننە گەردوون؟

9- لاشەی مرۆڤ لەچی پێکهاتووە لە هیندۆسیەتدا؟

10- ئایا کۆمەڵگەی هیندۆسی چۆنە؟

11- ئایا ڕاستە هیندۆسیەکان مانگا بەپیرۆز دادەنێن؟

12- بەڵام هیندۆسیەت شتێکی زۆری تێدایە لەخۆ بێبەشکردن لە خۆشیەکان وهەوڵەکانی دووربوون لە تاوان، ئایا ئەمە سیفەتێکی چاک نیە ؟

13- ئایا بێدەنگبوونی گشتی ودانیشتنەکانی خەیاڵکردن لە هیندۆسیەتدا شتێکی باش نیە؟

14- چی هەڵەیەک هەیە لە بە تەنیا مانەوە لە شوێنە پیس وچۆڵەکان هەروەکو لە هیندۆسیەتی ئێستادا ئەم مەراسیمە هەیە؟

15- ئایا چاکترین ڕێگا کامەیە بۆ بەرەنگاربوونەوەی شەهوەت وخۆ دەرباز کردن لە گوناهـ وتاوانەکان؟

16- بۆچی ئاینی ئیسلام هیندۆسیەت ڕەت دەکاتەوە؟

17- بۆچی واجبە لەسەر هەموو هیندۆسیەک مسوڵمان بێت؟

18- ئیسلام چییە؟

19- ئایا ئیسلام دەتوانێت وەڵامی ئەو پرسیارانە بداتەوە کە ئەقڵەکان نەیانتوانیوە وەڵامیان بدەنەوە، وەک: ئێمە لە کوێوە هاتووین؟ بۆچی ئێمە لێرەین لەم دونیایە؟ سەرەنجام وچارەنووسمان بەرەو کوێیە؟

25- چۆن زانیت کە موحەمەد -صلی الله علیه وسلم- پێغەمبەرە لەلایەن خوداوە نێردراوە؟

21- ئایا ئیمان هێنان بە الله وکوفر کردن بە پێغەمبەران بەسە، هەروەکو هیندۆسیەکانیێ هەڵدەستن؟

22- بۆچی خوای گەورە شەڕ وخراپەی دروستکردووە؟ یان بەمانایەکی تر: چۆن مسوڵمان وەڵامی : (دژبێژی -پارادۆکس)ی شەڕ وخراپە بداتەوە؟

23- ئایا ئاماژەکانی تەسلیم وملکەچبوون بۆ الله -سبحانه وتعالی- چیە؟ یان بەشێوازێکی تر: چۆن دەزانیت تۆ تەسلیم وملکەچیت بۆ الله بەشێوەیەکی تەواو وکامڵ؟

ولە کۆتاییدا ! چۆن ببم بە مسوڵمان وبێمە نێو ئاینی ئیسلامەوە؟